

గౌరవసంపాదకులు :

శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి,
ఐ. ఏ. ఎస్.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

*

ప్రచురణకర్త - సంపాదకుడు :

కాట్రపాటి సుబ్బారావు,
ఎమ్. ఎ.

*

ముద్రాపకుడు :

ఎమ్. విజయకుమార్ రెడ్డి

*

విడిప్రతి - రు. 1-00

సం॥ చందా - రు. 12-00

*

ప్రతులకు :

వెల్ ఫేర్ ఆఫీసర్,
టి. టి. డి., తిరుపతి.

ఈ సంచికలో....

జూలై 1984
సంపుటి 15 సంచిక 2

ముఖచిత్రం: సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు. చిత్రకారుడు : శ్రీ ఎస్. సత్యనారాయణ, తిరుపతి.

2 వ కవరుపేజి : నెల్లూరులో స్వర్ణోత్సవాలు. 3 వ కవరుపేజి : తిరుపతిలో ఆభరణాల వేలం. 4 వ కవరుపేజి : తిరుమలలో పవిత్రోత్సవం.

సంపాదకీయం

దేవుడున్నాడా అనే ప్రశ్న వచ్చింది, 'సందేహము వలదు' అన్నారు. ఎక్కడున్నాడు అని మరో ప్రశ్న. 'ఎందెందు వెదకి చూచినా అందందే' అనే దానికి జవాబు. అనుమానం తీరక ఒకాయన స్తంభాన్ని బ్రద్దలు కొట్టాడు. అనుమానించటానికింకేమీ మిగల్లేదు!

మరి మామూలు మనుషులకూ అదే అనుమానం వచ్చింది. మనిషికైతే ఒకరు కాదు నల్గురు దేవుళ్ళనీ, దేవులాడుకొనే అవసరం లేకుండా లెక్కకూడ చెప్పేశారు. తల్లి, తండ్రి, గురువు, అతిథి.. ఈ మాట వినంగానే సహజంగానే అనుమానం వస్తుంది.... తల్లి, తండ్రి అంటే ఏదో సర్దుకుపోవచ్చు. మిగిలిన అడ్డమైన వాళ్ళనూ ఆ లెక్కలో చేర్చటమేమిటని! నిజానికి మనకేదో అడ్డమౌతుండబట్టే గురువు గొప్పతనాన్ని గుర్తించలేకపోతున్నాం.

అసలు గురువంటే త్రిమూర్తి స్వరూపమని మనవాళ్ళ భావన. భేదరహిత పశు శిశు స్థితినుండి మానవ జీవనానికి ఆలంబనమైన స్వరూప విజ్ఞానాన్ని కల్గించే బ్రహ్మగా, లోక వ్యవహార నిర్వహణ దక్షతను, అస్తిత్వాన్ని నిరూపించే వ్యాపక తత్త్వ ప్రతీక విష్ణుతత్త్వంగా, లౌకికాతీతమైన పునరావృత్తి రహిత శాశ్వత బ్రహ్మలోక ప్రబోధకమైన ఆధ్యాత్మిక తత్త్వ బోధన ద్వారా సంసార సంహారకమైన రుద్రరూపంగా — ఇలా త్రిమూర్త్యాత్మక శక్తిగా భావించి సంభావించారు.

దీనికి తగ్గట్టు గురువులు కూడా తమ అమల ప్రవృత్తితో తమ గురుత్వాన్ని నిలబెట్టుకొన్నారు.

వాచామగోచరుడు, వేదవిశ్వాసకుడు ఐన ఆ పరబ్రహ్మను వదిలితే తక్కిన వాఙ్మయ ప్రపంచానికి కారణభూతుడు వాల్మీకి, ఆదిగురువు, రామనకీర్తి చంద్రికలు దిగ్దిగంతాల వ్యాపింపజేసి అజరామరాస్థానాన్ని కల్పించి చరితార్థుడయ్యాడు.

వేద వాఙ్మయాన్ని వింగడించి, మానవప్రవృత్తులను వాటి వికృతులతో సహా, యథాతథంగా చిత్రించి 18 పర్వాలసార్వకాలిక మానవ విజ్ఞాన సర్వస్వాన్ని అందించిన కృష్ణ ద్వైపాయన వ్యాసుడు ఏకైక గురుశబ్ద వాచ్యుడయ్యాడు.

ఆధ్యాత్మికంగా ఆత్మపరమాత్మల సంపుటీకరించి అద్వైతాన్ని రూపించిన శంకర భగవత్పాదులు, అద్వైతాన్ని సగుణారాధనతో విశిష్టం చేయటమేకాక లౌకిక వ్యవస్థా సంస్కారిగా ఆచార్య రామానుజులు, జీవదేవ భేదాన్ని ప్రతిపాదించి పరమాత్మతో సంయోగానికి, జీవప్రయత్నానికి దోహదంచేసే ద్వైతాన్ని ప్రతిపాదించిన మధ్వాచార్యులు, జీవదేవైక్యతను, సర్వజన గ్రాహ్యమైన స్త్రీ పురుషోపమానాలతో రూపించిన మధురభక్తిని ప్రబోధించిన చైతన్యులు, నింబార్కులు, వల్లభాచార్యులు, పీఠాలను స్థాపించి ఆసేతు హిమాచలం దివ్యభవ్య స్థానాన్ని పొందారు.

దైవచింతన కన్న జనసేవ ముఖ్యంగా భావించి మహావీరుడు; గౌతముడు, గురునానక్ లాంటి మహనీయులు సమాజంలో సమతా ధర్మాన్ని సత్ప్రవర్తన ప్రవచించి ప్రబోధించారు.

ఇంతేకాదు, సమాజధర్మాలకు, మానవత మనుగడకు ముప్పు తెచ్చేతత్త్వం పెచ్చు పెరిగినప్పుడు స్వామి విద్యారణ్యులు సమర్థ రామదాస్, గురు అర్జునసింగ్, తేజ్ బహదూర్‌సింగ్, గురుగోవింద్ తమ మాటలద్వారా, బాటలద్వారా సమాజాన్ని ఉత్తేజితంచేసి,

[48 వ పేజీలో]

తత్త్వగేయాలు

జగద్రహస్య సమస్యల నర్థము చేసికొనుటకై చేయు మానవ ప్రయత్నమే తత్త్వ శాస్త్ర కర్తవ్యము గాన అది జాతి, సంస్కృతుల సంస్కారమునకు లోనై యుండునని భారతీయ తత్త్వశాస్త్రం చెపుతోంది. అంతే గాక మనవారు తత్త్వచింతనలో మునిగి "అహంబ్రహ్మాస్మి", "సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ" అంటున్నారు. ఇదే విషయాన్ని- జ్ఞానమునకు తెలివికి తూర్పుసీమలకు యాత్ర అవసరమనేది గ్రీసులో సామాన్య విశ్వాసమని ప్రాక్పశ్చిమ తత్త్వశాస్త్రచరిత్రఅంటోంది.

ఈ తత్త్వాన్ని వేదాంత మన్నారు. అంతే గాక జీవాత్మ పరమాత్మల సంబంధము అని కూడా అన్నారు. ఈ అన్వేషణలో భారతదేశం ముందంజ వేసింది.

తత్త్వమనగా- ప్రాక్పశ్చిమ తత్త్వశాస్త్ర చరిత్ర ప్రకారం- జీవప్రకృతుల స్వభావ మెట్టిదో తెలిసికొనుటకై చేయు సమాలోచన 'తత్త్వము'. సత్యమును గూర్చిన చింతన రెండు మార్గముల సాగినది. ఒకటి దివ్యానుభవము – సంప్రదాయములో ఆరంభించి అటనే ఆగిపోవును. అదియే మతము. రెండవది తార్కికుల యుక్తులపై ఆధారపడి యున్నది. అదియే తత్త్వ మని తెలియజేస్తోంది.

ఇలాంటి తత్త్వాలపై జానపదుడు నిరంతరం ఆ భగవంతుణ్ణి ఎలా ధ్యానిస్తున్నాడో, అతడల్లుకున్న, అమాయకంగా కనిపించే గేయాల్లో ఎంతో స్ఫుటంగా కన్పిస్తుంది.

జానపదుడు స్ఫురణ ప్రధానమైన ఆలోచన ఉన్నపుడు తనకంటూ ఒక ధ్యేయం, దాన్నందుకోడానికి ఒక సాధనం రెంటిని వెతుక్కుంటాడు. జానపదుడు తనకు తెలియని రహస్యాన్ని అది (తత్) అన్నాడు. అది తానుగా మారాడు కాబట్టి (సోఽహమ్) అన్నాడు. అదే నీవు అనే అర్థంలో "తత్ త్వం" అన్నాడు. అదే తత్త్వం(ము).

శ్రీ శంకరుల అద్వైతమార్గమే భారతదేశంలో పల్లెపల్లెలో నాటుకుపోయినా జీవిత విధానం ప్రకృతిని మార్మికంగా ఖూతుగా చూస్తూనే అనంతమైన నీతిని విలక్షణమైన రీతిలో చెప్పటం తత్త్వగేయాల ప్రత్యేకత. రాయలసీమలో పాపులమ్మ, లింగయ్య, ఈరయ్య, బ్రహ్మంగారి తత్త్వాలున్నాయి. వారు ఎపుడో చెప్పారని తెలుస్తోంది.

నేను సేకరించిన తత్త్వగేయాల్లో విలక్షణమైన మార్మికగేయం ఇది. అర్థం అస్పష్టంగా వున్నా భావం మాత్రం తెలుస్తోంది. బట్టను పరవటం ఎక్కడో ఈశావాస్యములో "ఈశావాస్య మిదం సర్వం" అనే తత్త్వాన్ని తాకుతోంది. ఈ జగత్తుకు ఈశ్వరుడు 'బట్ట'. అతడే లోకంలోకి అవతరించి ప్రకృతి అవుతున్నాడు. ఆ ప్రకృతి పాడిన పాట —

యంతమందికి బట్ట పరతూనూ
యీ ప్రపంచమునా
యంతమందికి బట్టపరతూనూ
యంతమందికి బట్టపరతూ
యవ్వరూ నను కానలేరూ
బ్రహ్మకే బిడ్డనైతి
బ్రహ్మకేనే భార్య నైతిని
ఐదో వరసన తత్తనైతి
ఆరో వరసన తల్లినైతి
ముగ్గురాకు మాట యిచ్చితి
ఆరవాని యింట నిలిచితి
యేడోవానికి యాగటయితి
బాగుగా భూమిరెడ్డివల్లి పాపులమ్మ
చెప్పినట్టి తత్త్వమిది చదివినా వక్కటే
యింటిలో చదివినా వక్కటే
మూల చదివినా వక్కటే దీని
మూల మేమో తెలుసుకొండి.

ఇపుడు మానవుడు ఏమి చేస్తున్నాడో, అతని మనస్తత్త్వ మే విధంగా ఉందో అన్నింటిని అద్దం పట్టినట్లు ఎపుడో తెలియజేశారు, జానపదులు. అలాంటి గేయం ఇది-

"శంభో మహదేవా దండామయా
అండ దండగ నీవుండాలయా ॥శం॥

పైకి ఎంతో మంచివారిగా నటిస్తూ
చీకట్లో పాపాలు సలిపేరయా
మాటి మాటికి నీతి మాటలను వల్లిస్తూ
చాటుగా కులటలై పోయేరయా ॥శం॥

ధనంకోసం దైవధ్యానాలు బోనాలు
కోటి పన్నాగాలు పన్నేరయా
భూమి సూర్యుని చుట్టు ప్రజలు
డబ్బు చుట్టు
గిరగిరా గిర తిరుగు తుంటారయా॥శం॥

ముసుగులో మోసాలు దోషాలు కడుచేసి
అసలు రూపును దాచి పెడతారయా
యితరు లెరుగకయున్న యీశ్వరుం
డెరుగడా
తగిన ఫలితము అనుభవిస్తారయా ॥శం॥

రంగ లింగా యంచు దొంగపూజలు చేసి
పంగనామము ప్రజకు పెడతారయా
స్వార్తానికై కీర్తి కండూతి ధూర్త
కార్యాలు మెండుగా చేస్తారయా ॥శం॥

తత్త్వగేయాలు మానవులకు తెలివితేటల్ని తెలియపరచేటందుకు, వాటి మూలాన్ని తెలుసుకొంటూ వాటిని విని నంతసేపూ మనసు మార్చుకొంటారు. తర్వాత వాటిని మరచిపోతున్నారు. అస

లెందుకు మానవజన్మం, ఈ జన్మ మరీ మరీ రాదు. ఈ జన్మలో సాధించాల్సిన వాటిని భక్తిశ్రద్ధలతో సాధించాలి అందుకు భగవంతునిపై భారం వేయాలి. ఆతనినే నమ్ముకోవాలి. అంటే ఏమి చేయాలో ఈ క్రింది గేయం తెలియజేస్తోంది. మనకు కన్నులు చేతులు, కాళ్ళు, నోరు, చెవులు, తెలివి, బ్రతుకు అనేవి ఎందుకో తెలియజేస్తోంది ఇది —

" మానవజన్మం మహావరం ఇది
మళ్లీ మళ్లీ రాదురా॥
ఇది మళ్లీ మళ్లీ రాదురా మళ్లీరాదురా
॥ మానవ ॥

కన్నులనిచ్చిన దెందుకో తెలుసా
అన్నియు చూసేటందుకా
కాదు కాదు దేవాదిదేవుడగు
కైలాసుని చూసేందుకు కాదా ॥మానవ॥

చేతులనిచ్చిన దెందుకో తెలుసా
మూతికి ముద్దను పంపుటకా
పతితావనుడౌ శివుని పూజలను
చేతులారా చేసేందుకు రా ॥మానవ॥

పొందుగా కాళ్లను యిచ్చిన
దెందుకు సందుగొందు తిరిగేందుకా
అందుకు కాదు నందివాహనుని
మందిరాని కేగేందుకు రా ॥మానవ॥

నోటిని యిచ్చిన దెందుకో తెలుసా
మాటలు పలికేటందుకా
ఆర్తత్రాణుడు పరమాత్మునిపై
కీర్తన పాడేటందుకు రా ॥ మానవ ॥

చెవులను యిచ్చిన దెందుకో తెలుసా
శబ్దములన్ని వినేందుకా
కానే కాదు భగవానునిలీల
వీనులవిందుగ వినేందుకు ॥మానవ॥

తెలివిని యిచ్చిన దెందుకో తెలుసా
కలిమిని సంపాదించుటకా
నాలుగురోజుల నాటక మిది
వగ్నసత్య మెరిగేందుకు రా ॥ మానవ ॥

బ్రతుకు బ్రతుకునది యెందుకో తెలుసా
మెతుకులు గతికేటందుకా
వెతలను తీర్చెడి లోకాతీతుని
వునికిని వెతికేటందుకు రా ॥ మానవ ॥

కొన్ని గేయాల్లో మనిషి ఎందుకోసం జీవించాలి, ఇల్లు ఎందుకు? భార్య, పిల్లలు అన్నదమ్ములు, అంటూ కొద్దిమంది ఆరాటపడుతూ ఆస్తిని సంపాదించటం, వారికోసం తనజీవిత సర్వస్వాన్ని ధారపోస్తారు. చివరిక్షణంలో వారు నీతో రారు అని తెలియజేసేవి కొన్ని ఉన్నాయి. చివరికి ఆ దేవాదిదేవునిపై భారంవేయాలని, నారు పోసినవాడే నీరు పోస్తాడని గట్టి నమ్మకంతో వుండమంటూ హెచ్చరిక చేస్తాయి. అలాంటి గేయమొకటి చూడండి —

"యిల్లు యిల్లంటావు వుల్లాస
పడతావు నీయిల్లెక్కడే చిలుకా
అల్లంతదూరాన వల్లకాటీలోన
నీ యిల్లు వున్నదే చిలుకా

వచ్చునాడు నీవు వెంటేమి
తెచ్చావు పోవునాడు అంతే చిలుకా
మూన్నాళ్ళ ముచ్చటకు మురిసేవు
బ్రమిసేవు ముందుగతికానక చిలుకా

ఆలుపిల్లాలంచు అన్నదమ్ములంచు
ఆరాటపడబోకే చిలుకా
నీవు నీవే గాని నీ కెవ్వరూలేరూ
నా మాట నమ్మవే చిలుకా

ఆస్తిపాస్తుల కొరకు అస్తమానము
నీవు కుస్తీలు పట్టేవు చిలుకా
అస్తిరమ్ములపైన గస్తీలు నీకేల
కాస్త యోచింపుమా చిలుకా

ఊపిరున్నన్నాల్లు వూరిలో నీ
వారు మావారు అంతే చిలుకా
ఊపిరి పోగానే భార్యబిడ్డలు
కూడ నిన్నుచూడ జంకుదురు చిలుకా

పేరు తెచ్చానంటూ పైకి వచ్చా
నంటూ విర్రవీగకె వెర్రిచిలుకా
విశ్వాన నీవెంత పేరు యెంతా
యికనైన మేలుకో చిలుకా

డబ్బుడబ్బంటావు యిబ్బంది పడి
మురికిదిబ్బలో దిగబోకె చిలుకా
జబ్బుపుచ్చుక యముడు దబ్బు
దబ్బున లాగ తబ్బిబ్బు కానేల చిలుకా

ఇపుడు చచ్చినవాని చూసి బావురు
మంచు వాపోవ నేలనే చిలుకా
రేపు నీ చావుంది తప్పించు కోలేవు
ముందే జాగ్రత్తవడు చిలుకా

నీ దన్న దేహమే నిన్ను కాదని పోవు
నీదనే దిక యేదె చిలుకా
యెవరి దేదీ లేదు యేది నీతో రాదు
కాదు శాశ్వతమేది చిలుకా

సారమేలేనట్టి సంసార వలయాన
చిక్కి పొక్కగ నేల చిలుకా
నారు పోసినవాడు దేవుడున్నా
డంచు నోరార చాటవే చిలుకా."

ఇలాంటి గేయాలు రాయలసీమలో రతనాల్లాగా ఉన్నవి. ఆ రత్నాల్ని ఏరుకోవటం మనవిధి. ఈ వ్యాసంలోని ప్రతి గేయం ఒక్కొక్క రత్నంలాగా మనం అనుకొంటే, వాటిలోని ఇతివృత్తాన్ని పరిశీలించుకొని, ఒక్కసారితత్త్వచింతనలో మునిగితే, అపుడు ఆ గేయకర్త రచనాపై పుణ్యం తెలుస్తుంది. ఇలాంటి అజ్ఞాతకర్తలైన జానపదుల హృదయాంతరాళం నుండి పొంగి పొరలినవే ఈ గేయాలు. వీటిని ఒకచోట కుప్పవేయుటం అందరి విధి. ఇలాంటి గేయాలు సుమారు ఈ వ్యాసకర్త యాభైదాకా సేకరించాడు. కొన్నింటిని మాత్రమే ఈ వ్యాసంతో పొందుపరచటం జరిగింది.

ఇలాంటి గేయప్రపంచంలో జీవితాన్ని సాగిస్తున్న జానపద సమాజంలో మంచి (సత్) అనే మాటకు గిరాకీ ఇంకా పోలేదు.

— శ్రీ చిగిచర్ల కృష్ణారెడ్డి

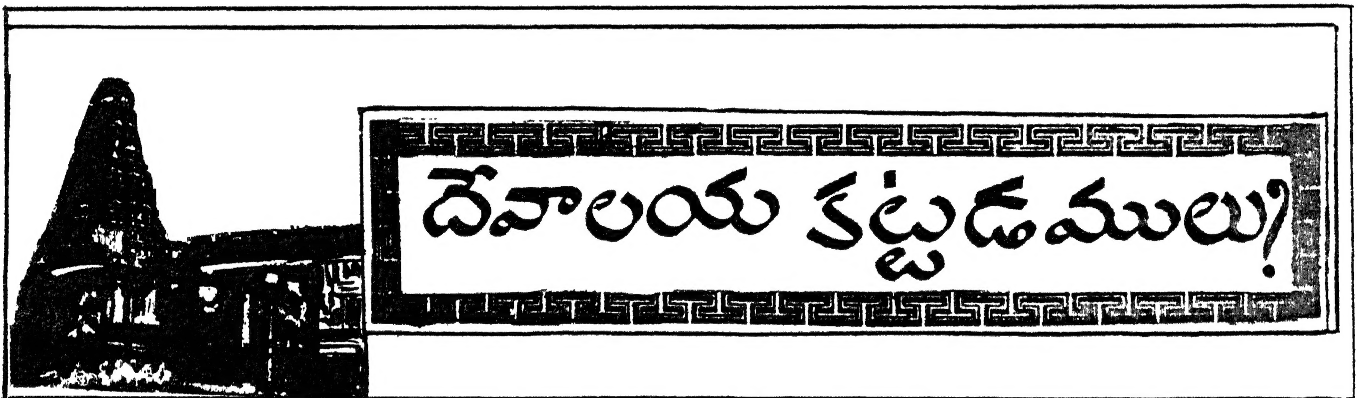

ఆగమశాస్త్రములో దేవాయతనమున కనేక నామములున్నవి.

"ప్రాసాదం సదనం సద్మ
హర్మ్య ధామ నికేతనమ్,
మందిరం దివ్యవైమానం
ఆధారం దేవమాశ్రితమ్."

ఇవన్నియు దేవతాగారములు, దేవాలయములు. అయితే యిట్టివాటిలో కొన్ని అంతర్భాగములు చేరియుండును. అంతస్తులతో గూడా యుండును. అంతస్తులు దాదాపు 9,11 వరకు గూడా ఉండవచ్చును. అందులో కొన్ని వివరించుటవసరము. ఉపపీఠము, ప్రస్తరము, వేదిక, శిఖరము, మొదలగునవి. ప్రస్తరము మీద యుండును. కలశబంధము, శ్రీకాంతము, యీ పేర్లు గలిగియున్నది. గర్భగుడి, అధిష్ఠానక్రమము తరువాతనే బయటి కట్టడము లారంభించనగును. ఆలయనిర్మాణము ననుసరించి, వాటి కొలతల నుపయోగింపవలయును. ఒక్కయుదాహరణ. స్తంభప్రక్రియ తీసుకొందము. ఎప్పుడు స్తంభము లను పదములనే వాడుటనుబట్టి పర్యాయపదములు సాధారణముగా తెలియవు. తలపము, స్థూణము మొదలగు పేర్లుగూడా యున్నవి. ఈ స్తంభములు లేక తలపములు, 8, 12, 16, సరిసంఖ్యలో ఆ యా పద్ధతులకు భిన్నముగాక 32, 64, ఇంకా పైవరకు కూడా యుండును. వీటిపైననే గదా కప్పు! కాన లెక్కప్రకారమున కిది యొక గావు. ఉపపీఠము మొదలు స్థూపి వరకు తీసుకొనవలయును. కాని తొందరపడి యెక్కడి కక్కడే సరిపెట్టుకో కూడదు. చక్కగా శాస్త్రపరిశోధకుల సహాయము లెంతైనా గలవు.

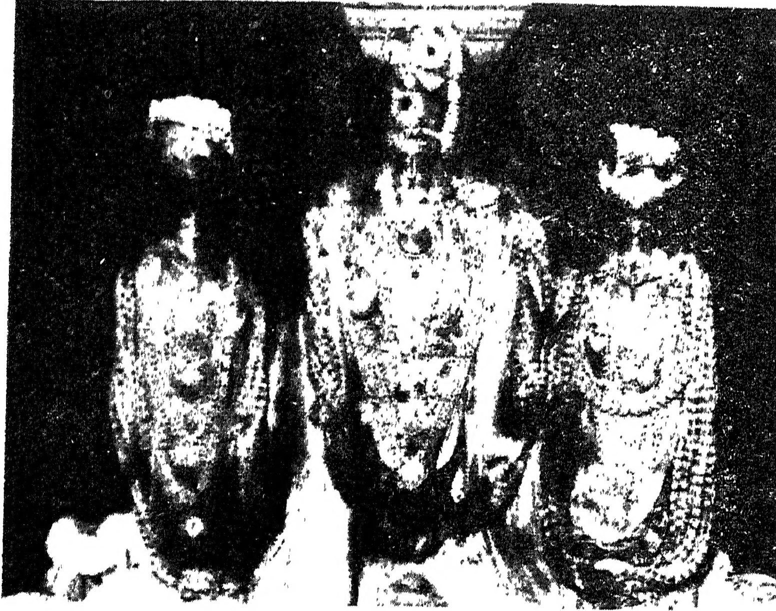
గర్భగుడి, దేవుని పీఠము. 'చతురస్రం వృత్తము, షడస్రము.' ఈ విధముగా 7 రకములు. గర్భాలయము వెడల్పు 'దండము'-ఆలయము ముందు అర్ధమంటపము కొలతనిడివి. అర్ధమండపము తర్వాత మహామండపము. కొలతలు వాస్తుప్రకారముగా నుండవలెను. శైవ, వైష్ణవాలయములలో ఇవి మాత్రము తప్పవు. తగ్గవు. శివా

కర్ణకూటమని నిర్మించిన మరొక యంతస్తు కవకాశము గలుగుచుండును. భక్తులు బయటి నుండి చూచినపుడే యే భాగము లున్నవో తెలియబడును. మొదట కనుపించునది గోపురము. తర్వాత ప్రాకారము. ఇది ప్రదక్షిణమున కుపయుక్తము. బలిపీఠము, ముందు ధ్వజము. ముఖమంటపము, గర్భాలయము. శైవమయితే నంది మండలము. వైష్ణవమయితే గరుడాలయము. ఇవి చాలా ముఖ్యమైనవి. ఇందు పేర్కొనువాటి కెంతో విలువయున్నది. నామకార్థము గాదు. కాన సాధకులు చక్కగా పరిశీలించగలరు. "రక్షార్థ మున్నతార్థంవా, బృహత్పీఠ ప్రయోజనం." దేవతా రక్షణముకొరకు, భద్రతకొరకుపయుక్తము. అందుపైన 'అధిష్ఠానము,' విగ్రహమున కుపయోగము. 'అధిష్ఠాన దేవత' యందురు. దాదాపు 32 రకముల పేర్లతో ప్రాముఖ్యము. పైగా ఆగమనియమము. కప్పుపైన చుట్టు ఉండునది 'ప్రస్తరము' వేదిక, కంఠము. ఇది బహువిచిత్ర నిర్మాణము. మనిషి తలకు, కడుపునకు మధ్యన గంఠమని యందుము. అటులనే యిది. ఇంకా పైన శిఖరము. కమలాకృతి, ఫలాకృతిగానో యుండవలయును. ఉత్తర దేశస్థులు "ఆమలక" మనుచుందురు. ఆమలకమనగా యుసిరికకాయ. దీనిపై కలశమని యనునది. 'స్థూపి' పోను పోను మొన సన్నగా ఉండును. ఇనుపముక్క పైన కనుపించుటచేత పిడుగు ఇత్యాది యుపద్రవములను నివారించును. పెద పెద్ద భవనములవారు ఇట్టి శలాకాదుల నుపయోగించుచుందురు. పట్నవాసములలో దూరదర్శిని- టెలివిజన్ గుర్తుల కేమివాడుదురో గమనించుడు. దేవాలయము కొలతలు లోపలిభాగములవి లయమున నందివెనుక బలిహరణము. వైష్ణవాలయమున గరుత్మంతుని తర్వాత బలిపూజ. బలిపీఠ మధిష్ఠానమునకు సమానముగా నుండును. వీటిలో కొన్ని భేదము లున్నను అవి శాస్త్రసమ్మతములై యుండునని గ్రహించేది. ఆ ప్రమాణములు ఆగమశాస్త్రమున చెప్పబడినవి. చూడవచ్చును. బలిపీఠమావల పెద్ద కట్టమీద ఎత్తుగా దారు, శిలతో చేయబడినదియే ధ్వజస్తంభమందురు. కల్యాణోత్సవాదులలో, కార్తీక మాస పూజలలో ఇక్కడ ప్రత్యేక పూజలు జరుగును. సాధారణముగా మిక్కిలి ఎత్తు గలిగిన స్తంభము ధ్వజస్తంభము. దీని నిర్మాణపద్ధతి, స్థాపన మొదలగు వివరణములు ఆగమమున చాలా వివరింపబడినవి. దేవాలయమునకు ధ్వజము తప్పనిసరి. తరువాత తెలుసుకోదగినది ప్రాకార వివ

పవిత్రోత్సవం

(6-8-84 నుండి 9-8-84 వరకు)

తిరుమలలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారికి 84 ఆగష్టు (శ్రావణమాసం) **నెలలో** పవిత్రోత్సవాలు ఈ క్రింది విధంగా జరుగుతై.

6-8-84	—	సోమవారం	—	అంకురార్పణ
7-8-84	--	మంగళవారం	—	పవిత్రప్రతిష్ఠ
8-8-84	—	బుధవారం	—	పవిత్రసమర్పణ
9-8-84	—	గురువారం	—	పూర్ణాహుతి

గృహస్థులు రూ 5000/- లు చెల్లించి, ఈ ఆర్జితసేవలో పాల్గొనవచ్చును. 5 మందికి ప్రవేశము మరియు ప్రసాదములు ఇవ్వబడును.

తి. తి. దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

రణము; పంచ, **త**ప్త ప్రాకారములు గలవి. **వీటి యావశ్యకత** యెంతైనా మంచిది. **భక్తులచిత్తము** భగవంతుని స్మరిస్తూ ప్రద **క్షిణము** ద్వారా గర్భాలయము జేరునప్పటి కేకాగ్రత గలిగి మన స్సు దేవునిపై స్థిర పడును. ప్రాకార లక్షణముగూడా దండ ప్రమాణము ననుసరించియే యుండును. నందికేశ్వరుఁడు భూతములు ఉండిన శివు డని, అంజనేయుడు, గరుత్మంతు డుండిన విష్ణుమూర్తి యని తెలుసుకోవచ్చును. 11 అంతస్తుల తరువాత గోపురములు లేవు. 16 వరకుండుట ఆగమ విరుద్ధము గాదను ప్రమాణ మున్నది. మూలవిరాట్టు కొలత లాధారముగా దేవుల కనుగుణముగా హిమాద్రి మొదలు, కాన్యకుబ్జము వరకే ఆర్యావర్తము." ఆర్యావర్తః పుణ్యభూమిః" అనుచున్నారు కదా. ఏవి నిర్మించినా యిది తప్ప మరియొక ప్రదేశం లేదు. అయితే యీ భూమి అంతా ఒకటే విధము గాదు. 3 భాగములుగాగల యీ పవిత్రార్యావర్తము, హిమగిరి వింధ్యాద్రి వరకు సాత్త్వికము. వింధ్య మొదలు కృష్ణానది వరకు రాజసము. తరువాయి కన్యాకుమారి వరకు తామస భూములుగా పేర్కొనబడినవి. నిర్మాణ మూర్తులా యీ రీతులతో అలరారు చుండును. విష్ణు వెప్పుడు సాత్త్వికవరు డనియు, శివుడు రజోమూర్తిగాను, బ్రహ్మ తమోమయుఁడుగాను నిర్వచించిరి. విగ్ర హములనే మూర్తులని పలుకుదురు. బింబము లంటే గూడా తప్పు లేదు. బింబములను మూడుగా విభజించినారు. నిష్కళము- కాళ్లుచేతులు లేనివి, శివ లింగములు. సకల ములనగా అంగములన్ని యుండునవి. రామ, విష్ణువులు. మూడవది మిశ్రమము అనగా పై రెండింటితో గలిసినది. ముఖ లింగఇత్యాదులు. ఇటుల ఇంకా ఎన్నో వివరములున్నవి.

— **శ్రీ బి. మాణిక్యశర్మ**

పదునాల్గవ అధ్యాయం

గుణత్రయ విభాగయోగం

శ్రీ భగవానువాచ :

పరం భూయః ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానానాం జ్ఞాన ముత్తమమ్।
యద్ జ్ఞాత్వా మునయ స్సర్వే పరాం సిద్ధి మితో గతాః॥

శ్రీభగవానుడు: జ్ఞానాలన్నిటిలోకి ఉత్తమం, ఉత్కృష్టం అయిన జ్ఞానాన్ని నీకు మళ్లీ చెబుతాను విను. ఈ జ్ఞానాన్ని తెలుసుకున్న మునులంతా సంసారవ్యథలనుంచీ, బాధల నుంచీ తప్పించుకుని మోక్షం పొందారు.

ఇదం జ్ఞానముపాశ్రిత్య మమ సాధర్మ్య మాగతాః।
సర్గేఽపి నోపజాయన్తే ప్రలయే న వ్యథన్తి చ॥

ఈ జ్ఞానాన్ని ఆశ్రయించి నా స్వరూపం పొందినవాళ్ళు సృష్టిసమయంలో పుట్టరు; ప్రళయకాలంలో చావరు.

మమ యోనిర్మహద్బ్రహ్మ తస్మిన్ గర్భం దధామ్యహమ్।
సంభవ స్సర్వభూతానాం తతో భవతి భారత॥

అర్జునా! మూలప్రకృతి నాకు గర్భాధానస్థానం. అందులో నేను సృష్టిబీజాన్ని వుంచుతున్నందువల్ల సమస్త ప్రాణులూ పుడుతున్నాయి.

సర్వయోనిషు కౌన్తేయ! మూర్తయ స్సంభవన్తి యాః।
తాసాం బ్రహ్మ మహద్యోనిః అహం బీజప్రదః పితా॥

కౌంతేయా! అన్ని జాతులలోనూ ఆవిర్భవిస్తున్న శరీరాలన్నిటికి మూలప్రకృతే తల్లి. నేను బీజాన్ని యిచ్చే తండ్రిని.

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణాః ప్రకృతిసంభవాః।
నిబధ్నన్తి మహాబాహో! దేహే దేహిన మవ్యయమ్॥

అర్జునా! ప్రకృతివల్ల పుట్టిన సత్త్వం, రజస్సు, తమస్సు అనే మూడు గుణాలు శాశ్వతమైన ఆత్మను శరీరంలో బంధిస్తున్నాయి.

తత్ర సత్త్వం నిర్మలత్వాత్ ప్రకాశకమనామయమ్।
సుఖసంగేన బధ్నాతి జ్ఞానసఙ్గేన చానఘ॥

అర్జునా! వాటిలో సత్త్వగుణం నిర్మలమయింది కావడం వల్ల కాంతీ, ఆరోగ్యమూ కలుగజేస్తుంది. అది సుఖంమీద, జ్ఞానంమీద ఆసక్తి కలుగజేసి ఆత్మను బంధిస్తుంది.

రజో రాగాత్మకం విద్ధి తృష్ణాసఙ్గసముద్భవమ్।
తన్నిబధ్నాతి కౌన్తేయ! కర్మసఙ్గేన దేహినమ్॥

కౌంతేయా। రాగస్వరూపం కలిగిన రజోగుణం ఆశకూ, ఆసక్తికీ మూలమని తెలుసుకో. కర్మలమీద ఆసక్తి కలిగించి అది ఆత్మను బంధిస్తుంది.

తమ స్త్వజ్ఞానజం విద్ధి మోహనం సర్వదేహినామ్।
ప్రమాదాలస్యనిద్రాభిః తన్నిబధ్నాతి భారత॥

అర్జునా! అజ్ఞానంవల్ల జనించే తమోగుణం ప్రాణులన్నిటికీ అవివేకం కలగజేస్తుందని తెలుసుకో. అది పరాకు, బద్ధకం, నిద్రలతో ఆత్మను శరీరంలో బంధిస్తుంది.

శ్రీమద్భగవద్గీత

(సీరియల్)

వ్యాఖ్యాత :

శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి

సత్త్వం సుఖే సఞ్జయతి రజః కర్మణి భారత।
జ్ఞానమావృత్య తు తమః ప్రమాదే సఞ్జయత్యుత॥

అర్జునా! సత్త్వగుణం సుఖం చేకూరుస్తుంది; రజోగుణం కర్మలలో చేరుస్తుంది. తమోగుణం జ్ఞానాన్ని మరగు పరచి ప్రమాదం కలగజేస్తుంది.

రజ స్తమశ్చాభిభూయ సత్త్వం భవతి భారత!
రజస్సత్త్వం తమశ్చైవ తమస్సత్త్వం రజస్తథా॥

అర్జునా! రజోగుణాన్నీ, తమోగుణాన్నీ అణచివేసి సత్త్వగుణం అభివృద్ధి చెందుతుంది. అలాగే సత్త్వతమోగుణాలను అణచివేసి రజోగుణమూ సత్త్వరజోగుణాలను అణగ ద్రొక్కి తమోగుణమూ వర్ధిల్లుతాయి.

సర్వద్వారేషు దేహేఽస్మిన్ ప్రకాశ ఉపజాయతే।
జ్ఞానం యదా తదా విద్యాత్ వివృద్ధం సత్త్వమిత్యుత॥

ఈ శరీరంలోని ఇంద్రియాలన్నిటినుంచి, ప్రకాశించే జ్ఞానం ప్రసరించినప్పుడు సత్త్వగుణం బాగా వృద్ధిపొందిందని తెలుసుకోవాలి.

లోభః ప్రవృత్తిరారమ్భః కర్మణామశమః స్పృహా।
రజ స్యేతాని జాయన్తే వివృద్ధే భరతర్షభ॥

అర్జునా! రజోగుణం అభివృద్ధి చెందుతున్నప్పుడు లోభం, కర్మలపట్ల ఆసక్తి, అశాంతి, ఆశ అనే లక్షణాలు కలుగుతుంటాయి.

అప్రకాశోఽప్రవృత్తిశ్చ ప్రమాదో మోహ ఏవ చ।
తమస్యేతాని జాయన్తే వివృద్ధే కురునన్దన॥

కురునందనా! బుద్ధిమాంద్యం, బద్ధకం, అలక్ష్యం, అజ్ఞానం-ఈదుర్లక్షణాలు తమోగుణ విజృంభణకు తార్కాణాలు.

యధా సత్త్వే ప్రవృద్ధే తు ప్రలయం యాతి దేహభృత్।
తదోత్తమవిదాం లోకాన్ అమలాన్ ప్రతిపద్యతే॥

సత్త్వగుణం ప్రవృద్ధిచెందిన సమయంలో మరణించిన వాడు ఉత్తమ జ్ఞానులుపొందే పుణ్యలోకాలు పొందుతాడు.

రజసి ప్రలయం గత్వా కర్మసఙ్గిషు జాయతే।
తథా ప్రలీనస్తమసి మూఢయోనిషు జాయతే॥

రజోగుణం ప్రబలంగా వున్న దశలో మృతిచెందితే కర్మలమీద ఆసక్తికలవాళ్ళకు జన్మిస్తాడు. అలాగే తమోగుణ వృద్ధిలో తనువు చాలించిన వాడు పామరులకూ, పశు పక్ష్యాదులకూ పుడుతాడు.

కర్మణ స్సుకృతస్యాహుః సాత్త్వికం నిర్మలం ఫలమ్।
రజసస్తు ఫలం దుఃఖం అజ్ఞానం తమసః ఫలమ్॥

సత్త్వగుణ సంబంధమైన సత్కార్యాల ఫలితంగా నిర్మల సుఖమూ, రాజసకర్మల మూలంగా దుఃఖం, తామసకర్మల వల్ల అజ్ఞానం కలుగుతాయని చెబుతారు.

సత్త్వాత్సంజాయతే జ్ఞానం రజసో లోభ ఏవ చ।
ప్రమాదమోహౌ తమసో భవతోఽజ్ఞానమేవ చ॥

సత్త్వగుణంవల్ల జ్ఞానం, రజోగుణంవల్ల లోభం, తమోగుణంవల్ల అజాగ్రత్త, మోహం, అజ్ఞానం సంభవిస్తాయి.

ఊర్ధ్వం గచ్ఛన్తి సత్త్వస్థాః మధ్యే తిష్ఠన్తి రాజసాః।
జఘన్యగుణవృత్తిస్థాః అధో గచ్ఛన్తి తామసాః॥

సత్త్వగుణ సంపన్నులకు ఉత్తమలోకాలు సంప్రాప్తిస్తాయి. రజోగుణం ప్రధానంగా వున్నవాళ్లు మానవలోకాన్నే పొందుతుండగా తమోగుణం కలిగిన వాళ్లు నరకలోకానికి పోతుంటారు.

నాన్యం గుణేభ్యః కర్తారాం యదా ద్రష్టానుపశ్యతి।
గుణేభ్యశ్చ పరం వేత్తి మద్భావం సోఽధిగచ్ఛతి॥

కర్మలన్నిటికీ గుణాలను తప్ప మరోదాన్ని కర్తగా భావించకుండా, గుణాలకు అతీతమైన పరమాత్మ తత్త్వాన్ని గ్రహించిన వివేకి మోక్షం పొందుతాడు.

గుణానేతానతీత్య త్రీన్ దేహీ దేహసముద్భవాన్।
జన్మమృత్యు జరాదుఃఖైః విముక్తోఽమృతమశ్నుతే॥

శరీరం కారణంగా ఈ మూడు గుణాలనూ అధిగమించిన వాడు పుట్టుక, చావు, ముసలితనం, దుఃఖాలనుంచి విముక్తుడై అమృతపదం పొందుతాడు.

అర్జున ఉవాచ:

కైర్లిఙ్గై స్త్రీన్ గుణానేతాన్ అతీతో భవతి ప్రభో।
కిమాచారః కథం చైతాన్ త్రీన్ గుణానతివర్తతే॥

అర్జునుడు: ప్రభూ! ఈ మూడు గుణాలనూ దాటిన వాడి లక్షణాలేమిటి? అతని ప్రవర్తన ఎలా వుంటుంది? ఈ గుణాలను ఎలా అతను అతిక్రమించ గలుగుతాడు?

శ్రీ భగవానువాచ:

ప్రకాశం చ ప్రవృత్తిం చ మోహమేవ చ పాండవ।
న ద్వేష్టి సంప్రవృత్తాని న నివృత్తాని కాఙ్క్షతి॥
ఉదాసీనవదాసీనో గుణైర్యో న విచాల్యతే।
గుణా వర్తన్త ఇత్యేవ యోఽవతిష్ఠతి నేఙ్గతే॥
సమదుఃఖసుఖస్స్వస్థః సమలోష్టాశ్మ కాంచనః।
తుల్యప్రియాప్రియో ధీరః తుల్యనిందాత్మసంస్తుతిః॥
మానావమానయోస్తుల్యః తుల్యో మిత్రారిపక్షయోః।
సర్వారంభపరిత్యాగీ గుణాతీత స్స ఉచ్యతే॥

శ్రీ భగవానుడు: అర్జునా! గుణాతీతుడి గుర్తులివి: తనకు సంప్రాప్తించిన సత్త్వగుణ సంబంధమైన సౌఖ్యాన్ని కాని, రజోగుణధర్మమైన కర్మప్రవృత్తికాని, తమోగుణలక్షణమైన మోహాన్నికాని ద్వేషించడు; అవి లేకుండాపోతే వాటిని ఆకాంక్షించడు. ఏమీ సంబంధంలేని వాడిలాగ వుండి గుణాల వల్ల చలించకుండా, సర్వకార్యాలలోనూ ప్రకృతిగుణాలే ప్రవర్తిస్తున్నాయని గ్రహించి, ఎలాంటి పరిస్థితులలోనూ తన నిశ్చలబుద్ధిని విడిచిపెట్టడు. సుఖదుఃఖాలు, మట్టిబెడ్డ, రాయి, బంగారం, ఇష్టానిష్టాలు, దూషణభూషణలు, మానావమానాలు, శత్రుమిత్రులను సమానదృష్టితో చూస్తూ కామ్య కర్మలన్నిటినీ విడిచిపెట్టి నిరంతరం ఆత్మావలోకనంలో నిమగ్నమైవుండే ధీరుడు.

మాం చ యోఽవ్యభిచారేణ భక్తియోగేన సేవతే।
స గుణా న్సమతీత్యైతాన్ బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే॥

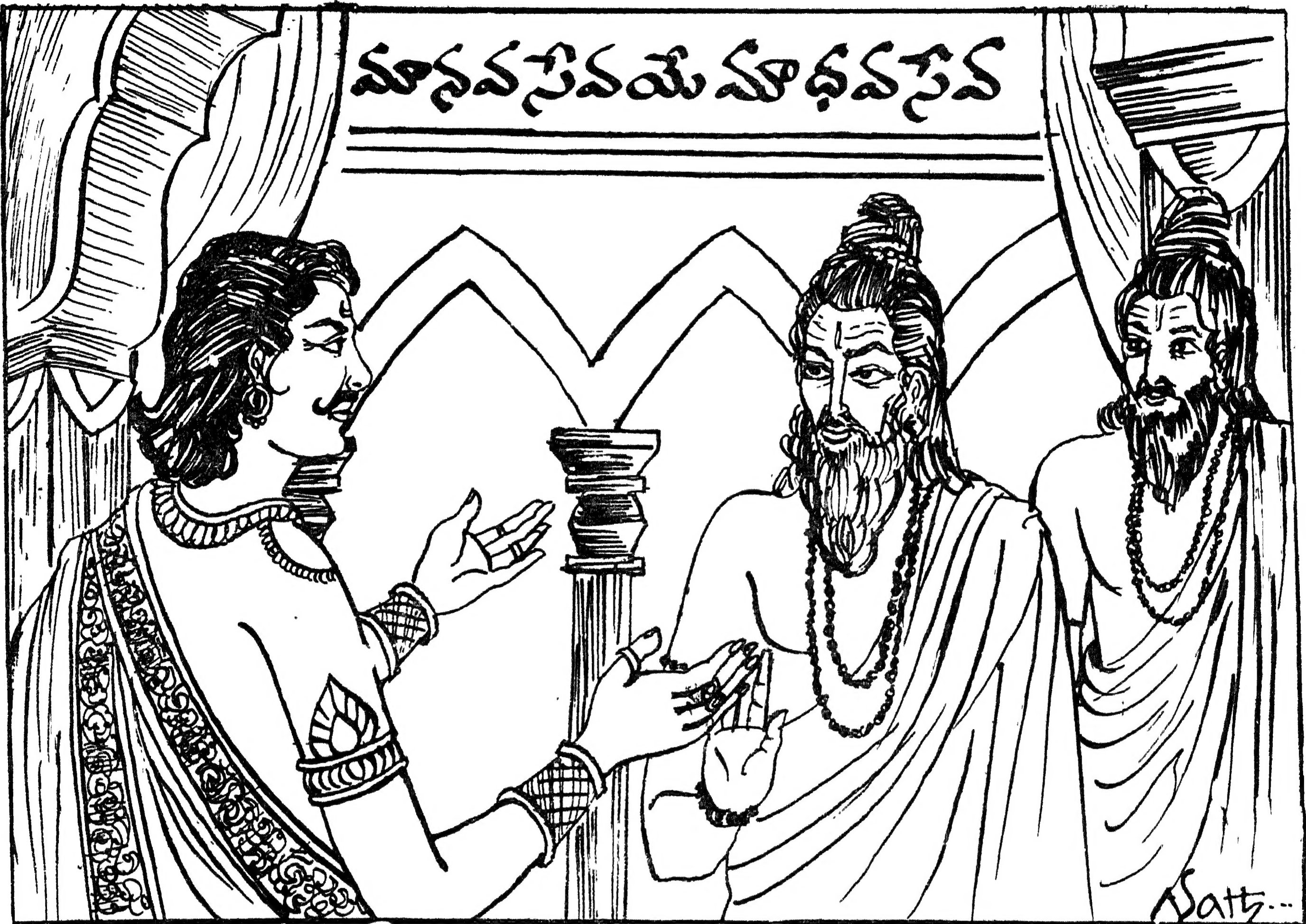
అచంచలభక్తితో నన్ను సేవించేవాడు ఈ మూడు గుణాలనూ అధిగమించి ముక్తి పొందడానికి అర్హుడవుతాడు.

బ్రహ్మణో హి ప్రతిష్ఠాఽహం అమృతస్యావ్యయస్య చ।
శాశ్వతస్య చ ధర్మస్య సుఖస్యైకాన్తికస్య చ॥

ఎందువల్లనంటే వినాశరహితం, వికారరహితం, శాశ్వత ధర్మస్వరూపం, అఖండస్వరూపమూ అయిన బ్రహ్మానికి నిలయాన్ని నేనే.

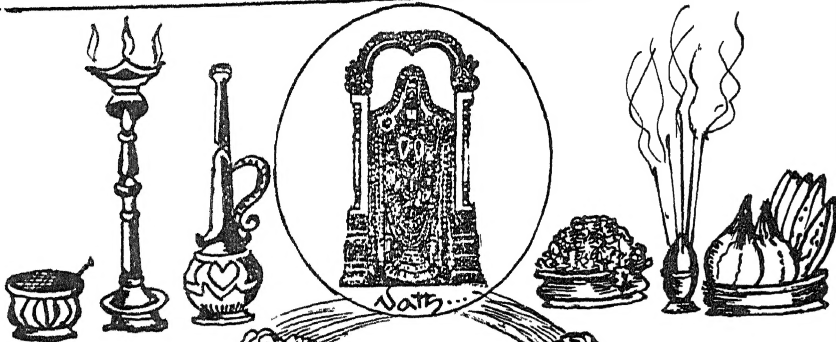
ఇలా ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మవిద్య, యోగశాస్త్రం, శ్రీకృష్ణార్జున సంవాదం అయిన శ్రీమద్భగవద్గీతలోని "గుణత్రయ విభాగయోగం" అనే పధ్నాల్గవ అధ్యాయం సమాప్తం.

అశ్వశిర మహారాజు అశ్వమేధ యాగమును పరిసమాప్తము చేసికొని ప్రశాంత హృదయముతో సభతీర్చి సింహాసనాసీనుడై యుండగా అచ్చటికి కపిలుడు, జైగీషవ్యుడను మునిశ్రేష్ఠులిర్వురూ విజయము చేసినారు. మహారాజు సింహాసనము నుండి దిగి ఆ ముని శ్రేష్ఠు లిర్వురకూ వినయ వినమితాంగుడై నమస్కరించి స్వాగత సత్కారములు చేసెను. అనంతర మా మునివరేణ్యులు సుఖాసీనులు కాగా అశ్వశిరుడు వినయస్వరమున "తపోధనులారా! శ్రీమన్నారాయణ భగవానుని ఆరాధించుటకే దేని సుగమోపాయ మున్నచో తెలియజేయ గోరెదను. ఆ విధానమును నే ననుసరించెదను" అని కోరగా ఆ మునులు ప్రసన్నహృదయులై-"రాజా! నీవు నారాయణుడు నారాయణు డందువేమి? నీ సమక్షములో నిలిచియున్న మేమే నారాయణులము" అన విని మహారాజు వినయాంజలి బద్ధుడై "మహాత్ములారా! బ్రాహ్మణోత్తములు, తపోనిధులు అయిన మీరు మేమే నారాయణుల మనుచున్నారే? శ్రీమన్నారాయణ భగవానుడు పీతాంబరధారియై శంఖ చక్ర గదాపద్మములను ధరించి చతుర్భుజములతో విరాజిల్లు గరుడవాహనారూఢుడు కదా! సమస్త దేవతలలో ఘనుడైన అట్టివాడు మరొకడుండునా! అన విని ఆ మును లిర్వురూ మందస్మితము చేయుచూ- "రాజా! నీవు శంఖచక్ర గదా పద్మ లక్షణ లక్షితుడై, లక్ష్మీ వక్షఃస్థలాలయుడై దివ్యపీతాంబర శోభితుడైన శ్రీహరి రూపమును చూడగోరుచున్నావా! అనుచూ కపిలమహర్షి చతుర్భుజ విష్ణువు కాగా, జైగీషవ్యుడు గరుడు డాయెను. తత్సమయములో గరుడవాహనారూఢుడైన శ్రీహరిని సందర్శించి రాజసభ అంతయూ ఆశ్చర్యచకితమాయెను. కాని అశ్వశిరుడు పునః చేతులు జోడించి "అపూర్వ తపః శక్తి సంపన్నులైన బ్రాహ్మణోత్తములారా! క్షమించెదరుగాక! శ్రీహరి యిట్లుండడు. అతని నాభికమలమందు చతుర్ముఖ బ్రహ్మ విరాజిల్లుచుండును" అన్నమాటలు పూర్తి కాక ముందే కపిలుడు శేషశయనుడు కాగా జైగీషవ్యుడు నాభి కమలాసనముపై భాసిల్లు చతుర్ముఖు డాయెను. అశ్వశిరునకు దానితో జ్ఞాన ముదయించెను. శ్రీ మహావిష్ణువు సర్వవ్యాపకుడను విషయము నతడు గుర్తించెను.

నిమేషమాత్ర కాలములోనే ఆ రాజసభలో చీమలు, దోమలు, తుమ్మెదలు మొదలగు ననేకరకములైన పశువులు, పక్షులు, సింహ, వ్యాఘ్ర, మత్తేభ, హరిణ, జంబుకాద్యనేక అరణ్యమృగములు, ఆవు, మేక, పిల్లి, కుక్క మొదలగు ననేకమైన గ్రామ్యపశువులు- అన్నిటికన్నియు సర్వ జగదాధారభూతుడగు శ్రీ మహావిష్ణువులో వారికి కనుపించెను. అది చూచి అశ్వశిరుడు విస్మయచకితుడై- "తపోధనులారా! యేమిటీ రహస్యము?" అని ప్రశ్నించెను. అంత వారిర్వురూ మందస్మితము చేయుచూ, "రాజా! మాధవుని సేవకు సుగమోపాయమేమని నీవు మమ్ములను ప్రశ్నిం

బాలాజీ అర్చన

భక్తులు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిని అర్చించేందుకు తిరుపతి దేవస్థానం వారు నూతనంగా 'బాలాజీ' అర్చన పథకాన్ని ప్రవేశ పెట్టారు.

మీరు చేయవలసిందల్లా ఇండియన్ ఓవర్‌సీస్ బ్యాంకు ద్వారా దేవస్థానానికి రూ. 5,088లు చెల్లించడం. ఇందుకు ప్రతిఫలంగా పది సంవత్సరాలపాటు ప్రతిసంవత్సరం మీరు కోరుకున్న రోజున శ్రీ వేంకటేశ్వరునకు అర్చనసేవ చేసుకొనే మహద్భాగ్యానికి పాత్రు అవుతారు.

మీరు చెల్లించిన డబ్బు పది సంవత్సరాలకు వడ్డీతో కలిపి రూ॥లు 15,000 అవుతుంది. దేవుడికి పదిహేనువేలు సమర్పించుకొన్న సంతృప్తి మీకు దక్కుతుంది.

సౌకర్యాలు :

అర్చన రోజున విరాళం ఇచ్చిన వ్యక్తికి వసతి సౌకర్యం కల్పిస్తారు. దంపతులిరువురూ అర్చన సేవలో పాల్గొన వచ్చును. కుటుంబం లోని ముగ్గురు వ్యక్తులకు సుప్రభాత దర్శనం, ప్రత్యేకదర్శనం లభిస్తుంది. ఇవిగాక అంగవస్త్రం లేక రవికగుడ్డ, ప్రసాదం లభిస్తాయి.

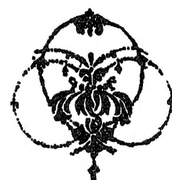
కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు.

చితివి. ఈ దృశ్యములను చూపుట ద్వారా సర్వజ్ఞుడు, సర్వభూతాంతరాత్ముడూ అయిన శ్రీహరి గుణములను నీకు విశదీకరించితిమి. ఆ శ్రీమన్నారాయణ భగవానుడే అనేకానేక స్వరూపములను ధరించుచున్నాడు. ఈ సమస్త చరాచర జగత్తులో ఆ జనార్దనుడు నిండి నిబిడీకృతుడై యున్నాడు. సర్వాంతర్యామియైన భగవాను డొకే యొక స్థానమందాసీనుడై యున్నాడనుకొనుట కేవలము అజ్ఞానము. అట్టి సంకుచిత దృష్టితో ఆరాధించుట యథార్థమైన ఆరాధన కానేరదు. కాని జగత్పతియైన పరమాత్మను సర్వభూత స్థితునిగా చూడగలుగుటయే సత్యమైన ఆరాధన యగును. శ్రద్ధాభక్తులున్నచో దృఢతమ విశ్వాసమున్నచో ఆ దేవదేవుని మన యందే చూడ గలిగెదము. ఆ జగన్నాథుడెక్కడనో ఒక చోట ఉన్నాడనుట సర్వదా మోహజనిత విషయము. పరమాత్మ సర్వవ్యాపకుడను విశ్వాసమును నీకు కలుగజేయుటకు మే మా పరమాత్మ దర్శనము కలుగజేసినాము. ఆ సర్వవ్యాపకుడీ విధముగ నీయందు కూడ గలడు.

మంత్రులు, సేవకులు, తమ సమక్షములో యే యే జీవుల నిప్పుడు శ్రీహరిలో చూచినారో? అవన్నియు, హరిస్వరూపములే. కనుక రాజా! యీ మానవులందరూ హరిస్వరూపములే యనియు, శ్రీహరిలేని ప్రదేశ మీ బ్రహ్మాండములో అణుమాత్రము కూడ లేదనియు గ్రహించి యీ భావమును దృఢముచేసికొని యథాశక్తి సర్వులకూ సేవచేయుము.

(మార్కండేయపురాణం నుండి)

— శ్రీ పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తి

గుడిమల్లం
పరశురామేశ్వరాలయం

ప్రాచీన వాస్తు నిర్మాణాలకూ అపురూప శిల్ప సంపదలకూ, తరతరాల పెన్నిధులను వెలికితెస్తున్న శిలాశాసనాలకూ నెలవై ఆంధ్రశాతవాహన, ఇక్ష్వాకు, పల్లవ, చోళ రాజుల హారతుల నందుకొని ప్రాచీన 'పరశు రామేశ్వర' క్షేత్రంగా ప్రసిద్ధి చెందిన గుడిమల్లం గ్రామం చిత్తూరుజిల్లాలోని రేణి గుంటకు దాదాపు 15 కి. మీ. దూరంలో అందాలను చిందించే ప్రకృతి ఒడిలో గత చరిత్ర స్మృతుల్ని నెమరు వేసుకుంటూ యాత్రికులను విశేషంగా ఆకర్షిస్తూ ఆహ్వా నిస్తూవుంది.

బౌద్ధక్షేత్రంగా 'గుడిమల్లం'

ఈ ప్రదేశాన్ని నిశితంగా పరిశీలించి నట్లయితే క్రీస్తుకు పూర్వం బౌద్ధమత కేంద్రంగా ఈ ప్రాంతం విరాజిల్లుతూ వుండేదన్న విషయం స్పష్టమవుతుంది. నాగవంశానికి చెందిన, ఆంధ్రశాతవాహనుల దళాధిపతులైన తొండమానులు రాజ్యానికి రాకపూర్వం 'గుడిమల్లం' బౌద్ధక్షేత్రంగా వుండేది. ఆలయంలోని చైత్యాకారపు వాస్తువు ఇందుకు ప్రబలనిదర్శనం.

ఆలయం త్రవ్వకాలలో బయల్పడిన గర్భగుడిలోని 'U' ఆకారపు చైత్యనిర్మాణ వాస్తువు బౌద్ధకట్టడాలలోని ముఖ్యలక్షణం. ఇటువంటి వాస్తుకట్టడాలను నాగార్జునకొండ అమరావతు లలో మనం చూడవచ్చు. ప్రస్తుతం రామేశ్వరాలయం వున్న ప్రాంతంలో పూర్వం కల్పవృక్షం వుండే దని చెబుతారు.

క్రీస్తుకు పూర్వం విగ్రహారాధకులు కాని బౌద్ధులు, కేవలం కల్పవృక్షాలను పూజించే వారు. క్రీస్తు పూర్వం 642 లో తొండమండ లంలో పర్యటించిన చైనా బౌద్ధయాత్రికుడు, హ్యూయన్‌త్సాంగ్ తన గ్రంథంలో కంచి శ్రీకాళహస్తి, ఆలయాలతోబాటు వంద బౌద్ధ సంఘారామాలను పేర్కొన్నాడు. గుడి మల్లం ప్రాంతంలో పూర్వం బౌద్ధ సంఘా రామమున్నట్లు ఆ గ్రంథంలో సూచన ప్రాయంగా తెలియజేయడం జరిగింది.

గుడిమల్లం పరశురామేశ్వరాలయం ఆవ రణలో ఇటీవల జరిపిన త్రవ్వకాలలో బయ ల్పడిన ఇటుకలు, మంటప స్తంభాలు ఈ అభిప్రాయాన్ని బలపరుస్తున్నాయి. శాత వాహనులు హిందూమతంతో సమంగా బౌద్ధాన్ని ఆదరించారనడానికి చారిత్రక ప్రమాణాలున్నాయి.

పరశురామేశ్వర శివలింగం

క్రీస్తు పూర్వం 50వ సంవత్సర ప్రాంత ములో తిరుమల పరిసరాలను 'పుల్లీ' అను కొండజాతి నాయకుడు పరిపాలిస్తున్నట్లు, అదే సమయంలో కాంచీపురాన్ని (కంచి) కరికాళచోళుడు పాలిస్తున్నట్టూ వీరిరువురినీ జయించి తొండమానులు ఈ ప్రాంతా లను ఆక్రమించుకొన్నట్టూ తమిళ 'సంగమ' సాహిత్యంలో ప్రస్తావించ బడింది. క్రమంగా భారతదేశంలోహిందూమతోద్ధరణ లక్ష్యంతో వైదికబీజం నాటుకొని బౌద్ధమత ప్రాధాన్యత తగ్గిన సమయంలో ఈ ప్రాంతంలోని బౌద్ధనిర్మాణాలను కూల్చి వేసి ఇక్కడ శైవాలయం నిర్మించి వుంటారు.

'శైవక్షేత్రం' గా, రూపాంతరం

పరశురామేశ్వరాలయం పల్లపు ప్రాంతంలో నిర్మించబడటం వల్ల ఈ ఆలయమున్న ప్రాంతానికి గుడిపల్లం అని పేరువచ్చిందనీ, తరువాత గుడిపల్లం 'గుడిమల్లం' గా మారిందనీ స్థానికులు చెప్పారు.

ఈ ఆలయ నిర్మాణం వివిధ కాలాలలో అనేక దశలుగా జరిగిందని ఇక్కడ కట్టడాల శైలినిబట్టి చెప్పవచ్చు. భారతదేశంలోని అపురూపమైన శివలింగాలలో తలమాని కంగా ఇక్కడి పురుషాకృతి శివలింగాన్ని శ్రీ జితేంద్రనాథ్ బెనర్జీవంటి ప్రముఖ చారి త్రక పరిశోధకులు పరిగణిస్తున్నారు. వాత్స్యాయన కామసూత్రాల సమ్మేళనంతో

రూపుదిద్దుకొన్న భావాలకు ప్రతిబింబంగా ఈ శిల్పం కనిపిస్తుంది. గర్భాలయంలో రెండు గుండ్రని రాతి పీఠాలమధ్య లింగం ప్రతిష్ఠింపబడివుంది. ఈ శిల్పం నునుపుగానూ ప్రకాశవంతంగానూ వుంది. రాతి పీఠం చుట్టూ దాదాపు 1.37 మీటర్ల ఎత్తువుతో చతురస్రాకారపు శిలాప్రాకారంవుంది. శివలింగంపై వేటనుంచి తిరిగివచ్చిన పరశురాముని శిల్పం మలచబడింది. అతని కుడి చేతిలో పరశువు, ఎడమచేతిలో జింక, చేతులకు కడియాలు, మెడలో రుద్రాక్షమాల మలచబడిన తీరు రమణీయంగా వుంది.

ప్రసన్నరూపంలో వున్న పరశురాముని పాదాలక్రింద మలచబడిన శిల్పం 'యక్షుని'ది గా చారిత్రకులు భావిస్తున్నారు. ఈ శిల్పం విషయంలో మాత్రం భిన్నాభిప్రాయాలు వ్యక్తమవుతున్నాయి.

పరశురాముని పాదాల క్రింద వున్నది 'పుల్లీ నాయకుడనీ' అసలీ ఆలయనిర్మాత అతనేననీ, పరుశురామునిపై నున్న భక్తి వల్ల తన శిల్పాన్ని అతని పాదాల క్రింద మలిపించుకొన్నాడనీ కొందరు వాదిస్తున్నారు. ఈ వాదన ఏ మాత్రం సమర్థనీయమైనదికాదు. ఎందుచేతనంటే లింగ ప్రతిష్ఠాపనకూ, పుల్లీనాయకునకూ మధ్యకాలంలో చాలా తేడా వుంది. ఈ శిల్పం 'బౌద్ధభిక్షువు' శిల్పమని ఊహించడం సమంజసమనిపిస్తుంది. బౌద్ధాన్ని అణచివేసి వైదిక మతాన్ని పునరుద్ధరిస్తున్న కాలంలో ఈ లింగ ప్రతిష్ఠ జరిగింది. ఈ అంశాన్ని దృష్టిలో వుంచుకొని పూర్తిగాశిల్పాన్ని పరిశీలించి నట్లయితే 'బౌద్ధమతాన్ని అణచివేస్తూవైదికమతాన్ని సుస్థిరంగా గావిస్తున్నట్లు అర్థమవుతుంది. ఇక్కడ వైదిక మతానికి ప్రతీక పరశు రాముడు, బౌద్ధమతానికి ప్రతిరూపం భిక్షువు-అంటే వేదమతం బౌద్ధమతానికి పైచేయి అన్న భావం శిల్పంలో వ్యక్తీకరించబడిందన్నమాట.

ప్రత్యేకశిల్ప విన్యాసం

లింగాకృతి శిల్పం 'మధుర'లో కనిపిస్తుంది. వటవృక్షపు నీడలో ఆరుబయట పూజలందుకుంటూ ఇక్కడి శివుడు కనిపిస్తాడు.

"ఉజ్జయిని"లో కొంతకాలం క్రితం జరిగిన త్రవ్వకాలలో లభించిన రాగి నాణాలపై 'పురుషలింగాకృతి,శివలింగపు ముద్రలున్నాయి. ఈ నాణాలను క్రీస్తుపూర్వం రెండు, మూడు శతాబ్దాలకు చెందినవిగా నిర్ధారించడం జరిగింది.

"పురుషలింగాకృతి"శిల్పం పూజ క్రీ.పూ. నాటికి క్రొత్తకాదనీ, అప్పుడు ఈ విధమైన లింగపూజకు విశిష్టమైన స్థానం వుండేదనీ చారిత్రకులు అభిప్రాయపడుతున్నారు.

కర్నూలుకు సమీపంలోని "అలంపురం" అనే చారిత్రక ప్రదేశంలో నగ్నంగా మలచిన "దేవీవిగ్రహం"వుంది. ఇక్కడ నిత్యం నగ్నవిగ్రహానికి పూజలు జరుగుతూ వుంటాయి. ఇట్లాంటి పూజలవల్ల సంతాన ప్రాప్తికలుగుతుందని యాత్రికులు నమ్ముతారు. గుడిమల్లంలోని పరశురామేశ్వరాలయం, కడపజిల్లాలోని అత్తిరాల, (హత్యరాల)లో మరొక ఆలయం వుంది. అయితే ఇటువంటి శిల్పాకృతి అక్కడ కనిపించదు.

చారిత్రక వైశిష్ట్యం

ఈ ఆలయంలోని శిల్పం క్రీస్తుకు పూర్వం ఒకటి రెండు శతాబ్దాల మధ్య కాలానికిచెందినదని పరిశోధకులుఅభిప్రాయపడుతున్నారు. ఆలయప్రాంగణంలో ఇటీవల భారత పురావస్తుశాఖ జరిపిన త్రవ్వకాలవల్ల ఈ ఆలయ మొక దిబ్బపై, నున్నట్లు తేలింది. ఈ దిబ్బకు చుట్టుప్రక్కల జరిపిన త్రవ్వకాలలో క్రీ.పూ. ఒకటి, రెండు శతాబ్దాలకుచెందిన శాతవాహనుల కాలంనాటి శిథిల మృణ్మయపాత్రల శకలాలు, ఇటుకలు లభించాయి. శిథిలావశేషాలు, శివలింగాకృతి క్రీ. పూర్వానికి చెందినవి కావడంవల్ల 'లింగం' క్రీ. పూ. ఒకటి, రెండు శతాబ్దాలలో ప్రతిష్ఠింపబడి వుండవచ్చునని రూఢిగా చెప్పవచ్చు.

శాతవాహనుల, ఇక్ష్వాకుల కాలంలో మూలవిరాట్టుకు ఆలయనిర్మాణం జరి

[౩౬వ పేజీలో]

ఆలయ ప్రవేశ దృశ్యం

యువవాణి

సంబంధాలు

జీవితంలో తోటి మానవునితో సంబంధం చాలా ముఖ్యమైంది. చాలామంది మనలో దీన్ని పట్టించుకోరు. మనకోసం మనం బ్రతుకుతాం! మన కోర్కెలు తీర్చుకోవటాన్ని ఎక్కువగా పట్టించుకుంటాం. తరువాతే యితరులు! ఇతరులతో సంబంధం విషయంలో ఏదో అంటీ ముట్టనట్లు ఉంటాం!

మనని మనమే పూర్తిగా తెలిసికోలేదింకా. ఇతరులకు మనదంటూ ఏం చూపగలం? ఇతరులకన్న మనం మిన్న అన్నట్లు ఇతరుల యెడల ప్రవర్తిస్తూ ఉంటాం. చచ్చేంతవరకూ 'నువ్వూ-నేను' అని పడి కొట్టుకుంటాం. ఇతరులు వాళ్ళకు వాళ్లు గొప్పవాళ్లుగా భావించుకుంటారు. అందుకే యీ వేర్పాటుధోరణి జీవితాంతం కొనసాగుతుంది. వేళ్లమీద లెక్కించినట్లు కొంతమంది మాత్రం తోటివారిపై ప్రేమ చూపిస్తారు; కనిపిస్తారు; ప్రోత్సాహమిస్తారు; అయినా యీ 'వేర్పాటు' ధోరణి సాగుతూనే ఉంది. దీనినుండి ఒకరంటే ఒకరికి పడకపోవటం, ఉద్రేకాలు, కోపతాపాలు, కోర్కెలు పడగలెత్తటం-ఫలితం భయం, ఆందోళనం. లైంగికంగా ఒకప్పుడొకటయితే కావచ్చు. అయినా 'నీకూనాకూ' గల సంబంధం మాత్రం నిశ్చలం-ఆ దెబ్బలాటలూ, మనస్పర్థలూ, అసూయిలూ, కలవరపాట్లూ మామూలే! ఇవన్నీ సత్సంబంధాన్నిబట్టి ఆధారపడి ఉంటాయి.

ఇట్లాంటి పరిస్థితిలో మంచితనం వికసిస్తుందా? అయినా యీ సంబంధమే జీవితం. ఏదో ఓ రకమైన సంబంధం లేక ఎవడూ బ్రతకలేడు. ఎంతటి యోగియైనా, సన్యాసైనా, సాధుపుంగవుడైనా, యీ ప్రపంచం నుండి ఎంత దూరం తొలగిపోయినా, వాళ్లతో యీ ప్రపంచాన్ని కూడా యీడ్చుకుపోతున్నారు. ప్రపంచాన్నివారు కాదనవచ్చు! మట్టిపెట్టొచ్చు! తమను తాము రంపపుకోత పెట్టుకోవచ్చు. ఎంతైనా యీ ప్రపంచంతో వారికి సంబంధం తప్పదు. ఎందుచేతనంటే వారు సంప్రదాయానికి బద్ధులు! మౌఢ్యానికి పుట్టినిళ్ళు. సృష్ట్యాది నుండి మానవుడు సంగ్రహించిన జ్ఞానానికి ప్రతినిధులు. అందుకే మానవులు ఈ ప్రపంచాన్ని విస్మరించలేకున్నారు.

గురుశిష్యుల మధ్య సంబంధముంది. అయితే గురువు తన గురుత్వాన్ని నిరూపించేలా శిష్యునికన్న మిన్నగా మెలగటం, శిష్యుడు తన గురువుకన్న అన్నివిధాలా చిన్నగా మెలగటం ఆనవాయితీగా ఉంది! ఇలాంటిది నిజమైన సంబంధం కాదన్నది స్పష్టం! ఇది శిష్యుల్లో భయాన్ని సృష్టిస్తుంది! బాధకు గురి చేస్తుంది. బరువెత్తినట్లు అవుతుంది. అందుకే 'నేనే గొప్పవాణ్ణి' అన్న గురుభావం, చిన్నప్పటినుండే శిష్యునిలో 'న్యూనతా' గుణాన్ని పెంపొందిస్తుంది. అందుకే శిష్యుడు, అయితే జీవితాంతం విప్లవకారుడైనా అయిపోతాడు; లేదా కుక్కినపేనులా నోరెత్తకుండా అణిగిమణిగి ఉండిపోతాడు.

పాఠశాల విశ్రాంతి స్థలం. ఇక్కడ గురుశిష్యులిద్దరూ విద్యార్థులే! చదువరులే! పాఠశాలంటే కేంద్రీకృతసత్యం. ఈ నేర్పటం విశ్రాంతి అంటే కేవలం ఖాళీగా కూర్చోవటం కాదు. విశ్రాంతి అవసరమే! ఏదో కాలక్షేపానికి పుస్తకం పట్టుకొని ఏ చెట్టుక్రిందో, ఏ పడగ్గదిలోనో కూర్చొని చదువుకోవటమే విశ్రాంతి అవుతుందా? విశ్రాంతి అంటే మనసు నిలకడ చేసికోవటమా? పగటికలలు కనటమా? ఎంతమాత్రంకాదు. మరి? ఎప్పుడూ ఏదో ఆలోచించడం, ఏదోసమస్యతో కొట్టుమిట్టాడటం, రసలోలుపతలో మునిగిపోవటం, భోగాలకు దాసుడవటం కాదు. చుట్టూతా ఏం జరుగుతుందో స్పష్టంగా చూసేందుకూ, వినేందుకూ, పరిశీలించేందుకూ తోడ్పడే మనఃస్థితే విశ్రాంతి. విశ్రాంతంటే స్వేచ్ఛ. తాను చేద్దామనుకున్నది తను చేయగల్గే స్వేచ్ఛ. ప్రశాంతమైన మనస్సే విశ్రాంతి. దానికి ఏకారకమూలేదు; నిర్దేశకత్వమూ లేదు. ఇదీ విశ్రాంతి. ఇట్టి మనః స్థితిలోనే మనం ఏదైనా నేర్చుకోగలం; శాస్త్రమో, చరిత్రో, గణితమో ఏదైనా సరే! అంతేకాదు. నిన్ను నువ్వు తెలిసికోగలవు; నీకూ నీలోని ఆత్మకూ గల సంబంధాన్ని గుర్తించగలవు.

అయితే దీన్నంతా పాఠశాలల్లో నేర్పగలమా? దీన్ని చదవగలమా? ముక్కునపెట్టగలమా? మరువగలమా? ఈ అసాధారణ సంబంధ ప్రాముఖ్యమును అర్థం చేసికోవటంలో గురుశిష్యులు తలమునకలై పని చేస్తున్నారు; వారు, వారి పాఠశాలలో వారి మధ్య నిజమైన సంబంధాన్ని నెలకొల్పుతున్నారన్నమాట. కేవలం విషయాల ప్రబోధంకన్నా విద్యలో యీ 'భాగం' మిన్న.

ఈ సంబంధస్థాపనకు ప్రజ్ఞ కావాలి. ఏ పుస్తకం ద్వారానూ దీన్ని కొనలేం, చెప్పలేం. బ్రహ్మాండమైనఅనుభవం ద్వారా సంపాదితమైంది కాదిది. జ్ఞానంవేరు, 'ప్రజ్ఞ' వేరు. జ్ఞానం అన్నది తెలివి కావచ్చు; వెలుగు కావచ్చు. ఉపయుక్తం కావచ్చు. కాని అది మాత్రం 'ప్రజ్ఞ' కానేరదు. 'ప్రజ్ఞ' ప్రకృతి సిద్ధంగా వస్తుంది. సులభంగా వస్తుంది. ప్రకృతి యావత్తూ సంబంధాల ఆకృతినిబట్టి లభిస్తుంది. అందుకే విశ్రాంతి అందరికీ కావాలి. పురుషునికైనా, స్త్రీకైనా, గురువుకైనా, శిష్యులకైనా! అప్పుడే ప్రశాంతంగా, తీవ్రంగా వారి మధ్యగల సంబంధాన్ని చర్చించుకోగలరు. అప్పుడే వారి నిజమైన ప్రతిచర్యలూ, అనుమానాలు, అడ్డుతెరలూ అన్నీ బహిర్గతమవుతాయి. ఇందులో 'ఊహ' కుగాని, 'కల్పన' కుగాని, 'పోగడ్త' లకుగాని, 'పరస్పరం అణచివేతకు' గాని తావులేదు.

విద్యార్థిలోగల యీ ప్రజ్ఞను జాగృతం చేయటం, సరియైన సంబంధం యొక్క ప్రాముఖ్యమును నేర్పటం - పాఠశాల చేయాల్సిన నిజమైన పని.

— శ్రీ పి. మోహన్

గురువు

"గురుర్బ్రహ్మా గురుర్విష్ణుః
గురుర్దేవో మహేశ్వరః,
గురుస్సాక్షాత్ పరంబ్రహ్మ
తస్మై శ్రీ గురవే నమః."

"గురువే బ్రహ్మదేవుడు; గురువే విష్ణుమూర్తి; గురువే పరమేశ్వరుడైన శివుడు. గురువే సాక్షాత్తు త్రిమూర్తులను తనలో లీనం చేసుకున్న పరబ్రహ్మ. కావున శ్రీ గురుదేవున కివే నమస్సులు" అని పై శ్లోక తాత్పర్యం.

గురువునకూ ఇష్టదైవానికీ అభేదం కల్పించటం, భారతీయ వేదాంత సంస్కృతిలో అనూచానంగా వస్తూన్న ఆచారం.

"మాతృదేవో భవ!
పితృదేవో భవ!
ఆచార్యదేవో భవ!"

అనేది ఉపనిషదనుశాసనం.

గురుభక్తి వలన, గురువుకు వచ్చే లాభంకంటె, శిష్యునకే యెక్కువ మేలు ఒనగూడుతుంది అని నిష్కర్షగా చెప్పవచ్చు. మహాభారతంలో ఏకలవ్యుని గాథ ఉదాహరణగా స్వీకరింపవచ్చు. ద్రోణుని మాట అటుంచి, గురుభక్తివల్ల నిస్సందేహంగా ఏకలవ్యుడు - నిరుపమాన విద్య ఆర్జించగలిగాడు. ఇచటమన తత్త్వవేత్తలు ప్రవచించే నిగూఢ రహస్యం ఒకటి ఇమిడి ఉంది. ఆలంకారికులు "రసం" - "యన్నిష్ఠం?" అని ప్రశ్నించి, రసం సామాజిక నిష్ఠం అని తీర్పుచెప్పారు. ఆ విధంగానే "విద్య" గూడ శిష్యనిష్ఠమైనదే గాని గురునిష్ఠమైనది కాదు అని చెప్పవచ్చు. వాసనారూపంగా, బీజప్రాయంగా జిజ్ఞాసువైన శిష్యుని హృదయంలో అంతర్నిహితమైన శక్తినే జ్ఞానాన్నే విద్యాప్రబోధవ్యాజంగా గురువుగారు వెలికి ఉబికేటట్లు చేస్తారు! బీజం శిష్యనిష్ఠం. విద్యాభ్యాసానికి ప్రాథమికావసరం శిష్యునిలోని జిజ్ఞాస. జిజ్ఞాస నాణెమునకు బొమ్మ అయితే బొరుసు గురుభక్తి. గురుభక్తి - విద్యాభ్యాసంలో కల్పించే ఉత్తేజం అనుభవాప్రమేడితం.

ఆధునిక మనోధర్మశాస్త్రవేత్తలుగూడ విద్యాభ్యాసంలో

"Inspiration first; instruction next"

"మొదట ఉత్తేజం - పిమ్మట ప్రబోధం" అని ప్రతిపాదిస్తున్నారు. ఉత్తేజితుడు కాని శిష్యునకు విద్య గరపటం, వేడికాని చల్లని ఇనుముపై సమ్మెటపోటులు జరపటమే- అవుతుంది.

వెలుగుబాట

డా॥ నండూరి రామకృష్ణమాచార్య

"గురువు ఒక చిరుప్రమిద కావచ్చు.
కాని - ఆ చిరుప్రమిద - ఎన్నో కాగడాలు
వెలిగించవచ్చు."

గురువు - మేఘునివంటివాడు.

మేఘం వర్షించినప్పుడు- ఆ వానచినుకులు ఎడారిలో పడితే ఇంకిపోతాయి. అగ్నికుండంపై పడితే ఆవిరి అవుతాయి. బురద గుంటలోపడితే రొచ్చుఅవుతాయి. ముత్తెపు చిప్పలో పడితే ముత్యాలుగా మారుతాయి! కాబట్టి శిష్యుడు తన మెదడును ముత్తెపు చిప్పగా తీర్చిదిద్దుకోవాలి.

అయితే - ఇక గురువుగారు నిర్వహించే భూమిక ఎటువంటిది?

అహము కొంత లేక-ఆత్మవంచన లేక
గొప్ప యెంతయున్న గురువు కాడు!
పాదపూజ కోరు భగవద్గురునికంటె
అహములేని శిష్యు డధికు డగును.

ఎవరైనా శిష్యులు కావచ్చు.

"శిష్యుడగుట సులువు-జిజ్ఞాసయున్నచో." అయితే "గురువు" భూమిక ధరించటానికి ఎంతో సామర్థ్యం - సౌశీల్యం కలిసి యుండాలి.

శిల్పి - పాలరాతిపై చక్కదనాలు చెక్కవచ్చు; అగసాలి బంగారంపై నగిషీలు చెక్కవచ్చు.

"మట్టిలోన కలిసె మాణిక్య మకుటముల్
పాలరాయి పగులు - పసిడి కరగు"

కాని - గురువుగారు మలచేది మనిషి మెదడునే.

యావత్ సృష్టిలో విలువైనది ఏది? "పసిడి కంటె వజ్రవైడూర్యముల కంటె విలువయైన దేది విశ్వమందు?"

సృష్టిని అపర సృష్టిని చేసే మనిషి మెదడు మిక్కిలి విలువయైనది. మనిషిని ఏది చంద్రమండలం మీదికి చేర్చింది? గ్రహాంతరయానాన్ని తీర్చి దిద్దేది ఏది - మనిషి మెదడే.

మెదడు తీర్చి దిద్దు మేధావి యెవడయా?
చదువు చెప్పునట్టి సద్గురుండు!

ఈ ఇహలోకంలో - పవిత్రమైన అనుబంధాలలో పరమపవిత్రమైన అనుబంధం గురుశిష్య సంబంధం.

శతకోటి మహా మంత్రాః
చిత్త విభ్రమ కారకాః,
ఏకమేవ మహా మంత్రం
గురు రిత్యక్షర ద్వయమ్.

"శతకోటి మహామంత్రాలు ఎందుకు? మెదడును పాడుచేస్తాయి; "గురు" అనే రెండక్షరాలు చాలు. అదే మహామంత్రం" అని పై శ్లోక తాత్పర్యం.

"గురుదేవో భవ."

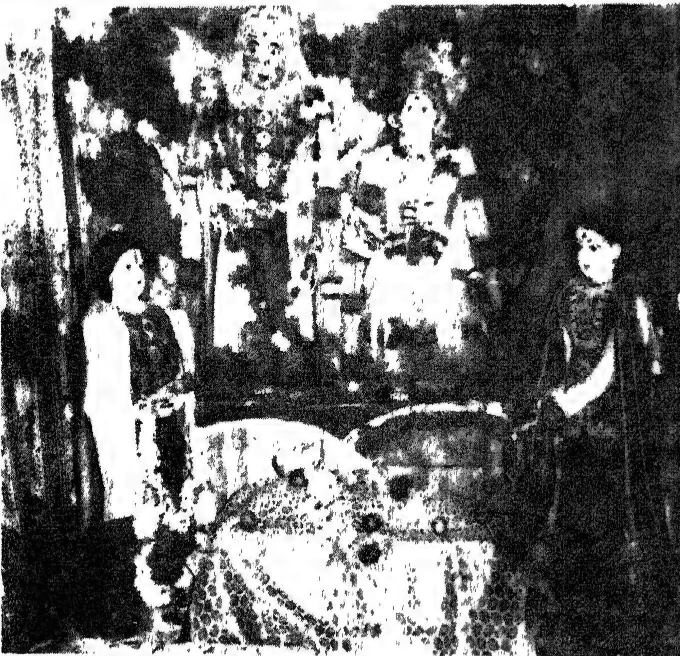
కళా వని

లోకమున చతుష్షష్టికళలు, చతుర్దశ విద్యలని ప్రచారములోనున్నవి. కవిత్వము, చిత్రలేఖనము, శిల్పము, సంగీతము, నాట్యము అనువానినే చిత్రకళలని మరియు లలితకళలని పిలిచెదరు. కళలన్నియు సౌందర్యానుభూతిని కలిగించుటయేకాక మానవునికి మానసికాహ్లాదము కలిగించును. శిలాశిల్పి వివిధమూర్తులను రాళ్ళమీద అందముగా చెక్కి అపర బ్రహ్మయని కీర్తిగాంచును. ప్రత్యేకముగా దారువుతోనే విగ్రహములు మలచువానిని దారుశిల్పియని పిలుతురు. ఇంతియేకాక ఇత్తడి, కంచు, బంగారము, వెండి మొదలైన వానితో విగ్రహములను నిర్మించి

శ్రీనివాసుడు, పద్మావతి, ఆకాశరాజు, వకుళమాలకు అలంకరణ.

దేవతాలంకారకళ

శ్రీ లక్ష్మీనృసింహస్వామికి అలంకరణ.

దేవతామూర్తులను దేవాలయమున ప్రతిష్ఠకావించుట, పూజించుట మన మెరింగినదే. మానవాతీతుడైన దైవము యొక్క ఆదర్శ రూపమును మనముందుంచి దర్శించినంతనే మనబ్రతుకును ధన్యత పొందునట్లు చేయుట విగ్రహనిర్మాణ రహస్యము. నిర్గుణ రూపారాధన కష్టసాధ్యమైనది. అందుచేతనే సగుణరూపారాధన ప్రజలలో కలుగుటకు రూపనిర్మాణ మవసరము. కాగా పై వివిధ రకముల శిల్ప దేవతా రూపముల నిర్మాణములకు భిన్నముగా ఆంధ్రదేశమున చాలాకాలము నుండి అలంకారకళగా ప్రజలచే పిలువబడుచున్న దేవతాలంకార ప్రక్రియ కలదు.

దేవతాలంకారకళ మతపరమైనది. సృజనాత్మకమైనట్టిది. ఒక్కొక్క విగ్రహమును

తిరుమల యాత్రికులకు సదుపాయములు

* * *

* అన్ని వర్గాలవారికి అందుబాటులో ఉండేటట్లు ఉచిత, పరిశుభ్రమైన సత్రాలు, లేదా సరసమైన రేట్లకు కాటేజీలలో ఆవాస సౌకర్యం.
* శ్రీవారిని దర్శించు యాత్రికుల క్యూషెడ్లలో గాలి, వెలుతురుగల విశాలమైన ఏర్పాటులు.
* క్యూ షెడ్లలోనే కాఫీబోర్డువారి అల్పాహార సదుపాయం.
* సరసమైన ధరలకు అన్నపుపొట్లాల అమ్మకం.
* యాత్రికులు వెలుపలకు రానక్కరలేకుండా క్యూలదగ్గరే మరుగుదొడ్డి సౌకర్యం.
* ఆంధ్రప్రదేశ్ పాలసరఫరా సంస్థచే స్వచ్ఛమైన పాలవిక్రయం.
* యాత్రికులు చదువుకునేందుకు దేవస్థాన ముద్రిత గ్రంథాలు. స్వామివారి, అమ్మవారి చిత్రపటాల అమ్మకం.
* క్యూలోని యాత్రికులకు విసుగులేకుండా ఉండేందుకు టెలివిజన్ ప్రదర్శనం, భక్తిసంగీత ప్రసారం.
* క్యూలైన్లలోను, తిరుమలకుపోవు కాలిబాట 7 వ మైలువద్ద వైద్యసదుపాయం.
* సామానులు, పాదరక్షలు భద్రపరచుకొనేందుకు ప్రత్యేక సౌకర్యం.
* తిరుమలలో సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీసునుండి వివిధప్రాంతాలకు ఆటో సౌకర్యం.

ఉచిత బస్సుసదుపాయం

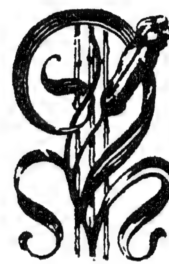
* దళారీలనుండి వంచకులనుండి తప్పించేందుకు ముఖద్వారంలో పేష్కారుస్థాయి అధికారి సిబ్బంది.
* క్యూషెడ్లలోని యాత్రికుల ఫిర్యాదులు విచారించేందుకు కావలసిన సౌకర్యములకుగాను పేష్కారు స్థాయిలో మరొక అధికారి, సిబ్బంది.
* యాత్రికుల సామానులను భద్రంగా తిరుమలకుచేర్చే సౌకర్యం ఏర్పాటైంది. తిరుపతిలో ఏ సత్రములో నైనాగాని, టోల్ గేట్ వద్దగాని తమసామాగ్రి అప్పగించి రసీదుపొంది ఆ రసీదు తిరుమలసెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీస్ దగ్గర కౌంటర్ లో ఇచ్చి సామాగ్రి పొందవచ్చును.
* దుండగులనుండి యాత్రికులను కాపాడేందుకు, తిరుమలకు వెళ్ళే దోవపొడుగునా రాత్రింబవళ్ళూ పోలీసు గస్తీ ఏర్పాటుచేయబడింది.
* దారిపొడుగునా మంచినీటి సదుపాయం ఉన్నది.
* రాత్రిపూటగాని, తెల్లవారుఝామునగాని కొండకు వెళ్ళదల్చుకొన్నవారికి వీలుగా మంచికాంతి శక్తిగల దీపాలు ఏర్పాటైనవి.
* వివిధప్రాంతాలనుండి వచ్చేయాత్రికులకు బోధపడేందుకుగాను తిరుమల సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీసులో, దేశంలోని ముఖ్యభాషలలో విచారణ కార్యాలయాలు.
* ప్రత్యేక కాటేజీలలోని అదనపు సౌకర్యాలు అంజనాద్రినగర్, శేషాద్రి, గరుడాద్రి, శంకుమిట్ట కాటేజీలలో కూడ ఏర్పాటైనవి.

తయారుచేయుటకు గంటకు పైగా కాల మవసరము. అలంకార విగ్రహములను తయారుచేయుటకు అలంకారికుడు కొయ్య, వార్నిష్, మైనము, కర్పూరపునూనె, మట్టితలకాయలు వివిధ రకములైన రంగులు తనకుతాను సేకరించుకొను వస్తువులు. పై వస్తువుల నుపయోగించి తీర్చిదిద్దిన దేవతా మూర్తులకు వస్త్రములను తొడిగి దివ్య సౌందర్యమును కలిగించును. చూచువారికి శిలా లోహవిగ్రహములవలె రసభావ రామ ణీయకతతో కన్పట్టును. ఆస్తికులకుచిన్మయా నందము కలిగించును. అలంకారికుడు ఏ దినమున కాదినము దేవతామూర్తులను ప్రదర్శించును. ఈ అలంకారములు వేయు వారు బాపట్ల, ఒంగోలు, నెల్లూరు, మచిలీ పట్టణము మొదలైన ప్రదేశములలో కలరు. దేవతాలంకార సేవద్వారా ప్రజలలో ఆస్తిక దృక్పథమును పెంపొందించు చున్న వీరి కళాసేవకు సహృదయులందరూ చేయూత నివ్వాలి.

ఇట్టి విశిష్టమైన దేవతాలంకార ప్రక్రియలో నిష్ణాతులైన వారిలో గుంటూరు జిల్లా బాపట్ల తాలూకా కర్లపాలెం గ్రామ వాస్తవ్యులు శ్రీ బృందావనం రాధాకృష్ణమా చార్యులు ఒకరు.

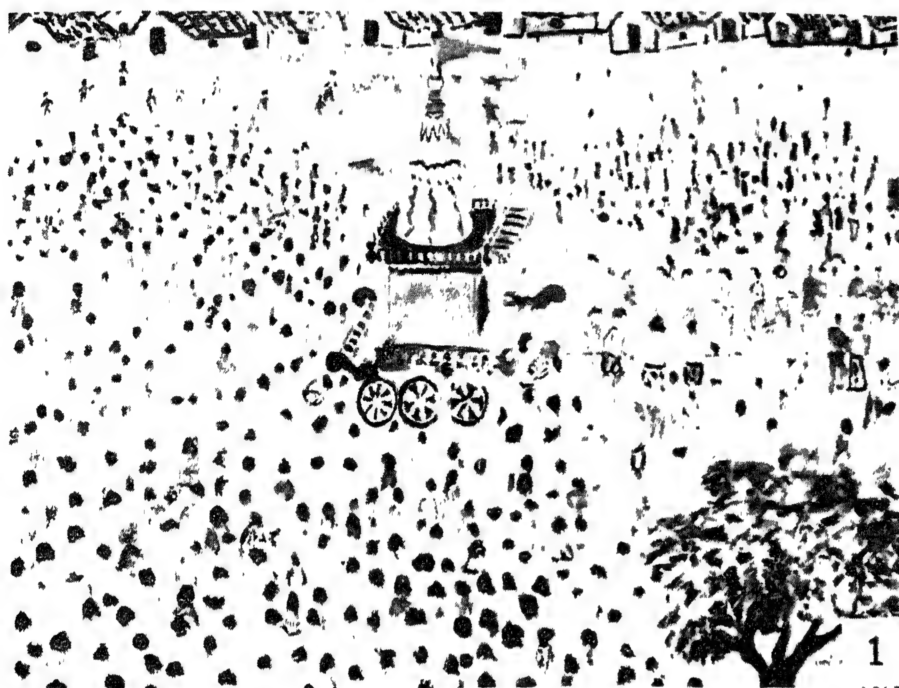
దేవీనవరాత్రుల ఉత్సవ సమయము లందు దేవికి రోజుకొక అవతారమును వేసి భక్తులను రంజింప చేయుదురు. అటులనే శ్రీరామాయణ కథాఘట్టముల కను గుణముగా శ్రీమద్భాగవత సప్తాహసమయ ములందు వివిధ మూర్తులను నిర్మాణము కావింతురు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని ఏడడుగుల విగ్రహము తయారుచేయుట వీరి అలంకార కళాసృష్టిలో కలికితురాయి. రాచక్రీడలు, గీతోపదేశము వీరి అలంకార ప్రదర్శనలో సాటిలేని మేటి ప్రదర్శితాలు.

— శ్రీ పరిమి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

చిత్రకళాపోటీలు

గుంటూరుజిల్లా వెల్లటూరులో శ్రీ వెల్లటూరి పూర్ణానందశర్మచే నవరంగ్ చిత్ర కళానికేతన్ వారి ఆధ్వర్యంలో 1984 మే నెలలో 11 వ అఖిలభారత చిత్రకళా పోటీలు నిర్వహింపబడ్డాయి. ఇందులో గెలుపొందిన వారి వివరాలు: బాలలకు సంబంధించిన వాటిలో 1. రథయాత్ర (చి॥ సంజీవ కుమార్, కేరిబుర్, బీహారు, వయస్సు 10 సం॥) - ప్రథమ బహుమతి; 2. ఆలయంలో అర్చనలు (కుమారి మేచీ, మద్రాసు) - ద్వితీయ బహుమతి; యువ చిత్ర కళాపోటీలో 3. రాక్షసగురువు శుక్రాచార్యుడు (శ్రీ రవికుమార్, రాజమండ్రి) కి ప్రథమ బహుమతి లభించింది.

1

2

దయామయుడు

శ్రీలామానుష విగ్రహ స్వరూపుడు అఘ టన ఘటనా సమర్థుడు అయిన తిరుమలేశుని కరుణాసముద్రంలో మునిగి తరించనివారు చాల అరుదు.

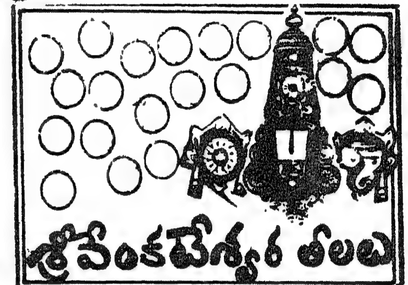
ఎందరికో ఇలవేల్పు, ఇంకెందరికో నమ్మినబంటు మా కుటుంబంలో ఆయన లీలలు ఎంత ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించాయో తెలియబరిస్తే, నాస్తికులు, ఆస్తికులు అయినా కాకున్నా, నాకు ఆ మంగళస్వరూపుడు ముందు, ముందుకూడా నా సేవా కార్యక్రమాలలో తోడ్పడతాడని నమ్మి ఈ సంఘటనలు మీ ముందుంచుచున్నాను.

ఒకసారి మా నాన్నగారికి మానసిక ఆందోళన కలిగింది. ఆ పరిస్థితుల్లో ఆయన ఎవరికీ లొంగకపోగా ఒకసారి నిండైన బావిలోకి కూడా ఉరికారు కాని తిరుమల కొండలపై వేంచేసి యున్న ఆ తిరుమలేశుని కరుణ వల్ల రక్షింపబడ్డారు. అదే స్థితిలో ఉంటూఉండగా వైద్యం ఏవిధం గాను ఫలించలేదు. కాని ఆయన తిరుపతి లోని ఏడుకొండలవాని దర్శనానికి వెళ్ళటానికి ఏవిధమైన అడ్డంకులు పెట్టకుండా ఒప్పుకున్నారు.

నేను, మా నాన్నగారు తిరుమలేశుని రాత్రి 7 గం॥ ప్రాంతంలో దర్శనం చేసుకున్నాము. తిరుగు ప్రయాణంలో మా నాన్నగారు నడిచి తప్ప బస్సులో క్రిందకు రానన్నారు. చేసేది లేక ఆయనవెంట నేనూ క్రిందకు దిగటం ప్రారంభించాము. ఎంతో మానసిక ఉద్రేకంతోవున్న మానాన్నగారికి కొండదిగే టప్పటికి, ఆ ఉద్రేకం తొలగటమేకాక పూర్ణమైన ఆరోగ్యంతో అలసట తీర్చుకుంటూ కనబడ్డారు. పూర్వపు అర్థంలేని మాటల స్థానంలో ఆయన స్పష్టమైన సంభాషణ మొదలుపెట్టి, తన పరిస్థితి చక్కబడినట్లు ఆయనే చెప్పి నన్ను ఆశ్చర్య పరిచారు.

ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నో, ఎన్నెన్నో నేను వ్యక్తిగతంగా ఆ కళ్యాణగుణధాముని కరుణకు ఎలా పాత్రుడనైనానో ఈ క్రింది సంఘటన తెలియబరుస్తుంది.

నేను ఒకసారి డైరక్టరు అఫ్ స్కూలు ఎడ్యుకేషన్ అనుమతితో రీజనల్ ఇన్‌స్టిట్యూట్ అఫ్ ఇంగ్లీషు, బెంగుళూరు. నాలుగు నెలల ఇంగ్లీషుబోధ నారీతుల అధ్యయన కేంద్రానికి వెళ్ళాను. దురదృష్టవశాత్తు నా యాజమాన్యమువారు, వారి అనుమతి పొందలేదనే సాకుతో నా జీతం అపి నన్ను సంజాయిషీ అడిగి ఇబ్బందులలో ముంచారు. కుటుంబం ఒక క్రొత్తచోట, నేను బెంగుళూరులో-జీతం లేకుండా ఎలా గడపాలి! ఎన్ని సంజాయిషీలు ఇచ్చినా, నెలలు గడిచినా నాకు జీతం రాలేదుసరిగదా, పరిస్థితి జటిలమయింది. గజేంద్రుని వలె నేను ఆ తిరుమలేశునిపై భారం మోపి ఆయన దర్శనానికి బయలుదేరాను. అప్పటికి 3 నెలలు గడిచాయి. నాకు తిరిగి నా కార్యక్రమ నిర్వహణకు మేనేజిమెంటువారి అనుమతి వస్తుందా! రాదా! అనే పరిస్థితికూడా ఏర్పడింది.

అయితే విచిత్రమేమంటే నేను ఆ పవిత్ర గిరివాసుని దర్శనంచేసుకుని బెంగుళూరు చేరేటప్పటికి నాకు ఎంతో ఆశ్చర్యకరమైన విషయం స్పష్టమైంది. అదేమంటే యాజమాన్యంవారు నాకు రావలసిన జీతం ఇచ్చుటకు నిర్ణయించటమే కాక, నాకు శిక్షణపూర్తి అయిన పిమ్మట పూర్వపు స్థలంలో నేను నా బాధ్యతలు నిర్వహింపవచ్చని అనుమతి పత్రాన్నికూడా ఇచ్చారు.

ఇంతకీ విషయం ఏమంటే నమ్మినవారికి ఆమహానుభావుని కరుణ తప్పక లభించి తీరుతుంది. ఆయన దర్శనం చేసుకున్న వారికి బాధలు, ఏవైనా తమంత తాముగా మాయం అవుతాయి. ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నో! మరొకసారి అవకాశం ఉంటే మరిన్ని ప్రత్యక్ష నిదర్శనాలు మీ ముందుంచుతాను.

*

— శ్రీ మద్దాల వెంకట సుబ్రహ్మణ్యం

లోకమాయ

ఏడుకొండలమీద ఆహా!
ఎంత సుందరమైన లోయ
లోయగర్భములోన నీ గుడి
లోతు తెలియని లోకమాయ—

కొండలన్నీ కొలిచి కొలిచి
గుండెలో గుడి కట్టుకొంటి
లోయలన్నీ తరచి తరచి
నా లోననే నిను పట్టుకొంటి—

అన్ని గంగలు కలిపి తెచ్చి
ఆకాశ గంగను చేసితి
పరమసేవా భావములతో
పాపనాశ పథమ్ము వేసితి—

అమ్మలందరి నడిగి అడిగి
మంగమ్మ ఎవరో తెలుసుకొంటి
శంకలన్నీ వదలి వదలి
సత్యమేదో తెలుసు కుంటి—

— శ్రీ జె. బాపురెడ్డి, ఐ. ఎ. ఎస్.

"తస్మాద్విరాడజాయత" – ఆ పర బ్రహ్మనుండి విరాట్ పురుషుడు ఉద్భవించెను. అట్లభివ్యక్తమైన ఆ విరాట్ పురుషుడు వేదమును పారాయణ చేయుచూ కోటి సంవత్సరములకు పైగా తపస్సు చేసెను. అటుపిమ్మట వేదములయందు నిర్వచింపబడిన దేవతలను సృజించెను. ఆ వేదములను వారికి ఉపదేశించెను.

"బ్రహ్మ బృహస్పతయే ప్రోవాచ।
బృహస్పతి రింద్రాయ॥
ఇంద్రో భరద్వాజాయ।
భరద్వాజో ఋషిభ్యః
ఋషయో బ్రాహ్మణేభ్యః॥"

ఈ విధముగా అనాదికాలం నుంచి ఆధునిక కాలం వరకు అపౌరుషేయములైన వేదములు ఆ యా ఋషిపరంపరచే అధ్యయనము చేయబడుచున్నవి. అంతేగాక అతీంద్రియ శక్తి సంపన్నులగు ఋషిగణము వేదాధ్యయనము ద్వారా లోకకళ్యాణము కొరకు మానవధర్మములను ఏర్పాటు చేసియున్నారు.

"అగ్నిః ప్రథమో దేవతానాం" – అను శ్రుతి ననుసరించి భూలోకవాసు లందరికి అగ్నిదేవతారాధన అతిముఖ్యమని వర్ణింపబడినది. దేవతలు – భూలోకవాసులు అందరూ అగ్నిదేవతను తప్పనిసరిగా ఆరాధించుట వలన సమస్త క్షేమములు కలుగునని వేదములు నొక్కిచెప్పుచున్నవి.

"బహుస్యాం ప్రజాయేయేతి" అను శ్రుతి ననుసరించి మానవజాతి సృజింపబడెను. అంతేగాక ఆ పరమాత్మ చరాచర జగత్తున కంతకూ విజ్ఞానమును ప్రసాదించెను. ఈనాటికి కూడా ఆ విజ్ఞానమే భారతజాతి యందు వ్యాపించియున్నది.

నేటి భౌతిక విజ్ఞానంకంటె అత్యున్నతమైన అతీంద్రియ విజ్ఞానమును సమస్త ప్రజలకు అందుబాటు చేయుటకు భగవంతుడు తన అంశచే శ్రీ వ్యాసభగవానుని సృజించెను. శ్రీ వ్యాసులు పురాణములు ఉపపురాణములు, రచించి భారతీయ సంస్కృతిని ఇనుమడింపజేసెను.

లింగాకృతులు అనేకరూపములలో అత్యంత భక్తి శ్రద్ధలతో ఆరాధింపబడు చున్నవి.

శ్రీ మహావిష్ణువు లోక పాలనా బాధ్యత వహించి, సృష్టికి ప్రతిబంధకముకల్గినపు డల్లా మత్స్యాద్యవతారములు ధరించి ధర్మరక్షణ చేయుచున్నట్లు శ్రీ వ్యాస భగవానుడు తన రచనల యందు వర్ణించి యున్నారు. ఈ సందర్భములో రామ–కృష్ణావతారములు మానవరూపములో వచ్చి సమస్త ప్రజాక్షేమమునకు ఆదర్శనీయము, ఆచరణీయమైన ధర్మాలను తాము ఆచరించి ఇతరులు ఆచరించి తరించుటకు తగు ఏర్పాటులను చేసియున్నారు. త్రేతాయుగమందు రాముడు – ద్వాపరయుగమందు కృష్ణుడు లోకసంరక్షణ కొరకు అవతరించి భారతావనియంతయు సంచరించి అనేక ఋషిగణమును, మానవజాతిని, తరింపజేసి తమ తమ పునీత నామములను నేటివరకు ప్రతి మానవునియొక్క హృదయమునందు చిరస్మరణీయముగా వుండునట్లు చేసిరి. ద్వాపరమందు శ్రీకృష్ణుడు వేదసారమగు గీతను అర్జునునకు బోధించి కర్మ–

హిందూ సంస్కృతి

ఈనాడు దృశ్యమానమగు సృష్టి ప్రారంభమై 27 మహాయుగములు గడచినవి. వర్తమానమందు 28వ మహాయుగము జరుగుచున్నది. (నాలుగు యుగములు ఒక మహాయుగము. వేద వాఙ్మయమందు కర్మ–భక్తి–జ్ఞానములు వివరింపబడినవి. కర్మప్రధానమైన విగ్రహారాధన విపులముగా వివరింపబడినది. అందు పంచాయతన పూజ ముఖ్యముగా అనుసరణీయమని వర్ణింపబడినది. అనగా ఈశ్వరుడు–విష్ణుమూర్తి–శక్తి–సూర్యుడు–గణపతి – యీ పంచాయతనమందు ముఖ్యమగు దేవతామూర్తులు.

భగవంతునియొక్క సృష్టియందలి మానవజాతి తరించుకొఱకు శ్రీ వ్యాసులు తాను రచించిన అష్టాదశ పురాణములలో శ్రీ మహావిష్ణువుయొక్క అవతారలీలలను వర్ణించుటయేగాక తాను రచించిన మహాభారతమందు సమస్త మానవులు అనుసరించ వలసిన ధర్మములను మిక్కిలి ప్రశంసనీయముగా వర్ణించెను. సృష్టికి ప్రతిబంధకముగాని ఈశ్వర స్వరూపమును శ్రీ వ్యాసులు తన రచనలలో చక్కగా వర్ణించెను. ఈనాడు ప్రాక్పశ్చిమ దేశముల యందు ఆ యీశ్వరునియొక్క

భక్తి–జ్ఞానము మూడింటినీ వేదమే చెప్పుచున్నదని ప్రచారముచేసి, అట్లు వేదవిహిత కర్మానుష్ఠానము, అగ్ని ఉపాసనా ప్రాధాన్యముగా బోధచేసి యుండుట వలననే ఇంతవరకు ఖండఖండాంతరముల యందు కూడా భారతీయ సంస్కృతి ప్రచారము శాశ్వతముగావున్నది. ఇతరదేశస్థులు భారతదేశము వచ్చి వారిమత ప్రచారమును సామాన్యులకు, ప్రౌఢులకు కూడా తమ మతము నందు అనురాగము కలుగునట్లు చేయుచున్నారు. శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ–అర్జునునితో వేదవిహిత కర్మానుష్ఠానమును విడచి, ఇతర మతములు స్వీకరించి, ఆ

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి దేవస్థానము, తిరుమల

వివిధ ఆర్జిత ఉత్సవముల ధరల వివరములు.

1.	స్పెషల్ దర్శనము	రు. 25

ఈ టికెట్టు తిరుమలలోనూ, దేశంలో ఆంధ్రా బ్యాంకువారి వివిధశాఖలలోను లభించును.

సేవలు

1.	ఆమంత్రణోత్సవము	రు. 400
2.	అభిషేకము (పులికాపు సేవ)	రు. 500
3.	పునుగుగిన్నె	రు. 200
4	జాఫ్రాగిన్నె	రు. 100
5.	కస్తూరిగిన్నె	రు. 100
6.	సహస్రకలశాభిషేకము	రు. 3500
7.	తిరుప్పావడ *	రు. 5000
8.	కోయిల్ ఆళ్వారు తిరుమంజనం	రు. 3000
9.	ఐనా మహల్లో డోలోత్సవం *	రు. 1500
10.	సహస్ర దీపాలంకారసేవ	రు. 2000
11.	పవిత్రోత్సవం	రు. 5000
12.	ఊంజల్ సేవ	రు. 1500
13	నూతన ఊంజల్ సేవ	రు. 3000

తిరుమల, తిరుపతిలో వసతి సౌకర్య వివరాలు

తిరుమలలో

(1)	ప్రత్యేకపు కాటేజీలు	రు. 75
(2)	టి. బి. లోపల కాటేజిలు	రు. 50
(3)	యస్. వి. గెస్టుహౌస్ పెద్దగదులు	రు. 50
	మూలగదులు	రు. 40
	ఒక్కగదిని	రు. 35
(4)	హెచ్. ఆర్. జి. కాటేజిలు కల్యాణమంటపాలు	రు. 150
	రూయాకాటేజి, గోగినేని కాటేజి	రు. 80
	సి. సి. కాటేజిలు	రు. 100
	శంకుమిట్ట తూర్పు నెం॥ 9	రు. 50
	ఆళ్వారుల టాంక్ కాటేజి నెం॥ 39	రు. 80

తిరుపతిలో

శ్రీనివాస చౌల్ట్రి: 15, 12, 10. రూ.

పద్మావతి గెస్టుహౌస్ (ఏసి) రెండుపడకలవి: 40 రూ.

ఒక్కపడకవి: 30 రూ.

శ్రీవేంకటేశ్వర గెస్టుహౌస్: రెండుపడకలవి: 16 రూ.

ఉత్సవములు

1.	వసంతోత్సవము	రు. 3000
* 2.	తెప్ప ఉత్సవం	రు. 2500
3.	కల్యాణోత్సవము	రు. 2000
4.	బ్రహ్మోత్సవము	రు. 1000
5.	పుష్పయాగం	రు. 3500

వాహనములు

1	బంగారుగరుడ కల్పవృక్ష, సర్వభూపాల, సూర్యప్రభ ఒక్కొక్కదానికి	రు. 125
2.	వెండిగరుడ, చిన్న శేష, ఏనుగు, గుఱ్ఱం, హంస, హనుమంత వాహన సేవ ఒక్కొక్కదానికి	రు. 100

షరా:- సహస్ర కలశాభిషేకము ప్రతి బుధవారమునను, తిరుప్పావడ ప్రతి గురువారమునను జరుగును.

1. ఆమంత్రణోత్సవమునకు ఇద్దరికి మాత్రమే అనుమతి. 2, 3, 4, 5, 6, సేవలకు ఒక్కొక్కరికి మాత్రమే అనుమతి.
2. ప్రతిదినం మధ్యాహ్నం 1-00 గం॥ 7-00 గం॥ లోపల సర్కారు లేదా ఆర్జిత కల్యాణోత్సవం, బ్రహ్మోత్సవం, వాహనసేవలు, సర్కారు డోలోత్సవం (ఉయ్యాల) (సర్కారు లేక ఆర్జిత వసంతోత్సవం, మంగళవారంనాడు) జరుగుతవి.

* ఈ ఉత్సవముల వారికి 5 గ్రా. బంగారు పతకం బహూకరింతురు.

* నిబంధనలు *

కాటేజీలు కావలసినవారు ఆ ప్రాంతపు రిసెప్షన్ ఆఫీసర్ పేరిట కనీసం పదిరోజులు ముందుగా డిమాండ్ డ్రాఫ్టు మూలకంగా డబ్బుపంపాలి. ఒక కాటేజీ కొరకు పంపి వేరొక వసతి ఏర్పాటైతే జమచేయగా మిగిలిన డబ్బు వాపసు ఇవ్వబడుతుంది. ఉదయం 8 గంటలనుండి మరునాడు ఉదయం 8 గంటలవరకు ఒకరోజుగా లెక్కించబడుతుంది. డబ్బు కట్టినవారు మొదటి రోజున రానిపక్షంలో అంతకు ముందు చెల్లించిన డబ్బు తిరిగి ఇవ్వబడదు. తరువాత చార్జీలకు లెక్క కట్టబడదు.

ఈ రిజర్వేషను 2 రోజులకు మాత్రమే। పరిస్థితులను బట్టి పొడిగింపు వుంటుంది. ఏ వసతి దొరకని పక్షంలో డబ్బు తిరిగి ఇవ్వబడును.

డబ్బు కట్టినవారు తమకు ముందుగా పంపబడిన రిజర్వేషను కార్డును లేదా మనియార్డరు రశీదును లేదా నగదు రశీదును ఆయా రిజర్వేషన్ కేంద్రాలలో చూపవలసి వుంటుంది. లేనిచో రిజర్వేషన్ రద్దుకాగలదు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం

చిహ్నములను ధరించినవారికి భారతీయ సంప్రదాయము ననుసరించి ముక్తిలభించ దని నొక్కి వక్కాణించెను.

ఇంతేగాక భారతీయ ఋషిసంప్రదాయము ప్రకారము ముక్తి పొందుటకు అన్యమత స్వీకారము విజ్ఞానులకు ఎంత అనవసరమో సామాన్య జనులకు అంత అనవసరము. ఏలనన వేదమునందు "అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః" అను శ్రుతి ననుసరించి కృత్తికానక్షత్ర యుక్తమైన పౌర్ణమి కార్తీక మాసమని చాంద్రమాన వ్యవహారము. ఆ కార్తీక పౌర్ణమినాడు మహర్షులు నదీతీరమందేగాక సర్వత్ర దీపారాధనచేసి దేవతలను ఆహ్వానించుచున్నారు. అటులనే స్త్రీలు, పురుషులు గ్రామములయందు వీథులయందు అరుగులయందు దీపారాధనజేసి భగవంతుని ఆహ్వానించుచున్నారు. అటులనే సమస్త దేవతామందిరముల యందు ఆకాశదీపమును వెల్గించుచున్నారు. దీనివలన అందరకు ముక్తి లభించునని ఋషిప్రోక్తము. పిపీలికాది జీవకోటికంతకు అతి సులువుగా ఉత్తమ జన్మ కలుగుటకు అగ్నిదేవతయే ఇచ్చునని మహర్షులే దీపారాధన చేసి యీ శ్లోకమును పఠించుచుండిరి.

"కీటాః పతంగాః మశకాశ్చ వృక్షాః
జలే స్థలే యే ప్రచరంతి జీవాః।"
....
శ్వపచా హి ద్విజాః"

కాన తరణోపాయముకు అన్యమతావలంబన ఎంతమాత్రము భారతీయులకు అవసరము కానరాదు. పిపీలికాదుల నుండి విజ్ఞానయుక్తమైన సమస్త జీవరాసులు ఆ దృష్టితోనే వుంటున్నారు. ఈనాడు విజ్ఞానము మానవుల కంటే పశుపక్ష్యాదులలో ఎక్కువగా గోచరించుచున్నది.

ఈనాడు శేషాచలస్థ శ్రీ అలమేలు మంగా, పద్మావతీసమేత శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి స్వర్ణోత్సవసందర్భములో ఇట్లు భారతీయ విజ్ఞానముకు సంబంధించిన హిందూమత ధర్మప్రచారము చేయుచున్నందుకు శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సంచాలకులు ఎంతో ప్రశంసనీయు లనుటలో అతిశయోక్తి లేదు.

– శ్రీభమిడిపల్లి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

*

గ్రంథావిష్కరణ మహోత్సవము

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారి ఆర్థిక సహాయముతో "మాలకొండనరసింహ ప్రచురణలు" చే ప్రచురించబడిన మూడు గ్రంథములను (1. శ్రీ మాల్యాద్రి లక్ష్మీ నృసింహ సుప్రభాతము – శ్రీ దువ్వూరి తిరువేంగళం, 2. శ్రీ మాల్యాద్రి నృసింహ శతకము – శ్రీ మొవ్వ వృషాద్రిపతి, 3. శ్రీ వెలుగొండస్వామి చరిత్రము– శ్రీ కొమాండూరి రామానుజాచార్యులు) తే. 16–6–84 న కందుకూరు తాలూకా మాలకొండ క్షేత్రమువద్ద ఒంగోలు జిల్లా పోలీసు సూపరింటెండెంటు శ్రీ ఆర్. సీతారామారావు, ఎం.ఏ., ఆవిష్కరించారు. ఫోటోలో స్వాగతోపన్యాసం చేస్తున్న శ్రీ పవని శ్రీధరరావు, కూర్చున్నవారు సర్వశ్రీ కొమాండూరి రామానుజాచార్యులు, ఆర్. సీతారామారావు (పోలీసు సూపరింటెండెంటు, ఒంగోలు), జె. వి. నరసింహం (సబ్‌జడ్జి, ఒంగోలు), అధ్యక్షులు దువ్వూరి తిరువేంగడం, మొవ్వ వృషాద్రిపతి.

అన్న విజ్ఞానము

[కర్త: శ్రీ యస్. టి. వి. రాజగోపాలాచార్యులు గారు ప్రాప్తిస్థానం: వ్యవస్థాపక సంచాలకుడు, శ్రీనివాసభారతి, భీమవరం-2 పశ్చిమగోదావరిజిల్లా వెల: రూ. 6-00]

"అన్నం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్" అని శ్రుతి అన్నం పరబ్రహ్మ స్వరూపమని బోధిస్తున్నది. మన ఆరోగ్యం మనం తినే ఆహారం మీదనే ఆధారపడి ఉంటుంది. శరీరమే మొదటి ధర్మసాధనం కాబట్టి ఆరోగ్యం చాలా ప్రధానమైనది. అంతేకాదు. మన ఆలోచనలు, ప్రవృత్తి మొదలైన వాటికి కూడా ఆహారమే మూలకారణం. సాత్త్వికాహారం తీసుకొంటేనే ప్రవృత్తికూడా సాత్త్వికంగా ఉంటుంది. అందుకే భగవద్గీత సాత్త్విక, రాజస, తామస ఆహారాలను గురించి విపులంగా వివరించింది. అందువల్ల అన్నాన్ని గూర్చిన విజ్ఞానం మనకు అత్యంతావశ్యకమనడంలో సందేహం లేదు.

భీమవరం కళాశాలలో ఆంధ్రోపన్యాసకులైన శ్రీ యస్. టి. వి. రాజగోపాలాచార్యులు 'అన్న విజ్ఞానము' అన్న గ్రంథాన్ని రచించారు.

'శ్రీనివాస భారతి' అనే సాంస్కృతిక ఆధ్యాత్మిక సంస్థను స్థాపించి వీరు ఇతర గ్రంథాలు కూడా ప్రచురించి యున్నారు. ప్రకృత గ్రంథంలో అన్న నిర్వచనము, ఏడురకాలైన అన్నాలు, అన్న యజ్ఞం, అన్నమయ కోశము, అన్న ప్రభావము, అన్నదాన మహిమ ఇత్యాదిగా అన్నానికి సంబంధించిన అనేక విషయాలను కూలంకషంగా చర్చించారు. తమ వాదానికి ఆధారంగా అనేక శాస్త్రప్రమాణాలు చూపారు. ఎలాంటి అన్నాన్ని ఎప్పుడు, ఎలా భుజించాలి? అనే విషయాలను ఈ గ్రంథం సమగ్రంగా వివరిస్తున్నది.

అనేక గ్రంథాలను పరిశీలించి అన్నానికి సంబంధించిన విషయాలన్నిటినీ ఏర్చి, కూర్చి, ఈ గ్రంథాన్ని ప్రచురించి లోకానికి మహోపకారం చేసిన శ్రీ రాజగోపాలాచార్యులవారు అభినందనీయులు.

— సముద్రాల లక్ష్మణయ్య

గ్రంథసమీక్ష

శైవాగమకారికావళి

(శైవాగమకారికావళి-రచయిత: నందివెలుగు వేంకటేశ్వరశర్మ. క్రౌనుసైజు 92 పుటలు. వెల: 5-00 ప్రాప్తిస్థానము: మహర్షి సదనము శైవాగమ విద్వాన్ నం. వేంకటేశ్వరశర్మ. మైలవరం (కృష్ణాజిల్లా)

జీవి పుట్టి పెరిగి తన కోరికలు తీర్చుకొనుటకు ప్రయత్నము చేయుచు కోరికలు నెఱవేరనపుడు ఏదో శక్తివల్ల ఇదంతయు జరుగుచున్నదని దాని నారాధించ మొదలు పెట్టి ఆ శక్తిని భగవంతునిగా గ్రహించి పూర్వులు చెప్పిన విషయములవైపు దృష్టి మరలించును. ఆ భగవంతుని రూపము ప్రత్యక్షముగా కనిపింపనపుడు ఆ భగవంతుని గుణగణములను తెలిసికొని వానితో ఒక మూర్తిని కల్పించుకొనును.

భగవద్గీతలో "ద్వావిమౌ పురుషౌలోకే క్షరోఽక్షర ఏవ చ," అని చెప్పబడినది. ఆ భగవంతుని నిర్గుణ స్వరూపమును మోక్షమును గూర్చి ఉపనిషత్తులు బోధించుచున్నవి. సగుణరూపమును తద్విశేషములను ఆగమములు పురాణములును బోధించుచున్నవి.

ఆగమములు శైవాగమములు, వైష్ణవాగమములు, పాంచరాత్రములు మొదలుగా చెప్పఁబడినవి. శివునిగూర్చి చెప్పినవి శైవాగమములు విష్ణువునుగూర్చి చెప్పినవి వైష్ణవాగమములు. సూర్యునివంటి ఏ దైవాగమములముందు తదితరములగు పంచ శాస్త్రములు రాత్రులుగా తలచబడినవో అవి పాంచరాత్రములు అనబడినవి. ఉపనిషత్తులలో ఆత్మను గూర్చియే చెప్పఁబడినది. శివుఁడు శుభమైనవాఁడు, విష్ణువు వ్యాపకుడు అని పెద్దలు చెప్పుదురు. ఉపాసకులు తమ యభిరుచినిబట్టి ఒకే రూపమును అనేక విధములుగా ఉపాసింతురు.

యో యో యాం యాం తనుం భక్తః
శ్రద్ధయార్చితుమిచ్ఛతి,
తస్య తస్యాచలాం శ్రద్ధాం
తామేవ విదధామ్యహమ్.
(గీత 7-21)

ఏ యే భక్తుడు శ్రద్ధతో,
నే రూపు గొల్వగోరునో
వానివానికి నందందే,
నిశ్చలభక్తిఁ గూర్చెదన్.
(నాతెనుగుగీత)

అని చెప్పబడినది.

శ్రీ వేంకటేశ్వర శర్మగారు ఉపాసకులకు సులభముగా తెలియుటకు శైవాగమము నుండి 'శైవాగమకారికావళి' అను పేరుతో గ్రంథ రూపమున వెలార్చిరి.

ఆగతం శివవక్త్రేభ్యః
గతం తు గిరిజాముఖమ్,
మతం శ్రీ వాసుదేవేన
తస్మా దాగమ ముచ్యతే.
(పుట 49)

సదాశివుని ముఖమునుండి ఉత్పన్నమై పార్వతికి ఉపదేశింపఁబడి విష్ణు సమ్మతమై యుండుటచే దీనికి ఆగమ మని పేరు వచ్చినది అని వారు చక్కగా వివరించిరి.

భావే తు విద్యతే దేవో
న పాషాణే న మృణ్మయే,
న ఫలం భావహీనానాం
తస్మా ద్భావో హి కారణమ్.

అను సూక్తినిబట్టి భగవద్భావమువల్ల ఉపాసకులు ఫలాదులను పొందుచున్నారని గ్రహింపవలయును.

"అశ్మాపి యాతి దేవత్వం
మహద్భిస్సుప్రతిష్ఠితః"

మహానుభావులచే ప్రతిష్ఠింపబడి ఱాయి కూడ దేవత్వమును పొందుచున్నది అని కూడ పెద్దల మాట.

స్థలములను పరీక్షించి, బీజాక్షరములు చక్రములు న్యాసముచేసి, దేవాలయములు నిర్మించి, అందు విగ్రహాదులను ప్రతిష్ఠించి, యుపాసకులు తరించుటకై పెద్దలు గొప్ప కార్యములను నిర్వర్తించియున్నారు.

ఏకైవ మూర్తి ర్బిభిదే త్రిధా సా
సామాన్యమేషాం ప్రథమావరత్వమ్,
విష్ణోర్హర స్తస్య హరిః కదాచిత్
వేధా స్తయో స్తావపి ధాతురాద్యౌ.

అని కాళిదాసు శివ విష్ణు బ్రహ్మదుల పూర్వాపరత్వములను గూర్చి చెప్పి యున్నాఁడు.

ఇంక దేవాలయములు ఎట్లు కట్టవలయును, స్థలమాహాత్మ్యము ఎట్టిది, మట్టి ఎట్లు పరీక్ష చేయవలయును, ఎట్టి బీజాక్షరములు చక్రములు న్యాసము చేయవలయును, ఎట్లు విగ్రహములు తయారు చేయవలయును, ఎట్లు ప్రతిష్ఠచేయ వలయును, ఎట్లు చేసిన భక్తులకు ఫలములు సిద్ధించును - మొదలగు విషయములు ఆగమములలో నిరూపింపబడినవి.

'శైవాగమకారికావళి' లో రెండు భాగములు కలవు. మొదటిభాగము ఇష్టదేవతా ప్రార్థన, అష్టమంగళములు, అర్చకుఁడు మొదలైన శీర్షికలతో నిండియున్నది. వానిలోని కొన్ని ముఖ్యవిధులు, అర్చకుని లక్షణము,అర్చనకాలము,పూజాద్రవ్యములు దీపతైలము, నిర్మాల్యవిధి, నివేదనవిధి, పరిచారకలక్షణము, భస్మధారణవిధి, శివదర్శనము, శివమందిరవర్జ్యములు, శివపాద మహిమ, షోడశోపచారములు, సాష్టాంగ నమస్కారము లున్నవి.

రెండవభాగములో అంకురార్పణము, ఆదిశైవులు. పూజార్హులు దేవలకద్వదోషము, దేవతాప్రతిష్ఠ, పంచగవ్యవిధి, ప్రాయశ్చిత్తవిధి, మహాభిషేకవిధి - వర్జనీయ పుష్పాలు, పూజాయోగ్యపుష్పములు, వేదోచ్చారణ, శైవకర్మల నిషేధము, హోమ సమిధవిధి, హోమద్రవ్య ప్రమాణములు ముఖ్యములుగా చెప్పబడినవి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరశర్మగారు, అన్ని విషయములు ఉపాసకులకు అనుకూలమైనవి మూలశ్లోకములతో పాటు తాత్పర్యములు వివరించియున్నారు.

అందులో కొన్ని విషయముల గూర్చి యిక్కడ ముచ్చటింతము. ఆదిలో పార్వతీ శంకరులకు నమస్కరించి అద్దము, పూర్ణ కుంభము, నంది, రెండు చామరములు, శ్రీవత్సము, స్వస్తికముద్ర, శంఖము, దీపము అను మంగళవస్తువు లెనిమిదింటిని పేర్కొన్నారు శర్మగారు.

ఆదిలో శివత్వముండుటచే ఆదిశైవులని, శివదీక్షాపరులగుటచే శివబ్రాహ్మణులని, సర్వోత్తములగుటచే పరాచార్యులని శివాచార్యులు మొదలుగా అర్చకులకు పర్యాయ పదములు కలవు.

ఈశ్వరుని కళలు అర్చకునందు గోపురమందు లింగమందు విమానమందు బలిపీఠమందు ఉండును. ఇవి ఈశ్వరుని పంచ ప్రాణములని చెప్పబడెను. అర్చకుడు శీలవంతుఁడై ఆదిశైవవంశభవుడై, శ్వేతవస్త్ర ధారియై శిఖాయజ్ఞోపవీతము విభూతి రుద్రాక్షమాల ధరించి పంచాక్షరీ మంత్రోపాసకుఁడై సర్వత్ర సమబుద్ధియై యుండవలయునని యిందు చెప్పబడినది.

ఇంకను ఇందు చెప్పబడిన ముఖ్యాంశములు.

తులసి, మారేడు, వావిలి, ఉత్తరేణి, వెలగ, జమ్మి, ఉసిరిక, గరిక - ఇవి యెనిమిది అష్టబిల్వములు.

వాకుడు. జిల్లేడు, సురపొన్న, నందివర్ధన, కలిగొట్టు, గన్నేరు, సంపెంగ, నల్ల కలువ ఇవి అష్టపుష్పములు.

ఇట్లే అగరు చందనము తుంగముస్తలు మొదలైనవి ధూపములు.

శీలాది గుణయుక్తుఁడైన యర్చకుఁడు పై బిల్వములు పుష్పములు ధూపములు వేసి అర్చనాది కార్యములు నిర్వర్తించవలయును. శర్మగారు ప్రమాణ శ్లోకములు ఉదాహరించి చక్కగా నిరూపించినారు.

ఘంటానాదమును గూర్చి యిట్లు చెప్పబడినది.

ఆదౌ మధ్యేఽభిషేకాంతే
ధూపే దీపే నివేదనే,
నీరాజనే చ శయనే
ఘంటానాదం సమాచరేత్.

మొదట, మధ్య, అభిషేకము చివర ధూపదీప నైవేద్య సమయములందు నీరాజన మిచ్చునపుడు పవ్వళింపు సమయమున గంటను వాయించవలెను.

ప్రదక్షిణ క్రమ మిట్లు చెప్పఁబడినది —

అపసవ్యం తు యతిః కుర్యాత్
సవ్యంతు బ్రహ్మచారిణామ్,
సవ్యాపసవ్యం గృహస్థస్య
శంభోర్నిత్య ప్రదక్షిణమ్

శివునికి ప్రదక్షిణము చేయునపుడు యతి అపసవ్యము గాను, బ్రహ్మచారి సవ్యము గాను, బ్రహ్మచారిపవ్యముగాను గృహస్థుడు సవ్యాపసవ్యము గాను చేయవలయును.

శివమందిరమున వర్జింపవలసినవి.

తైలాభ్యంగం, ఘృతాభ్యంగం
శిరసో వేష్టనం తథా,
కంచుకావరణం చాపి
వర్జయే చ్ఛివమందిరే.

నూనెతోగాని నేతితోగాని తలయంటుకొని, తలగుడ్డ చొక్కాను ధరించిగాని చెప్పుకాళ్ళతోగాని శివాలయమునకు వెళ్ళరాదు. మూలములో "చెప్పులకాళ్ళతో వెళ్ళరాదు" అని లేకపోయినను సదాచారమును బట్టి యిట్లు చెప్పుటవల్ల శ్రీశర్మగారి యుచితజ్ఞత ప్రకటమగుచున్నది.

దేవలకాదులు అర్చనకు పనికిరారు.

యో గృహీత్వా ధనం విప్రః
కురుతే దేవపూజనమ్,
స వై దేవలకో నామ
సర్వకర్మ బహిష్కృతః.

ఏ బ్రాహ్మణుడు ధనమును తీసికొని దేవుని పూజించునో వానినిదేవలకుడందురు. అతడు దైవసంబంధమగు సర్వ కర్మలకు పనికిరాడు. (పుట.60)

సువర్ణ తులసీ బిల్వం
తథైవ కమలాని చ,
ఏతే నిర్మాల్యతాం ప్రాప్య
పునః ప్రక్షాళ్య పూజయేత్.

బంగారు తులసీదళము మారేడుదళము తామరపువ్వులు=వీనిని ఒక పర్యాయము పూజచేసినను వానిని కడిగినచో మరల పూజకు పనివచ్చును. (64 పుట)

దిక్కుల విషయములో గూడ నిట్లు చెప్పఁబడెను.

యస్యాం దిశి భవేద్ద్వారం
తాం ప్రాచీం పరికల్పయేత్,
లింగస్యాభి ముఖం యత్తు
ద్వారం తత్పూర్వ ముచ్యతే.

(పుట-73)

ద్వారమున్న దిక్కే లింగాభిముఖమైన దిశ తూర్పుగా పరిగణించవలయును.

దేవాలయ ప్రతిష్ఠ చేయునపుడు విధిగా వాస్తుదేవతను గూర్చి హోమము చేయ వలయుననియు లేనిచో కర్మ నిష్ఫలము అని యిందు చెప్పఁబడినది.

వాస్తుహోమం వినా యత్ర
తత్ర తత్కర్మ నిష్ఫలమ్,
తస్మాత్సర్వ ప్రయత్నేన
వాస్తుహోమం తు కారయేత్.

తుదకు భగవంతుని యాకారము ఇట్లు వర్ణింపఁబడినది —

శిఖరంతు శిఖే త్యాహుః
గర్భగేహం గళం తథా,
మంటపం కుక్షిరిత్యాహుః
ప్రాకారం జానుజంఘయోః.
గోపురం పాద ఇత్యాహుః
ధ్వజం జీవనముచ్యతే.

దేవాలయ శిఖరమే భగవంతుని బాహ్య శరీరమునకు శిరస్సు, గర్భాలయము కంఠము, మండపము ఉదరము, మోకాటి పిక్కలకు సమానమైనది ప్రాకారము, గోపురము పాదము, ధ్వజము ప్రాణము. ఈ వర్ణన పురుషసూక్తములో భగవత్పురుని యాకారమువలె ఎంత రమ్యమైనది!

ఇట్లు శ్రీ నందివెలుఁగు వేంకటేశ్వరశర్మ గారు సకల ముఖ్య విషయములతో మామూలు భక్తులకు కూడ తెలియునట్లు శైవాగమముల నుండి ఏర్చి కూర్చి తెలిపి ఉపాసకులకు మహోపకారం చేసినారు. ఇందులకువారెంతయు అభినందనీయులు. ఇట్టి యుత్తమ గ్రంథములను ప్రచురించుటకు తగిన ఆర్థికసహాయము చేసిన తిరుపతి దేవస్థానము వారికి ఆస్తికపాఠక లోక మెంతయు ఋణపడి యున్నది. ఇట్లే దేవస్థానమువారు ఇట్టి ఉత్తమ గ్రంథ ప్రచురణకు సహాయపడుదురుగాక యని, వీనిని ఉపయోగించుకొని భక్తులు తరింతురుగాక యని కోరుచున్నాను.

—చర్ల గణపతిశాస్త్రి

గోవింద రామాయణము-సీతారామమ్ [బాలకాండము]

కృతికర్త: కళాప్రపూర్ణ శ్రీమాన్ ఆత్మకూరి గోవిందాచార్య. మూల్యం: రు. 15-00. ప్రాప్తిస్థానం: 1-8-76, పి.జి.రోడ్డు, 36, జవహర్ నగర్, సికిందరాబాద్-3.

"వేదవేద్యే పరే పుంసి జాతే దశరథాత్మజే,
వేదః ప్రాచేతసాదాసీత్ సాక్షాద్రామా
యణాత్మనా."

రామాయణం వేదమంత పురాతన మయింది. పాణిని అష్టాధ్యాయిలో రామ కథలోని పాత్రలపేర్లున్నాయి. బౌద్ధ జాతక కథల్లో, జైనుల గ్రంథాల్లో రామకథ వర్ణింప బడింది. వ్యాసవిరచిత మహాభారత అరణ్య పర్వంలో రామకథ వుంది. రామాయణం ఎంత ప్రాచీనమో అంత ఆధునికం. భారతీయుల జీవన విధానాలమీద, సంస్కృతి మీద ఆచారాలమీద ప్రగాఢమైన ప్రభావాన్ని నెరపిన కథ రామకథ. అందుకే ఈ నాటికీ ఆరాధ్య మవుతుంది. ఆదర్శ జీవిత దిక్సూచిగా నిలిచింది. ఈ నాటికీ ఎందరో ఎన్నో ప్రక్రియలద్వారా రామకథ నందిస్తున్నారు. ఎవరి అనుభూతికి తగినట్లు వారు రామకథాసంబంధ రచనలు చేస్తున్నారు. అటువంటి వాటిల్లో సారళ్య, సౌందర్య, సౌకుమార్యాలనే లక్షణత్రయ ప్రధానంగా వెలువడింది ఈ గోవింద రామాయణం. కీ. శే. ఆత్మకూరి గోవిందాచార్యులుగారు స్వాతంత్ర్యసమరంలో చెరసాలల క్లేశాన్ని అనుభవించిన నిష్కళంక దేశభక్తులు. అర్థశాస్త్ర, భారతదేశ రాజ్యాంగ చరిత్రాది బృహద్గ్రంథ రచనా పారీణులు.

రామాయణం షట్కాండలు సుమారు పదివేల పద్యాలలో వ్రాశారు ఆచార్యుల వారు.

"జానకిని రాఘవుడు వీడు చరిత నాడు
భక్తతతి కంట వడివెట్ట వ్రాసినాడ
జానకిని రాఘవుడు గూడు చరిత నేడు
భక్తతతి సంతసింపంగ వ్రాయువాడ"

అని చెప్పి ఒక ఆదర్శంతో, దీక్షతో, పాఠక జనప్రియంగా కర్ణపేయంగా వ్రాసినారు. కరుణరసవర్తిగా, భక్తిరసమూర్తిగా కావ్యాన్ని తీర్చిదిద్దారు. అందుకే గోవింద రామాయణం చదివిన తర్వాత వేరువేరు రామాయణాలు చదువనక్కరలేదు అన్నారు శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు.

శ్రీ వైష్ణవ వేదాంతుల 'శరణాగతి' ఈ రామాయణ ఆశ్వాసాంత పద్యాల్లో దర్శన మిస్తుంది. 'కట్టెద ప్రపత్తి సౌధ మీ కావ్యమందు' అని ఆచార్యులవారు కంఠోక్తిగా చెప్పుకున్నారు. తిక్కన, పోతనల వలెనే ఆచార్యులవారికి "భవం బికలేక తరించుట" యే కావ్య రచనలోని ఆశయం. అంతేగాని 'యశసేఽర్థకృతే' గాదు

బాలకాండను 1. శ్రీ లీలా కృపాశ్వాసము 2. శ్రీ అవతారాశ్వాసము. 3. శ్రీ శరణాగతాశ్వాసము అని మూడు ఆశ్వాసాలుగా విభజించారు. శరణాగతాశ్వాసంలో విశ్వామిత్రుడు దశరథుని దర్శించడం మొదలుకొని కళ్యాణానంతరం సీతారాములు అయోధ్యకు రావడం వరకు విషయ విభాగ యుక్తంగా సాగింది రచన.

రచన మొత్తం రసప్రధానంగా సాగింది. అవసరమైనప్పుడు తటాలు ఒరుసుకొని గంభీరంగా సాగే గంగాసదృశంగా ప్రవహిస్తుంది. ఉదాహరణకు-

"ఖళిరే కంటిమి కంటి మిప్పుడు
మహాప్రజ్ఞాధురీణున్ ఘనున్
విలయాకార ధనుర్విభేది
విలసద్వీరాగ్రగణ్యోత్తమున్
లలితశ్యామల ప్రావృడభ్రరుచి
లీలామానుషాగ్రేసరున్
దులలేకుండిన బాలరాము నని
రెంతో వింత నచ్చో నృపుల్."

కొన్ని సమయాల్లో వారి కవితా వాహిని ఆగి ఆగి మందమందంగా లలిత లలితంగా హొయలు పోతుంది.

"బాటలన్నియు సుమముల పాన్పుగాగ
మాటమాటయు రఘురామమాటగాగ
ఇండ్లు వాకిళ్ళు సిరికి పెండ్లిండ్లుగాగ
దనరు సాకేతపురి జేరె దాశరథులు"

అనే పద్యాన్ని గమనించవచ్చు.

వ్యాఖ్యలతో, టీకలతో పనిలేకుండా చదువుకొని ఆనందించడానికి అనువైన గ్రంథమిది. సామాన్య పాఠకుణ్ణి సైతం పరమానందంలో ఓలలాడించగల సులభ శైలీ సంపన్నమైన గ్రంథ మిది. దేశ సేవయేకాక ఈ విధంగా ఆంధ్రభాషా సేవచేసిన ఆచార్యులవారు సదా స్మరింప దగినవారు.

— డా॥ మద్దూరు సుబ్బారెడ్డి

స్తుతి గీతికలు

రచయిత: శ్రీమాన్ ఎస్. ఎం. సహాయాచారి. వెల: తెలియదు, ప్రాప్తిస్థానము: శ్రీ ఎస్. ఎం. సహాయాచారి, 36–28–3, పాలుమూరివారి వీధి, ఇన్నీసుపేట. రాజమండ్రి–533 103.

"రసేనైవ సర్వం జీవతి కావ్యం" అని అభినవగుప్తుడు, రసముచేతనే కావ్యము జీవించునని పల్కాడు. అలా శ్రీ యన్. యం. సహాయాచారిగారు "స్తుతి గీతికలు" అనే కావ్యంలో భక్తిరసంతో కావ్యాన్నంతా నింపి, ఈ కావ్యానికి ప్రాణం పోశారు.

శ్రీ యన్. యం. సహాయాచారి గారు వ్రాసిన ఈ కావ్యం చదువుతూంటే వీరిలో వున్న సృజనాత్మకమైన శక్తి, వీరికి భాషపై వున్న అధికారం చూసిన తరువాత మెచ్చుకోక తప్పలేదు.

దాహం గొనిన భక్తునికి, దాహం తీర్చేందుకు, ఎడతెరిపిలేకుండా పారి తేరిన మంచినీటి జాలు ఎంత అవసరమో! గ్రహించి తన కలం ద్వారా తన కవితలో భక్తిధార కురిపించి, భక్తుని దాహం తీర్చాడు. భక్తితత్త్వమేగానీ ఈ కావ్యంలో కవితాతత్త్వం అంతగా కన్పడక పోవచ్చు. అయినా కవితాపరంగా చూస్తే యీ కావ్యంలో, భాషా సౌలభ్యము, పద్యముల నడక శ్లాఘింపదగినవి అక్కడక్కడా కొన్ని అంశములలో మృదువైన పదాలతో భావాన్ని చక్కగా రూపుదిద్దటం వీరి ప్రతిభకు గీటురాయి.

శైలిలోను, భాషలోను ఎంత ప్రతిభ చూపినా యితివృత్తంలో ఎంతమార్పు తెచ్చినా, (దీనికి యితి వృత్తం లేకపోవటం బాధాకరం) కావ్యానికి వస్తుప్రాధాన్యత లేకపోతే ఆ కావ్యం రాణించదు. అదిగాక కావ్యానికి ముఖ్యప్రాణం భావవాహిని. పదాలకూర్పులు, గణములు, కవిత్వానికి ప్రాణం కాదు.

ఎంతచేతకాని కవియైన పద్యం వ్రాసి బాగానే వుందనిపించుకోవచ్చు, కారణం కవి ప్రతిభకాదు, సంప్రదాయాన్ని మథించినకవి అభ్యాసలక్షణమే అవుతుంది. నా దృష్టిలో కాస్త వ్యుత్పత్తి వుంటే పద్యమంత సులువైన రచన మరొకటి వుండదు. ఇకపోతే నాదృష్టిలో పద్యాలలో ఏదైనా లోక సత్యాన్ని చెప్పి ఆ సత్యాన్ని ప్రజల గుండెల్లోకి లోతుగా, సూటిగా నాటుకు పోయేటట్లు చెయ్యడం. లేదా-పద్యాలలో ఉపమానములతో ముద్రవేయడం లేదా పద్యములలో అలంకారములను పొందుపరిచినా ఆ కావ్యానికి ఎంతో విశిష్టతచేకూర్తుంది.

ఇకపోతే వీరి ప్రతిభావిశేషాలకు, ఒక నిదర్శనముగా "ఆంజనేయస్తుతి" అనే గీతికలో బడబానలం వంటి భావన, దావానలంలాంటి ఉద్వేగాన్ని పొందుపరుస్తూ 'మారుతి' చిఱుతప్రాయంలో సూర్యుని మ్రింగిన సందర్భాన్ని వివరిస్తూ మారుతిని ప్రశంసించిన తీరు కవి వర్ణిస్తూ

మ॥ వహవా! ఏమని నిన్ను తింతు?
చిఱుతప్రాయాన పండంచు సూ
ర్యు హరింపంగ క్రమించి వేడిమికి
నోవోర్వంగ రాకుంటచే॥

అనే యీ పద్యము కవి కవితోపజ్ఞతకు ప్రత్యేకత అని చెప్పక తప్పదు. అలాగే – "ఏడుకొండలవానిస్తుతి"లో ఉపనిషత్తులలో వర్ణింపబడిన తేజోరూపుడగు భగవంతుడై ఆ ఏడుకొండలవానిని కవి స్తుతిస్తూ పాపములను నశింపజేయువాడనీ, భక్తవరులకు కొంగుబంగారమై మెలిగేవాడు అనీ కవి వివరిస్తూ ఇలా అంటారు —

తే॥ కరడుగట్టిన పాపాలనిరుపమాన
మగు విధాన బోగొట్టి నిత్యమ్ము భక్త
వరుల కొంగుబంగారమై ప్రబలువాడ
ఏడుకొండలవాడ! నన్నేలువాడ॥

ఇది కవి ప్రతిభావిశేషమునకు మచ్చుతనకే: హృదయావేశానికి, అక్షరరూపమైన రీతి, వీరి కవితావిభవము మెచ్చదగినవే!

ఈ కావ్యంలో ముఖ్యంగా ప్రశంసింపదగినవి – లోకబాంధవస్తుతి, ఆంజనేయ స్తుతి, వాణిస్తుతి, ఏడుకొండలవానిస్తుతి, కాశికాస్తుతి, పెనుశిలస్వామిస్తుతి, మొదలగునవి. వీటిలో భాష, భావము, పద్యముల నడక బాగున్నాయి.

ఇకపోతే కొన్నికొన్ని పద్యములలో చెప్పదలచిన విషయం శూన్యమైంది. కావ్యంలో సక్తి ఎంత తక్కువో భక్తిభావం అంతఎక్కువే! ఏది ఏమైన ఈ కవివ్రాసిన యీ కావ్యాన్ని రేఖామాత్రంగానే పరామర్శించాను. ప్రతిఒక్కరూ చదవవలసిన

పుస్తకమే! ఈ కవి కలంనుండి మరెన్ని మంచి కావ్యాలు వెలువడగలవని ఆశిద్దాం.

— చంద్రభాను

మహాభాగవతం

(మొదటిభాగం)

[రచన: నాయుని కృష్ణమూర్తి. విజయవాణి పబ్లిషర్స్, చౌడేపల్లి — 517 257. చిత్తూరుజిల్లా. ఆం. ప్ర. మూల్యం: రు. 15-00.]

భారతీయ సాంస్కృతిక సౌధానికి రామాయణ భారత భాగవతములను మూల స్తంభాలుగా పరిగణిస్తారు. అందులో భాగవతానికి ఒక ప్రత్యేకమైన స్థానం ఉంది. అది భగవత్కథ, భాగవతకథ. అనేక సృష్టి రహస్యాలను వివరించే శాస్త్రాలు, సాధన మార్గములు అందులో నిక్షిప్తమై యున్నాయి. ఇతర గ్రంథాలపైన అధికారం సిద్ధించినవాళ్ళు కొల్లలుగా దొరుకుతారు, కాని, భాగవతశాస్త్ర నిష్ణాతులైన మహనీయులు చాలా కొద్దిమంది. ఈ శాస్త్ర దృష్టి విడిచిపెట్టి ఒక కావ్యంగానో, కమనీయకథగానో పరిశీలించినపుడు కూడా భాగవతంతో సమానమైనవి ఒక్క భారతీయ సాహిత్యంలోనే కాదు, విశ్వసాహిత్యంలో కూడా లేవనే చెప్పాలి. వేదవిభజన, బ్రహ్మసూత్రప్రవచనము, అష్టాదశపురాణ రచన అయినపిమ్మట కూడా వ్యాసభగవానునికి ఆత్మానందం లభించక కొట్టుమిట్టాడుతున్న వేళ నారదమహర్షి చేసిన ఉపదేశం వలన వ్యాసులు భాగవతరచన చేసినట్టూ, అది క్రమశః పఠన పాఠన సాంప్రదాయాలలో శ్రీ శుకులూ శిష్యవర్గమూ వ్యాప్తిచేసినట్లూ భాగవతాంతర్గతమైన కథనము. దీనినిబట్టి మానవుని సర్వసాధనలకు పరాకాష్ఠగా భక్తి, ప్రేమ, ప్రపత్తి అన్నవి ప్రతిపాదించడమే భాగవత ధ్యేయమనిపిస్తుంది. భాగవత కల్పతరువు సర్వ మానవకోటికి నిరంతర శ్రేయోదాయకము. విశేషించి అలసులు, మందబుద్ధియుతులు, అల్పతరాయువులు, ఉగ్రరోగ సంకలితులు అయిన కలియుగ మానవులకు స్మరణ మాత్రాన సన్నిధిని ప్రసాదించి కలిసంతరణమునకు మోక్షసిద్ధికి హేతుభూతమవుతుంది. ఇలా ఎంత చెప్పుకున్నా ఇంకా చెప్పవలసినది మిగిలి ఉండేంత మాహాత్మ్యము భాగవతానికి ఉంది.

ఆంధ్రులకు పోతనగారి భాగవతానువాదం అనన్యసాహిత్య తీర్థం. ఆ అవతార పురుషుడు కవిత్వశిల్పంలో పండి, కవిత్వాన్ని మించిన ఋషిత్వాన్ని జీవిత మార్గంగా, సాహిత్యధ్యేయంగా ప్రవర్తిల్లిన సహజపాండిత్యుడు. వ్యాసప్రోక్తమైన భాగవతాన్ని ఆయన రామప్రేరణచేత పలికిన తీరు తెలుగుకవులలో ఇప్పటికి ఎవరూ అందుకొన్నదికాదు. మూలంలోని ఏ అంశాన్నీ పరిహరింపక ప్రసిద్ధ వ్యాఖ్యాతల అభిప్రాయాలనుకూడా మేళవించి ప్రామాణికతను, ప్రసన్నతను జోడుగుఱ్ఱాలుగా నడుపుతూ కలకండలు అచ్చులుగా పోసినవాడు పోతన. ఇన్నితరాల తెలుగు పాఠకులు ఆయన భాగవతానికి పూజా పీఠంలో స్థానం కల్పించి, పారాయణం చేసి తరించారు. అందుకే మహాకవి అన్నట్టు ఆయన "తెలుగుల పుణ్యపేటి."

ఆ యా భాగవతరచనలో తలమునకలై తాము చవిచూచిన మందార మకరంద మాధుర్యాన్ని ఒకసారి తెనుగువచనంలో వ్రాసి ఆ ఋషి ఋణం తీర్చుకొందామని కొందరు, పద్యకవిత్వ వైశద్యాన్ని అందుకోలేని సామాన్య పాఠకులకు దానిని తెనుగులో చెప్పి మెప్పించాలని కొందరు, అందులోని గ్రంథగ్రంథులను అంతర్లీన తాత్త్వికశాస్త్రవిషయాలను ఆంధ్రపాఠకులకు అరచేతి అరటిపండు చేయాలని కొందరు - ఇలా ఎందరో మహానుభావులు తెలుగుజాతికి పోతనగారి ఋణం తీర్చుకుంటున్నారు, తీర్చుకుంటుంటారు. ఎప్పటికి తీరుతుందో చెప్పలేము. వీరంతా తమ చుట్టూ ఉన్న సామాన్య పాఠకులలోని వాసుదేవునికి తృప్తికలిగించి, పోతనకవిత్వ విష్ణుత్వాన్ని ఆరాధించి, సాక్షాన్నారాయణ స్వరూపుడైన వ్యాసభగవానునికి అంజలిస్తున్నారు. ఈ మొత్తమూ విష్ణువిరాణ్మూర్తియైన అపరతత్త్వానికి భాగవత కైంకర్యమే అవుతున్నది.

ఇలాంటి ఉత్తమ కామనతో పోతన భాగవతానికి వ్యావహారిక రూపం కల్పించి, తమ పితృపాదుల దివ్యస్మృతికి అంకితం చేసిన శ్రీ నాయుని కృష్ణమూర్తిగారొకరు. ప్రజాసామాన్యానికై చక్కని, చిక్కని తెలుగులో చేసిన ఈ రచన ఎట్టి పాఠకుణ్ణయినా ఇట్టే ఆకట్టుకోవడంలో సందేహం లేదు. ఆధికారికత, సంప్రదాయము ఎక్కడా చెక్కుచెదరకుండా ఆకర్షక వచన, రచనలో తెలుగు భాగవతాన్ని అందించే అసిధారావ్రతాన్ని నాయునివారు సమర్థంగా నిర్వహించారు. అక్కడక్కడా సాంకేతిక పదాలకు అర్థవివరణ చేయడం వంటి మెరుగులు గ్రంథ ప్రాశస్త్యాన్ని ఇనుమడింపజేశాయి. ముఖచిత్రము, ముద్రణ ముచ్చటగా ఉన్నవి. గ్రంథ మూల్యం కూడా సరసంగా ఉన్నది. ఇలాంటి ప్రయత్నాలు ఎన్ని జరిగితే తెలుగు పాఠకులకు అంత మేలు. అందుచేత నాయుని కృష్ణమూర్తిగారిని అభినందిస్తున్నాను.

— డా॥ ధారా రామనాథశాస్త్రి

*

గృహలక్ష్మి

దశరథమహారాజుకు ఇంపారిన ప్రేయసులు ముగ్గురు. కోసలరాజపుత్రి పెద్దరాణి; పట్టమహిషి. ఆమె పేరు కౌసల్య. కేకయరాజు కూతురు చిన్నరాణి; ముద్దులభార్య, ఆమెపేరు కైకేయి. మధ్యరాణి మగధేశ్వరుని కుమార్తె; ఆమె పేరు సుమిత్ర. కౌసల్యకు, కైకేయికి సొంత పేర్లున్నట్లు లేదు. సుమిత్రకు మాత్రము వాల్మీకి సొంత పేరు పెట్టినాడు. అది ఆమె స్వభావమును ప్రతిఫలించునదిగా ఉండుటయే అందులో విశేషము. వాల్మీకి, రామాయణములోని పాత్రలకు పేర్లు పెట్టుటలో కూడ ఎంతో శిల్పమును ప్రదర్శించినాడనుటకు ఇది చక్కని నిదర్శనము.

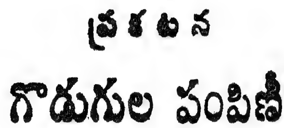
జీవితములో కొందరు తామే ముఖ్యులనియు, ఇతరులు తమ చుట్టును ఉండవలసినవారనియు తెలియజేయునటువంటి వాతావరణమందు పెరుగుదురు. మరి కొందరు ఇతరులు ముఖ్యులు, తాము వారితోపాటుండవలసినవారు అను దృష్టితో పెరుగుదురు. తాము ముఖ్యులమని బయలుదేరిన వారందరును త్వరగానో, నిదానముగానో, ఒకరోజు కాకుండిన ఇంకొక రోజు, లోకజీవనము తమ జీవనము కన్న పెద్దదని తెలిసికొందురు. రెండవ గుంపుకు ఈ ఆవశ్యకత లేదు. మొదటి గుంపు పెరుగుదల అదృష్టచక్రమువెంట పైనికి పోవుట వంటిది; తరువాత వారికి కలుగు జ్ఞానోదయము ఆ చక్రముతో క్రిందికి దిగుట వంటిది. తాము ముఖ్యులు కాదని బయలుదేరు వారికి ఆ పైనికి పోవుటయు లేదు; ఆ క్రిందికి దిగుటయు లేదు. వీరు జీవితమున ఎక్కువ సుఖసంతోషములకై ఎదురు చూడరు. అవి కొలదిగా లభించినను వారికి అతృప్తి కలుగదు. వీరు తక్కువగా కోరుదురు కాన ఎంతటి సుఖసంతోషములు లభించిన అంతటితోనే తృప్తి చెందుదురు. సుమిత్ర ఇటువంటి స్వభావముగల సాధ్వీమణి. దశరథుడు ఆమె యెడల మిక్కిలి ప్రేమను ప్రదర్శించలేదు. మంచిదే అయినది. అటు పట్టమహిషి కాదు; ఇటు మెప్పుల రాణి కాదు. ఆమె కందువలన చింత లేదు. రెండవ రాణియై మధ్యవయస్కుడైన రాజును చేపట్టినందువలన ఎక్కువ ప్రేమకై ఎదురు చూచుటకు వీలు లేదు కదా! రాజుకు సుమిత్ర యందు కొంత ప్రేమ ఏమో ఉండినది. అంతియే ఆమెకు తృప్తి. ఇద్దరు

కుమారులను కన్నది. ఒక్కొక్కడు ఒక్కొక్క అన్నతో కలసి పెరిగిరి. వారి కష్టసుఖములను గురించి సుమిత్రకు యోచించవలసిన అవసరముండలేదు. రామునకు ఐనది లక్ష్మణునకు; భరతునకైనది శత్రుఘ్నునకు. కైకేయి అభిమానవతియైనందువలన సుమిత్ర కౌసల్యతో స్నేహము చేసినది. అథవా, రాజు చిన్నరాణితో ఎల్లప్పుడును ఉంటున్నందువలన పెద్దరాణులు సహజముగా ఒకరితో ఒకరు నెయ్యము నెఱపిరి. అందుచేత కౌసల్య కైనది తనకు. ఇట్లు సుమిత్ర జీవనతత్త్వము ఆత్మనిరాకరణమైనది. భరతుని మామగారి ఇల్లు శత్రుఘ్ననికిని మామగారి ఇల్లయినది. రామునికి సంభవించిన వనవాసము లక్ష్మణునికిని వనవాసమైనది. సుమిత్ర కౌసల్య దుఃఖములో భాగస్వామిని ఐనది. రాముని అతని తల్లి వనములకు పోవలదన్నది. లక్ష్మణుని తల్లి అతనిని వనములకు పోయి రమ్మని పంపినది. "సృష్టస్త్వం వనవాసాయ" అన్నది. రాముడు వనములకు పోవలసి వచ్చినచో, లక్ష్మణుడు కూడ అతనితోపాటు పోవలెను. లక్ష్మణుడు వనవాసము కొఱకే పుట్టినట్లు లెక్క. కౌసల్య పుత్ర వియోగముతో దుఃఖించుచున్నపుడు సుమిత్ర ఆమెకు ధైర్యము చెప్పును. ఆమె స్వభావము ఎంతటి స్నేహమయమయినదన్న విషయము ఆమె అప్పటి మాటలవలన రుజువగును. రాముడెంతటి

ప్రకటన

మైకుసెట్లవలెనే ఏభై శాతం సబ్సిడీతో గొడుగుల జతను కూడా ఆలయాలకు విరాళంగా ఇవ్వాలని తే 6-8-82 దిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన నిర్వాహక మండలిలో తీర్మానించటం జరిగింది కనుక గొడుగులు అవసరమైన ఆలయాల అధికారులు తమ అభ్యర్థనలు పంపుకొనవలసిందిగా కోరటమైనది. గొడుగుల జత సగం వెల రూ. 600/- అవుతుందికనుక టి. టి. డి. కార్య నిర్వహణాధికారి పేరిట ఆ మొత్తానికి డిమాండ్ డ్రాఫ్టు తీసుకొని ఆయా జిల్లాల అసిస్టెంట్ దేవాదాయ కమీషనర్ల ద్వారా తమ దరఖాస్తులను పంపిన పక్షంలో, అలాంటి వారికి గొడుగులు మంజూరు చేయబడుతవి.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

గుణశాలి; ఎంతటి ధీరుడు! సూర్యుడతనికి శ్రమను కలిగించడు; అనిలుడు అతనికి విరోధముగ నుండడు; చంద్రు డతనిని కౌగిలించుకొని, ముద్దుపెట్టుకొనును. అతని వెంట లక్ష్మివలె సీత; సేవచేయుటకు తన కుమారుడు లక్ష్మణుడు. అతని కేమి తక్కువ? ముగ్గురు స్త్రీలలో మధ్యమురాలిగా ప్రీతి లేని రాజభవనమున బ్రదికిన బ్రదుకువలన సుమిత్ర ఒక విషయమును అతిస్పష్టముగా అర్థముచేసికొని ఉండినది. కావలసిన వారుండినచో కాననమే నగరము; అటు వంటివారు లేకున్నచో నగరమే కాననము. లక్ష్మణుడు అరణ్యమునే అయోధ్యగా ఎఱుగవలయునని అతనికి హితబోధ చేసెను. ఆమె ఆ సమయమున అయోధ్యనే అరణ్యమని ఎఱిగియుండినదని అగుపించును. తన దుఃఖము కౌసల్య దుఃఖము కన్న తక్కువ కాకపోయినను ఆమె కౌసల్యకు ధైర్యము చెప్పినది; ఆమెను ఓదార్చినది. ఆమె ధైర్యవచనములు, ఓదార్పు మాటలు నిజమైన స్నేహముచేత హృదయాంతరాళమునుండి వెలువడినందువలన కౌసల్య దుస్సహదుఃఖముకూడ ఆ మాటల చేత కొంతవరకు తగ్గినది. సుమిత్ర యొక్క ఈ ప్రవర్తన అందరకును ఆశ్చర్యమును కలిగించి ఉండవలెను. మరణశయ్యపై పరుండి వీరిని చూచుచు, వీరి మాటలను వినుచు ఉన్న దశరథునికి తన రెండవ రాణి మనోధర్మమును చూచి గౌరవభావము కలిగినదని అనిపించును. అతడు మరణించుటకు ముందు పలికిన పలుకులలో కైకేయిని, 'అమిత్రే, కులపాంసని' అని నిందించినట్లే, సుమిత్రను 'హా సుమిత్రే, తపస్విని' అని ప్రశంసించును. దశరథుని ఆ మాటలలోని భావము సత్యమైనది. సుమిత్ర ముఖ్యముగా తపస్విని.

కైకేయి రాముని అరణ్యములకు పంపి, తనకు రాజ్యమును సంపాదించి పెట్టినదనియు, దశరథమహారాజు మరణమునకు కారణమైనదనియు భరతునికి తెలిసి, అతడు తల్లిని నిందించెను. తనకు రాజ్యమక్కఱ లేదనెను. అరణ్యములకుపోయి, రాముని వేడికొని, వెనుకకు పిలుచుకొని వత్తు ననెను. రాము డయోధ్యకు రాకపోయినచో, తాను రాముని దాసుడై వనములందే వసింతు ననెను. అప్పుడు కైకేయి ఎట్లు ప్రవర్తించినదని వాల్మీకి చెప్పడు. కైకేయికి తన ఆశ ఫలించలేదు. తాను చేసినపని భరతునికి బొత్తిగా ఇష్టములేనిదని తెలిసినది. ఆ పని చాల దుష్టమైనదని తేలినది. అందువలన ఆమె పశ్చాత్తాపముతో క్రుంగిపోయి ఉండవలెను. ఆ సమయమున తప్పక సుమిత్ర ఆమెకు "జరిగిన పని ఏదో జరిగిపోయినది. అందుకు వగచి ప్రయోజనము లేదు. ప్రశాంతముగా ఉండవలెను. మనము విధిచేతిలో కీలుబొమ్మలము. విషఘడియలో ఏదో నీ మనస్సులో చెడ్డతలపు పుట్టినది. అది ఇంత అనాహుతము చేసినది. రాముని తిరిగి అయోధ్యకు రప్పించు ప్రయత్నములు చేయవలెను. మనముకూడ భరతునితో రాముని తోడ్కొని వచ్చుటకు పోవలెను" అని చెప్పి ఆమెను సమాధాన పరచి ఉండవచ్చును- ఉండునుకూడ. ఇది సుమిత్ర స్వభావమునకు విరుద్ధమైన ప్రవర్తన కాదు. సుమిత్రకు శత్రువులు లేరు. ఆమె అందరకును సుమిత్రయే! ఆమె శాంతగుణపేటిక; మహిళామణి; వినయాంబుధి; త్యాగనిధి; అన్వర్థనామధేయ. వాల్మీకి సృష్టించిన స్త్రీ పాత్రలలో శ్రేష్ఠురాలు.

రామాయణములో సుమిత్ర పాత్రకు ప్రముఖస్థానము లేకపోవచ్చును; కానీ, రామాయణమును జాగ్రత్తగా పఠించిన పాఠకుల హృదయములలో మాత్రము ఆ అమృతమూర్తికి ప్రముఖస్థానము దొరకక పోదు.

— శ్రీ శంకరగంటి రంగాచార్యులు

శిథిలావస్థలో రాతిమంచం

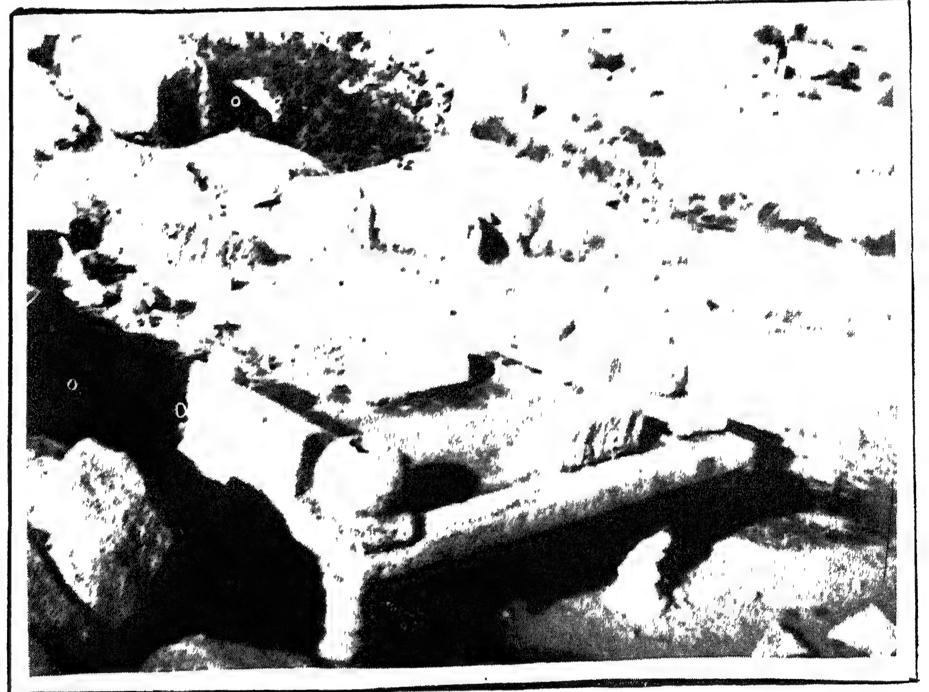
అలనాట సంస్కృతికి ప్రతికలు నేటి శిథిలమైన శిల్పాలు శాసనాలు. ప్రాచీన కళాసంస్కృతికి భారతదేశం నిలయమంటే అతిశయోక్తి కాదు. విజయ నగర సామ్రాజ్యంలో అంతర్భాగమైన రాయదుర్గం ప్రాంతం అలనాటి భూపతి రాయలచే పరిపాలింపబడింది.

రాయదుర్గంలో అపూర్వ కళాసంపద లున్నా పురాతత్త్వశాఖవారు ఇప్పటివరకు పరిశోధనలు జరుపలేదు. సంస్కృతికొక స్వరూపం, కళకొక వైశిష్ట్యం కలదని రుజువుచేయడానికి నేటికి ఎవరు పట్టించు కోని రాతిమంచమే సాక్షి.

అనంతపురం జిల్లా రాయదుర్గం తాలూకా, 75 వీరాపురం గ్రామంలో (రోడ్డుకు కిలోమీటరు తూర్పు దిశలో) బండెప్ప గుడి ప్రక్కన అద్భుతమైన రాతి మంచం ఒకటుంది. ఇది ఒక అపూర్వకళా ఖండం. ఇది 6 అడుగుల పొడవు, 4 1/2 అడుగుల వెడల్పు కలిగియుంది. దీనిని చూస్తే నాటి శిల్పుల కళానైపుణ్యం మనకు బోధపడుతుంది. ఈ రాతిమంచానికి మూడు తలదిండ్లు కూడా కలవు.

ముఖ్యంగా ఈ రాతిమంచానికి క్రింది భాగంలోగల గుర్తులను తిలకిస్తే మనకు ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. రాతిమంచానికి క్రిందిభాగంలో మూడు పుష్పములు చిత్రీక రించబడినవి. మధ్యగల పుష్పానికి నాలుగు వైపుల నాగసర్పం పడగ గుర్తులు, మిగి లిన రెండు పుష్పములకు నాలుగువైపుల రామచిలుకల గుర్తులు మలచబడియుండడం విశేషం.

ఈ రాతిమంచానికి కొద్దిదూరంలో బండ పైన ఓ చిన్న శివాలయం వుంది. దీని ప్రక్కనే ఓ చిన్న దోణి వుంది. ఇందులో ప్రస్తుతం కొన్ని నీళ్ళున్నాయి. సామా న్యంగా మనం ఆలయాలకు ముందు భాగాన ధ్వజస్తంభములు ఉండడం చూస్తాం. అయితే ఈ శివాలయానికి పశ్చిమ భాగాన ధ్వజస్తంభం వుంది. ఈ శివాలయాన్ని గ్రామస్థులు బండెప్ప గుడి అని అంటున్నారు.

ఈ రాతిమంచాన్ని ముత్యపు మంచం అని కూడా కొంతమంది అంటున్నారు. బండెప్ప గుడికి పశ్చిమభాగానగల ధ్వజ స్తంభంపై కూడా నాలుగు గుర్తులున్నాయి. 1) నాగసర్పం గుర్తు. 2) ఇద్దరు మొక్కే గుర్తు. 3) ఏనుగు గుర్తు. 4) ఒకరు కూర్చొన్న గుర్తు.

ఇంతేకాక ఈ శివాలయానికి కొద్ది దూరంలో బండపైన రెండు శిల్పాలు మలచ బడ్డాయి. ఒకదానికి రెండు ప్రక్కల ధ్వజ స్తంభాలున్నట్లు, మరొక విగ్రహం ప్రక్కన ఓ నాగసర్పం గుర్తులున్నాయి. ఇవి ఒక అడుగు ఎత్తున్నాయి.

ఈ రాతిమంచాన్ని బండెప్ప అనే మునీ శ్వరుడు ఉపయోగించి యుండవచ్చునని కొందరు వృద్ధులు అన్నారు.

అద్భుతమైన, అపురూపమైన ఈ శిలా మంచాన్ని పురాతత్త్వశాఖ పరిశీలించి, ప్రదర్శనశాలలో వుంచవలసిన అవసరం ఎంతైనా వుంది. బహుశా ఈ రాతిమంచాన్ని నాటి ప్రజలు ఏ స్వామి సేవకైనా ఉపయో గించారేమో ?

ఈ రాతిమంచాన్ని ప్రదర్శనశాలకు చేర్చి పరిరక్షించినట్లయితే ఒక అపూర్వ కళాఖండాన్ని కాపాడినట్లవుతుంది. ఏ స్వామిదో ఈ రాతిమంచం ? పురాతత్త్వశాఖ వారు పరిశీలించాలి. *

— జయసుమన్

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు, తిరుపతి.

ఉదయాస్తమాన సర్వ సేవా పథకం

తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారిని సంపూర్ణంగా అర్చించడానికి భక్తులకొక సదవకాశం!

తలుపులు తెరచినప్పటి నుండి తిరిగి తలుపులు మూసేవరకు ఒక దినంలో తిరుమల శ్రీవారి ఆలయంలో జరిగే సమస్త పూజావిధులను అనగా సుప్రభాతం, తోమాల, అర్చన (మూడు పర్యాయాలు) నైవేద్యం ఇంకా ఇతర ప్రత్యేక సేవలను ఉదయాస్తమాన సర్వసేవానిధి పథకం క్రింద భక్తులు తమ పేరిట స్వంత ఖర్చులతో స్వామివారికి జరిపించవచ్చును.

పథకంలోని ముఖ్యాంశాలు :

* కార్యనిర్వహణాధికారి, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం పేరిట ఒక లక్షరూపాయల విరాళాన్ని క్రాస్ చేసిన డిమాండ్ డ్రాఫ్ట్ ద్వారా చెల్లించాలి. శుక్రవారం సేవలకు మాత్రం మూడులక్షల విరాళం (అభిషేక నిమిత్తం) ఇవ్వవలసి వుంటుంది.

* భక్తులు తమ కైంకర్యములు జరిపే రోజున ఆరుమంది సభ్యులకు శ్రీవారి దర్శనం వుంటుంది. అనివార్య కారణాలవల్ల కొన్ని సేవలు రద్దుకాని పక్షంలో సుప్రభాతం, తోమాలసేవ, సహస్రనామార్చన, ఏకాంతసేవల వంటి అన్ని పూజావేళలలో శ్రీవారిని దర్శించవచ్చును. (శుక్రవారం తప్పించి)

* కైంకర్యదినాన ఆలయంలోపల దాత పేరు ప్రదర్శింపబడుతుంది. గోత్రాదులతో సహా దాత పేరును శ్రీవారి కొలువులో ప్రకటిస్తారు

* ఆ దినాన జరిగే ఆర్జిత సేవలన్నింటిని కైంకర్యదాత తన వారితోసహా తిలకించవచ్చును.

* కల్యాణోత్సవంలో శ్రీవారి ఉత్సవమూర్తులకు సమర్పించే శేషవస్త్రాలు మూడింటిలో ఒకదానిని గృహస్థుకు బహూకరిస్తారు. ఉచితప్రసాదంగా 25 లడ్డులను, 5 వడలను ఇస్తారు.

* వస్తువుల ధరలు గణనీయంగా పెరిగిపోయిన పక్షంలో పూజాకార్యక్రమాల అదనపు వ్యయాన్ని దాతలే భరించవలసి వుంటుంది. అందుకు సిద్ధంకానపుడు ఆనాటి అదనపు వ్యయం భర్తీ చేసేందుకు దేవస్థానం మరొకరి విరాళాన్ని స్వీకరించవలసి వస్తుంది. అటువంటి సందర్భాలలో ఒకరు లేదా అంతకు మించిన దాతల పేర్లతో ఆనాటి పూజలు జరుపబడుతవి.

* కైంకర్యములు జరిగే తేదిని గురించిన వివరాలను దేవస్థానం ఆ యా దాతలకు తెలియజేయగలదు.

ఈ పథకం గురించిన ఇతర వివరాలకు - వివరణలకు కార్యనిర్వహణాధికారి, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం, తిరుపతి అనే చిరునామాకు వ్రాయండి.

బాలప్రభోదం

కర్మఫలం

ఢాకినీపుర రాజ్యాన్ని కామపాలుడు పాలిస్తున్నాడు. గుణాఢ్యుడు ఆతని మంత్రి. ఓ తెల్లవారుజామున ఆ రాజు కో కల వచ్చింది. మెలకువ వచ్చిన సమయాన్ని రాజు గుర్తించాడు. సూర్యోదయానికి ఇంకా ఒక జాము వ్యవధి ఉంది. అంటే సద్యః ఫలితము లభించదన్నమాట. బహుశః దాని కితరుల తోడ్పాటు కూడా అవసరం కావచ్చు. తా నొక్కడే చేయగలడా? చేయగలిగినా, ఆప్తమిత్రుడైన మంత్రి లేకుండా తా ననుభవించగలడా? తన కన్ని విషయాలలోనూ అన్ని విధాలా తోడుపడే ప్రాణ మిత్రుడు....

అను కొన్నంతలోనే గుణాఢ్యుడు రాజ దర్శనానికి వచ్చాడు. రాజ దర్శనానికి ఎవరికి పడితే వారికి, ఎప్పుడు పడితే అప్పుడు అవకాశం లేదు- మంత్రికి తప్ప. ఆ మంత్రి కూడా అనవసరంగా అకాలంలో

రాజును దర్శించి ఆయన సుఖానికి భంగం కలిగించడు. ఆ వచ్చిన గుణాఢ్యుణ్ణి ద్వారపాలకు లడ్డగించరు. ఐనా ద్వారపాలకుడు అంతఃపురంలో రాజుకు తన రాక ఎరిగించిన తరువాతే మంత్రి రాజ దర్శనం చేస్తాడు. నిజాని కట్లా చేయటం అనవసరమని రాజు భావించినా మంత్రి కిష్టం గదా అని సరిపెట్టుకొన్నాడు. ఈనాడు మంత్రి రాక విన్న క్షణాననే రాజు ద్వారం వైపు నడవసాగాడు. రాజు మంత్రిని చూశాడు. మంత్రి మొగంలో నూతనోత్సాహం వెలుగుతూ ఉంది. రాజ్యానికి శుభమైనదో, రాజైన తనకు మేలైనదో ఉంటే ఆ మంత్రి మొగం అట్లా వెలుగుతూ ఉంటుంది, అనుకొన్నాడు రాజు.

గుణాఢ్యుడు రాజు మొగం చూచాడు. తాను పద్దెనిమిది సంవత్సరాలుగా రాజును సేవిస్తున్నాడు. ఇంత ఉత్సాహంగా రాజెప్పుడూ లేడు. ఈలాగున తన కెప్పుడూ ఎదురు రాలేదు. బహుశః రాజ్యానికి శుభమైనదో మంత్రినైన తనకు చెప్పవలసినదో ముఖ్యవార్త ఉండి ఉండాలి. మరి వెంటనే రమ్మని తనకు ఆజ్ఞ రాలేదే? ఇదేదో తెల్లవారు జామున వచ్చిన ఆలోచనో, కలో అయ్యుండాలి. రాజు కాలకృత్యాలు తీర్చుకొని భగవత్ప్రార్థన చేసికొని నా కోసం ఎదురు చూస్తున్నాడన్నమాట. సూర్యోదయ కాలమందే అనుష్ఠానానంతరం రాజ దర్శనం చేసే అలవాటు తనకుంది. తనకు ఇబ్బంది కలుగకుండా ఉండాలని ఇంత వరకు ఆగాడు రాజు. ఆహా! ఏమి మిత్రుడు! తనరాక తెలిసి స్వయంగా ఎదురు వచ్చాడు, అనుకొంటూ రాజుకు నమస్కారం చేశాడు.

"మిత్రమా! జీవికాజీవుల్లా ఉన్న మనం ఒకరి కొకరం నమస్కరించుకోవటం అర్థం లేని ఆచారం" అన్నాడు రాజు. "రాజా! మీలో ఉన్న విష్ణువుకు నమస్కరించవలసిందే. "నా విష్ణుః పృథివీపతిః" అని పెద్ద

అంటారు. "అన్నాడు మంత్రి" మరి మీరు మాత్రం సామాన్యులా? అగ్నితుల్యులు కారా?" అన్నాడు రాజు. "కాగా చెప్పారు. దేవతలలో మీరు మొదట, నేను చివర. ఐతే క్రీడార్థం ఆ దేవతలంతా వర్తులాకారంగా నిలిచారనుకొండి. కొసలనున్న విష్ణువు, అగ్ని కలసుకోరూ? అట్లాగే మనమిద్దరమూ, అన్నాడు మంత్రి. "ఎంత సేపు చెప్పినా మీ మాటలు విన సొంపుగా ఉంటాయి. మిమ్మల్ని చూచిన వెంటనే చెప్పాలనుకొన్న మాటలు మరిచిపోయాను. అన్నాడు రాజు. ఏదో కల వచ్చి ఉంటుంది." అన్నాడు. మంత్రి. "బృహస్పతులవంటివారు, మీకు నేను చెప్పాలా? బ్రాహ్మీ ముహూర్తంలో ఒక కల వచ్చింది. మన మిద్దరం ఆకాశ గమనం చేస్తున్నామట! కోరిన స్థలానికి పోతున్నామట" అన్నాడు రాజు.

"మహారాజా! మన మిద్దరం అంబ దర్శనం చేస్తున్నట్లు కల వచ్చింది. స్వప్న సమయం సమానం; కాబట్టి అంబ దయ వల్ల మనకు కామితార్థం ఫలిస్తుంది. ఐతే దానికి పండ్రెండు సంవత్సరాల వ్యవధి ఉంది ప్రభూ! నా కల ప్రకారం దానికి తల్లిదయ కావాలి. అనుమతిస్తే అరణ్య మధ్యంలో నెలకొని ఉన్న ఢాకినీ మాత దర్శనం చేసికొందాం" అన్నాడు మంత్రి.

అనుకొన్నదే తడవుగా గుర్రాలెక్కి వారు రాజధానికి పది యోజనాలున్న అమ్మవారి గుడికి వెళ్ళారు. గుడిలో వృద్ధుడైన పూజారి కుమారభట్టు నిష్ఠగాజపంచేసి కొంటున్నాడు. ఘంటానాదం చేస్తే ఆయనకు సమాధి భంగం అవుతుందని ఆ రాజూ మంత్రీ అక్కడే కాలం గడుపుతున్నారు. పైన సూర్యభగవానుడు చండప్రచండంగా వెలుగుతున్నాడు. లోపల ఆ మంత్రికీ రాజుకూ ఆకలి దహించుకుపోతూంది. ఐనా పట్టువిడవకుండా అంబసన్నిధిలో వారు నిరాహారంగా ఉండిపోయారు. ఆకలిమాట మరిచిపోయారు. సాయంకాలమైంది. సూర్యుడస్తమిస్తున్నాడు. పూర్ణచంద్రు డుదయిస్తున్నాడు. పూజారి ధ్యానం ముగించి ఘంటానాదం చేశాడు. కళ్ళు మూసికొని ఆలోచిస్తున్న వారిద్దరూ దాన్ని అంబ పిలుపుగా భావించారు. పోయి మాతృసన్నిధిలో నిలబడ్డారు.

'అమ్మా! ఈ రోజంతా నా కన్నుల ముందు నాట్యం చేశావు. ఎనిమిదో ఏట ఉపనయనమై ఈ నీ సేవకు అంకిత మయ్యాను. ప్రతి పూర్ణిమనాడు నీ పరిపూర్ణ కటాక్షం ప్రదర్శిస్తున్నావు. ఈ లాగున ఎన్ని పూర్ణిమలు గడిచాయో? ఇంకా ఎన్ని గడవాలో?' అనుకొన్నాడు పూజారి మన సులో. అదే సమయంలో రాజు మంత్రి కూడా తల్లికి నమస్కరించారు. వారు తమ కలలను గుర్తుచేసికొన్నారు. తమకు కామ గమనం కావాలని రాజు కోరాడు మనసులో. రాజు కోరిక తీరాలని మంత్రి ప్రార్థించాడు. 'పండ్రెండు సంవత్సరాలు' అని ఆ ముగ్గు రికీ స్ఫురించింది.

పూజారి లెక్క వేసికొన్నాడు. మరి పండ్రెండు సంవత్సరాలు తాను తల్లిని సేవిస్తే వేయి పూర్ణిమలు దేవిని సేవించిన వాడౌతాడు. "తల్లీ! నేను పూర్వ పూర్వ జన్మలలో తెలిసీ తెలియకా ఏవేవో చిరు కోరికలు కోరి నిన్ను పూజించి ఉంటాను. నిజానికి అవన్నీ బంధాలే అని ఇప్పుడు గ్రహించాను. అంబా! ముందు నన్నా బంధాల్నుంచి తప్పించు. అవన్నీ అనుభ వించటానికి మళ్ళీ మళ్ళీ జన్మ లెత్తలేను మాతా! నారాయణీ! నాకు మోక్షం ప్రసా దించు. నీకు నారాయణుడికి భేదం లేదు' అనుకొన్నాడు.

రాజుకు ఈ పండ్రెండు సంవత్సరాలు తల్లిని సేవిస్తే తాను కోరే కామగమనం తమకు సిద్ధిస్తుందనిపించింది. ఈపండ్రెండు సంవత్సరాలు రాజ్యం మంత్రికి ఒప్పగించి తాను దీక్షగా తల్లిని సేవించాలనుకొన్నాడు. ఆ మాట మంత్రికి చెప్పాడు. మంత్రి రాజాజ్ఞను పాలించటానికి తాను సిద్ధమే కాని తోడుగా తానుకూడా ఉంటే బాగుంటుం దన్నాడు. నగరరక్షకుడూ, రాజు మేన మామా ఐన సర్వార్థసిద్ధికి రాజ్యం బాధ్యత ఒప్పగించటం మేలన్నాడు. రాజంగీక రించాడు.

పదకొండు సంవత్సరాల పదకొండు నెలలూ పదకొండు రోజుల పదకొండు ఘడి యల్లాగ గడిచిపోయాయి. పూజారి కుమార భట్టుకు తెల్లతెలవారే వేళ ఒక కల వచ్చింది. పూర్ణచంద్రుడు ఆకాశంలో పరిపూర్ణంగా ప్రకాశిస్తున్నాడు. ఇంతలో రెండు మేఘాలు ఎక్కడినుంచో కలిసివచ్చి ఆ చంద్రుణ్ణి కప్పి వేశాయి. తాను అంధకారంలో కొట్టుమిట్టాడు తున్నాడు. అప్పుడు తనకు అంబ జ్ఞాపకానికి వచ్చింది. చల్లని గాలి వీచింది. మేఘాలు ఆకాశంలో చెట్టా పట్టాలు వేసికొని ఎట్లా వచ్చాయో అట్లా వెళ్ళిపోయాయి. ఒక్క చంద్రుడే వేయి చంద్రుల్లాగా వెన్నెలలు వెదజల్లాడు. మెలకువ వచ్చింది. కుమార భట్టు ఆలోచించాడు. తల్లి చెప్పిన చివరి సంవత్సరం చివరి నెలలో పడ్డాడు తాను. అతనికి నిత్యమూ పూర్ణిమలాగా ఉంది.

ఈ పండ్రెండు సంవత్సరాలూ కామ పాల గుణాఢ్యులు దేశమంతా తిరిగారు. ప్రతి శక్తి ఆలయం దర్శించారు. అనేక విధాలైన అనుభూతుల్ని పొందారు. చివరి సంవత్సరంలో రాజుకు ఒక కల వచ్చింది- తనకు కామగమన సిద్ధి కలగటానికి సద్వంశ సంజాతుడు సకలశాస్త్ర పారంగతుడు అయిన బ్రాహ్మణుణ్ణి అతని సమ్మతితోనే అంబకు బలి ఇవ్వాలి, అని. రాజు తన కల మాట మంత్రికి చెప్పాడు. అప్పుడే మంత్రి కిన్నీ ఒక కల వచ్చింది. తాను గుర్రమై రాజును దేశదేశాల త్రిప్పుచున్నాడు. రాజు మహావీరుడు శత్రువుల్ని జయించి విస్తార రాజ్యం సంపాదిస్తున్నాడు. మంత్రి తన కలమాట రాజుకు చెప్పాడు. ఆ సంవత్సర మంతా రాజూ మంత్రీ ఎన్నో అగ్రహారాలు తిరిగారు. సద్వంశ సంజాతునికి శాస్త్ర పరి చయమే లేదు. శాస్త్రపరిజ్ఞానం ఉన్న వాడు ప్రాణత్యాగానికి అంగీకరించలేదు. అంగీక రించే శాస్త్రపండితుడు సద్వంశ సంభూ తుడు కాడు. ఈ లాగున వారిద్దరూ తిరిగి తిరిగి పండ్రెండు సంవత్సరాల క్రిందట ఏ శక్తి ఆలయం వదలి వెళ్ళారో ఆ శక్తి ఆల యం ప్రవేశించారు.

అలసిసొలసి వచ్చినవారికి పూజారి కుమార భట్టు స్వాగతంచెప్పాడు. ఆ రోజువాళ్ళిద్దరూ వచ్చినప్పుడే తల్లి తనకు పండ్రెండు సంవత్స రాలు సేవించుమని సెలవిచ్చింది. రమారమి పండ్రెండు సంవత్సరాలైనా వారిద్దరిరాక, వారి ప్రసన్న వదనాలు భట్టు హృదయంలో భద్రంగా ముద్రవేసికొన్నాయి. వారున్నూ పూజారి కుమారభట్టు ఈ పండ్రెండు సంవ త్సరాలు తల్లినెంతో భక్తిశ్రద్ధలతో పూజిస్తూ

ఆలయ పవిత్రతను కాపాడుతూ ఉన్నందుకు సంతోషించారు. ముఖ్యంగా చాలా వృద్ధుడైన ఆ పూజారి తమ కోసమే ఎదురు చూస్తున్నట్లు అంబప్రసాదాన్ని అందించటానికే ఎదురు వస్తున్నట్లు ఆనందించారు.

నాడు పూర్ణిమ దానితో రాజుకు దీక్ష పూర్తి అవుతుంది. ఢాకినీమాత సన్నిధిలో మంత్రి రాజు కిట్లా మనవి చేశాడు. "ఓ రాజా! నీ కోరిక తీరే సమయ మాసన్నమైంది. నాకు వచ్చిన కలలు రెండూ ఈ ఫలితాన్నే సూచిస్తున్నాయి. నీకు తల్లి సూచించిన సద్వంశ సంజాతుడు సకలశాస్త్ర పారంగతుడు ఐన బ్రాహ్మణుణ్ణి నేనే అని చెప్తే అహంకారం అనుకోవు. మా వంశం ఎంతో కాలంగా మీ వంశాన్ని సేవిస్తూ ఉంది. అంబకు నన్ను నేను అర్పించుకొంటున్నాను. మీరు చేయవలసిందల్లా నివేదనే?" రాజుకు కళ్లల్లో నీళ్ళు నిలిచాయి. మంత్రి అవి ఆనందబాష్పాలను కొన్నాడు. కాని రాజు కవి దుఃఖబాష్పాలు. 'మిత్రమా! ఎన్ని జన్మలనుండి మనము కలిసి మెలిసి జీవిస్తున్నామో! ఇప్పుడు నా స్వార్థంకోసం నిన్ను, సద్వంశ సంజాతుణ్ణి, సకలశాస్త్రపారంగతుణ్ణి చంపి మహానరక మనుభవించనా? వద్దు, మిత్రమా, వద్దు. నీవు సకల సద్గుణ గరిష్ఠుడివి. నిజానికి ఈ ఫలం నీవు పొందాలి. కాని తల్లి బ్రాహ్మణుణ్ణే బలికోరటంవల్ల నేను అయోగ్యుణ్ణి అనర్హుణ్ణి ఐనాను. అంత మాత్రంచేత నిన్ను వదలి నాకు కలుగబోయే ఫలం – కామగమనమే కాదు, ఎంత గొప్పదైనా – ఒంటరిగా అనుభవించలేను. అన్నాడు రాజు.

పూజారి కుమారభట్టు వాళ్ళ సంభాషణ విన్నాడు. 'వాళ్ళెంత మంచివాళ్ళు! వాళ్ళ కోరిక కామగమనమా? దానికి తల్లి సద్వంశ సంజాతుడూ సకలశాస్త్ర పారంగతుడూ ఐన బ్రాహ్మణుణ్ణి బలి కోరిందా? పరమ దయామయి భక్తుల రక్తం కోరుతుందా? బ్రాహ్మణుడు నాకు పూజ్యుడు అని అగ్నిద్యోతనుణ్ణి సేవించి నిరూపించాడే శ్రీకృష్ణుడు! అటువంటిది బ్రాహ్మణ రక్తమే కావాలని నారాయణి చెప్తుందా?' అనుకొన్నాడు కుమారభట్టు. అతనికి ఒళ్లు మరపు వచ్చింది. తల్లి వచ్చి తల నిమిరి నట్లైంది. ఆమె తన్ను ఆశీర్వదిస్తూంది. ఆ తల్లికి మనసా తన్ను తాను అర్పణ చేసికొన్నాడు.

కుమారభట్టుకు ఒళ్ళు తెలిసింది. రాజూ మంత్రీ ఇంకా వాదించుకొంటూనే ఉన్నారు. 'అయ్యా! మీ ఉభయుల స్నేహం చాలా దొడ్డది. మీ కోరికను తీర్చటానికి తల్లి సిద్ధంగా ఉంది. నాకు నేటితో వేయిపూర్ణిమలు తల్లినిసేవించిన ఫలం సిద్ధిస్తోంది. నాకువేరే కోరికలేదు. నన్ను తల్లికి అర్పించుకొంటున్నాను. ఆ ఫలం మీకు సిద్ధించుగాక!" అన్నాడు. అప్పుడు రాజన్నాడు కదా 'ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! తల్లి కోరిన సద్బ్రాహ్మణుడు మీరే కాబోలు! మీ సమర్పణ భావానికి జోహార్లు, కాని ఒక్క మనవి, నా మనసెందుకో సర్వప్రపంచం తిరిగి రావాలని కోరుతోంది. మీ ప్రాణం అమూల్యమైంది. దానికి వెల కట్టడం అపరాధం. ఐనా చంద్రుడికి నూలుపోగన్నట్లు నారాజ్యం సర్వం మీకు ధార పోస్తున్నాను, అని.

దానికి కుమారభట్టు నవ్వి, 'రాజా! చనిపోయిన తరువాత నాకీ జంజాటం ఎందుకు? నీ రాజ్యమే కాదు పరశురాముడు కశ్యపుడికిచ్చినట్లు సర్వ భూమండలం ఇచ్చినా వద్దు. ఆ తల్లే వచ్చి స్వర్గం ఇస్తానన్నా వద్దు. నాకేమి తగునో ఆ తల్లికి తెలియదా?' అన్నాడు. అప్పుడు గుణాఢ్యు డందుకొని 'సంపాదించేవాళ్ళు చనిపోతామని మానేస్తున్నారా?' అన్నాడు. "వాళ్ళకు పెళ్ళాం బిడ్డ లుండవచ్చు. మరి నాకు పెళ్ళే కాలేదే! తల్లీ దండ్రీ ముందే గతించారు. పేదవాణ్ణి కాబట్టి బంధువు లెవరో నాకు తెలియనే తెలియదు. ఈ రాజ్యం తీసికొని నే నెవరికీయను? అన్నాడు భట్టు. "పోనీ ఎవరికైనా దానం చేయండి" అన్నాడు మంత్రి. "బాబూ! సులభంగా చెప్పావు కాని, కోరికలు కోరిచేస్తే దానం కూడా బంధమే కదా!" అన్నాడు భట్టు. "మీరు పరమయోగి పుంగవులు యోగాన్నవలంబించి ప్రాణత్యాగం చేయకలరు గదా! మరి బలి కావాలనుకొంటున్నారెందుకు?" సందేహం వెలిబుచ్చాడు మంత్రి, "ఏదో స్వయం కృతం ఐ ఉంటుంది. తెలిసో తెలియకో ఇటువంటివే ఏ జన్మలోనో చేసి ఉంటాను. నీకు తెలియనిదేముంది? 'యథా కామో భవతి తత్ క్రతుర్భవతి, యత్క్రతుర్భవతి తత్ కర్మ కురుతే, యత్ కర్మ కురుతే తదభిసంపద్యతే' అన్నారు కదా! అంటే కోరికనుబట్టి సంకల్పమూ, దాన్నిబట్టి కర్మ, కర్మనుబట్టి ఫలమూ కలుగుతాయి. కాబట్టి ఫలము సత్ఫలము కావాలంటే కామము అంటే కోరిక మంచిదికావాలి, మోక్షమొక్కటే సత్ఫలం. దానికి సంబంధించిందే మంచికోరిక" అన్నాడు భట్టు. అప్పుడు "మీరుభయులు సకల శాస్త్ర పారంగతులు, మీ కెవరు చెప్పగలరు! ఆ తల్లే వచ్చి చెప్పాలి" అన్నాడు రాజు.

అన్నట్లే వచ్చింది ఢాకినీ దేవి. ఆమె అన్నదిగదా! "ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! క్రిందటి జన్మలో నీవు రాజువు, ప్రాప్తి ప్రాకామ్యాలను కోరి రెండు గొర్రెలను బలి ఇచ్చావు. ఆ గొర్రెలే వీరుడుగా వాని గుర్రంగా తరువాతి జన్మలో జన్మించాయి" అని. రాజు మంత్రి ఆశ్చర్యపోతున్నారు. మంత్రి తనకు సంవత్సరం క్రింద వచ్చిన కలను గుర్తుచేసుకొన్నాడు. రాజు మంత్రి కళ్ల మెరుపు గ్రహించాడు. మళ్లీ అంబ అన్నదిగదా! 'బలి బలినే కోరుతుంది. కాబట్టే వారికొరకు నీవు ప్రాణత్యాగం చేయాలనుకొంటున్నావ్. ఐతే వారే నిన్ను బలిచేయాలని ఎందుకు కోరుకొంటున్నావు? అంటే నీ క్రిందటి జన్మలో ఆ గొర్రెల్ని కనురెప్పపాటులో తల మెడ వేరు చేశావు గదా! ఆ గొర్రెలే వీరుడుగా గుర్రంగా మొదట జన్మించి మరుసటి జన్మలో రాజు మంత్రిగా వచ్చాయి. కాబట్టి నీవు కోరినా కోరకున్నా వీరు అదే పని చేస్తారు.'

అంబ ఇట్లా అంటూ ఉండగానే రాజు కత్తి పూజారి మెడమీద పడ్డది. పూజారి శిరస్సు విరిసిన ఎర్రతామర పువ్వులాగా అమ్మ పాదాల కడ ఎగిరి పడింది. అప్పటికే రాజు ఆకాశంలో ఉన్నాడు, చేసేది లేక మంత్రి మనసులో "కర్మణా బధ్యతే జన్తుః," అనుకొంటూ రాజుననుసరించాడు.

— చిట్టా దామోదరశాస్త్రి

(14వ పేజి తరువాయి)
గింది. ఇక్ష్వాకులను పురాణాలలో శ్రీ పర్వతీయాంధ్రులనీ, ఆంధ్రశాతవాహన భృత్యులనీ పేర్కొన్నారు.

అనుబంధ ఆలయాలు

ఆలయానికి వాయవ్యదిశలో "అమ్మణ్ణమ్మ" ఆలయం, దక్షిణాభిముఖంగా దేవసేన, వల్లీసమేత కార్తికేయ స్వామి ఆలయం, తూర్పుదిశాభిముఖంగా సూర్యనారాయణస్వామి ఆలయం వున్నాయి. ఇవన్నీ చోళరాజుల సామ్రాజ్యకాలానికి చెందినవని పరిశోధకులు అభిప్రాయపడుతున్నారు.

చారిత్రకాధారాలు - శిలాశాసనాలు

ప్రవేశద్వారం, ఆలయంలోవున్న బావి క్రీ. శ. 13, 14 శతాబ్దాలకు చెందినవి. ఆలయకుడ్యాలపైన, శిలాఫలకాలపైన అనేక దానశాసనాలున్నాయి. విచిత్రమేమిటంటే ఈ శాసనాలలో "గుడిమల్లం" అను గ్రామ నామం ఎక్కడ పేర్కొనబడలేదు. పరశురామేశ్వరాలయ ప్రసక్తి మాత్రం ఈ శాసనాలలో కనిపిస్తుంది. ఒకచోట ఆలయపరిసర గ్రామాన్ని "విప్పిరమ్‌పేడు" గాపేర్కొనడం జరిగింది. 'విప్పిరమ్‌పేడు' అంటే విప్రపీఠం అని అర్థం.

ఇక్కడి శాసనాలు చాలవరకూ గ్రంథ లిపిలో వున్నాయి. ఆలయంలో నిత్య సేవా కైంకర్యాలకు వివిధ కాలాలలో వేరువేరు వ్యక్తులు ఇచ్చిన భూ, ధన, ధాన్య, వస్తు వాహనాలకు సంబంధించి ఈ శాసనాలు వేయబడ్డాయి. క్రీ.శ.897-905 మధ్యకాలంలో బాణరాజులు, చోళరాజులు ఈ శాసనాలను ఎక్కువగా వేయించారు. శాసనాలలో పేర్కొన్న సంవత్సరాలను బట్టి ఇవి చోళరాజు విక్రమ చోళుడు, రాజరాజుల పరిపాలనా కాలాలకు చెందినవిగా భావించడం జరిగింది. ఇవిగాక క్రీ. శ. 1346 కు చెందిన యాదవ దేవరాయల శాసనాలు కొన్ని కనిపిస్తున్నాయి. బహుశా ఈ యాదవ దేవరాయలు, రేచయ దండనాయకుని కుమారుడైన శ్రీరంగనాథ యాదవదేవరాయలు కావచ్చును.

అమ్మణ్ణమ్మ దేవాలయం

క్రీ. శ. 1125 లో శిథిలమైన ఆలయం స్థానే నూతనంగా పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమాలు జరిగాయని చెప్పడానికి ప్రబలమైన ఆధారాలు వున్నాయి. ఈ సమయంలోనే మండపం 'ముఖద్వారం' కుడ్యస్తంభ విశేషాలతో నిర్మించిన ద్వారశాల నిర్మితమైనట్లు తెలుస్తున్నది.

అపురూపమైన శివలింగాకృతికీ, విశిష్టమైన చారిత్రక ప్రాభవానికీ ఉనికిపట్టయిన గుడిమల్లం పరశురామేశ్వరక్షేత్రం కళాహృదయులకు, పరిశోధకులకు దర్శనీయ ప్రదేశం.

— శ్రీ పాయసం సుబ్రహ్మణ్యం

రామ్ జనార్దన మందిరం

చారిత్రాత్మక పుణ్యస్థలమైన ఉజ్జయిని నగరమందు వందలకొలది దేవాలయాలు వున్నవి. అందు, అతిముఖ్యమైన కొన్నింటిలో రామ్–జనార్దన్ (మందిర్) దేవాలయం ఒకటి. ఇది నగరానికి 4 కి. మీ. దూరములో వెలసివున్నది. సుమారు 5 ఎకరముల స్థలములో, రామ, లక్ష్మణ, సీత విగ్రహాలున్న రామ దేవాలయం, జనార్దన విష్ణు విగ్రహమున్న జనార్దన దేవాలయం ప్రక్కప్రక్కన నిర్మించబడినవి. కళాత్మకముగా పేరుగాంచిన ఉజ్జయిని దేవాలయాలలో ఈ మిశ్ర దేవాలయం కూడా వున్నవి.

ఈ మందిరములు క్రీ. శ. 17 వ శతాబ్దములో 9 అడుగుల ఎత్తుగల పునాదిపైన నిర్మించబడి వున్నవి. వీటిని కట్టించినవారు 'మీర్జా రాజా జయసింగ్.' ఈ రెండు దేవాలయాల మధ్యదూరము 21 అడుగులు.

ప్రాధాన్యత

ఈ ఆలయములోని ప్రతిమలు క్రీ. శ. 10–12 శతాబ్దములకు చెందినవి. దేవాలయం క్రీ. శ. 17 శతాబ్దమునకు చెందినది. ఈ విగ్రహాల దృష్ట్యా ఈ ఆలయం చరిత్రాత్మకముగా గొప్పది. కళాత్మకముగా పేరుగాంచినది. ఈ దేవాలయాలలో మరాఠీ చిత్రాలు, వివిధ రంగులలో కన్పించడం విశేషం.

ప్రాకారం చాల పెద్దదిగా కోటగోడవలె కట్టబడినది. ఇది క్రీ. శ. 18 వ శతాబ్దమునకు చెందినది.

రామ్ మందిరము

ముఖమంటపంలో హనుమంతుని విగ్రహం ముఖ్యప్రతిమకు ప్రతిముఖంగా చిన్న గోపురంలో ప్రతిష్ఠింపబడి వున్నది. ముఖమంటపద్వారం మీద ఇరువైపుల ద్వారపాలక విగ్రహాలు కన్పిస్తాయి.

మహామంటపం షడ్భుజాకారంలో నిర్మింపబడినది. ఈ మంటపం 18 స్తంభాలతో విశాలముగా వుంటుంది. మంటప ఊర్ధ్వభాగం గోళాకార నిర్మితము.

అంతరాళం చాల చిన్నది. అంతరాళం గోడలమీద ఎడమవైపున వున్న శేషశాయి విష్ణుప్రతిమ చాల కళాత్మకముగా చెక్కబడియున్నది. ఇది క్రీ.శ. 10వ శతాబ్దమునకు చెందినది. కుడివైపున వున్న బ్రహ్మ, విష్ణు మహేశ్వర విగ్రహాలు క్రీ. శ. 12 వ శతాబ్దానికి చెందినవి. ఇవి చాల కళాసైపుణ్యాన్ని ప్రదర్శిస్తాయి.

గర్భగృహం చతురస్రాకార నిర్మితం. గర్భగృహద్వారం మీద లక్ష్మి, విష్ణు, వినాయకుడు, కృష్ణుడు గోపికల చిత్రాలు దర్శనమిస్తాయి. గర్భగృహంలో రామ, లక్ష్మణ సీత విగ్రహాలు ప్రతిష్ఠింపబడి వున్నవి. గోడలమీద పై భాగంలో మరాఠీ చిత్రాలు అద్భుతముగా కన్పిస్తాయి. ఇవికాక రాముని విద్యాభ్యాస చిత్రాలు కూడా కన్పించడం విశేషం. ఈ చిత్రాలు క్రీ. శ. 18 వ శతాబ్దమునకు చెందినవి.

గర్భగృహ గోపురం 'నాగర' శైలిలో నిర్మింపబడి వున్నది. గోపురంపైన ఏక

రామ్ మందిరం జనార్దన్ మందిరం

కలశం దర్శనమిస్తుంది. అష్ట భుజ శిఖరం. దేవాలయం చుట్టూ ప్రదక్షిణాపథం కలదు. ముఖ్యాలయం వెనుక భాగంలో క్రింద వైపున ఏనుగుబొమ్మలు చెక్కబడి వున్నవి.

జనార్దన్ మందిరం

ఈ మందిరం 'నాగర' శైలిలో నిర్మింప బడినది. దేవాలయం ముందు నిర్మితమై వున్న కొలను క్రీ. శ. 18వ శతాబ్దమునకు చెందినది. కొలను లోపల భాగం వరకు నాలుగు వైపులుగా మెట్లుకట్టబడి వుండటం విశేషం.

ముఖమంటపం ద్వారం మీద వినాయక విగ్రహం మరియు ద్వారపాలక ప్రతిమలు దర్శన మిస్తాయి. సభామంటపం షడ్భుజా కారంలో గోళాకార గోపురం కల్గివుంటుంది. సభామంటపంలో ముఖద్వారం కాక, మరి రెండు చిన్న ద్వారములు కన్పిస్తాయి. 18 స్తంభాలు వివిధ సుందరుల ఆకృతులు కల్గి ఉంటాయి. గోపుర అంతర్భాగం అనేక దేవతాకారాలతో నిండి వుంటుంది.

అంతరాళం చిన్నది. కుడివైపు గోడమీద శివపార్వతి విగ్రహం, ఎడమవైపు వినాయక విగ్రహం దర్శన మిస్తాయి.

గర్భగృహం చతురస్రాకారము, గోపురం లోపలిభాగం అష్టభుజ ఆకృతికల్గివుంటుంది. 'జనార్దన – విష్ణు' విగ్రహం ఇందు ప్రతిష్ఠింపబడి వుంటుంది. ముందు శ్రీకృష్ణుని విగ్రహం కూడా దర్శన మిస్తుంది. గర్భ గృహం గోడలపై మరాఠీ చిత్రాలు మరియు "బొదల్యా బూ మహరాజ", 'సంత్ తుకోబా' చిత్రాలు సుందరంగా అలంకరింప బడి వున్నవి. ఇవి మంచి అనుభూతిని కల్గిస్తాయి. శిఖరంపై 'పద్మాకార' కలశం దర్శన మిస్తుంది.

ఇతర ప్రతిమలు

ఈ దేవాలయం కుడిప్రక్క దిగువ భాగంలో 'గోవర్ధన ధారి కృష్ణ' ప్రతిమ దర్శన మిస్తుంది. ఇది క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దం నాటి ప్రతిమ మరియు కళాత్మకముగా విశిష్టత కల్గినది.

ఈ దేవాలయం వెనుక భాగాన 'హనుమంతుని' దేవాలయం ఈ మధ్య కాలం లోనే, క్రీ. శ. 19వ శతాబ్దంలో కట్టబడినది.

— శ్రీ గుంటక విజయభాస్కర రెడ్డి

దివ్యమంత్ర పంచకము

(గతసంచిక తరువాయి)

"నాచే చెప్పబడిన అనేక ధర్మము లను పాటింపలేకపోయినను, యీ ఒక్క ధర్మమును మాత్రము తప్పక పాటింపుము. ఒక్కడైన నాకు శరణు జెందుము. అట్టి యెడ నేను నిన్ను సకల పాపములనుండి విముక్తుని జేయుదును, శోకింపకుము" అని యీ శ్లోకభావము.

కాని, యీ శ్లోక ఫలితార్థమును గమనింప దగియున్నది–

"సర్వ ధర్మములలో శ్రేష్ఠమయిన ధర్మము స్వార్థరాహిత్యము. ఇయ్యది నిన్ను సకల పాపములనుండి దూరముగా నుంచును. శోకింపకుము'' అని ఫలితార్థము.

శరణాగతి భావమున, ప్రపత్తిభావమున చేతనునకు స్వార్థరాహిత్యభావము అలవడును. స్వార్థరాహిత్యుడు చేయదగు పాపముండదు. మానవుడు చేయు యే పాప కార్యమునకును స్వార్థభావము మూలమైనది. స్వార్థరహితుడు లోకకల్యాణార్థము కృషిచేయును. సేవా భావము స్వార్థ రాహిత్యభావమున జనించును.. స్వార్థ రాహిత్యుడు యే పాపమును చేయడు. ఎల్లప్పుడు మోక్షభావమున పరమానందమున నుండును.

ఈ శ్లోకము యెంతటి నైర్మల్య జీవితమునకు మార్గదర్శియో గమనింపుడు. స్వార్థ రహితుడు కర్మఫలత్యాగి. మానవులు కర్మఫల త్యాగులుగా నున్నయెడల సంఘము యెంతటి ఆనంద స్థితియందుండునో కదా!

సక్తాః కర్మణ్యవిద్వాంసో
యథా కుర్వంతి భారత,
కుర్యా ద్విద్వాం స్తథాసక్త
శ్చికీర్షు ర్లోక సంగ్రహమ్. (3-25 గీత)

సామాన్య జనుడు సంగయుక్తుడై, స్వార్థపరుడై, కర్మల జేయును. పండితుడైనవాడు సంగరహితుడై, స్వార్థరహిత భావముతో లోకకల్యాణార్థము కర్మల జేయును.

విద్యావంతునకు అవిద్యావంతునకున్న తేడా యిదే. భక్తి (ప్రేమ) యుక్తునకును, భక్తిరహితునకున్న తేడా యిదియే. స్వార్థ పరునకును, స్వార్థరహితునకును మధ్య గలట్టి భేదము యిదియే.

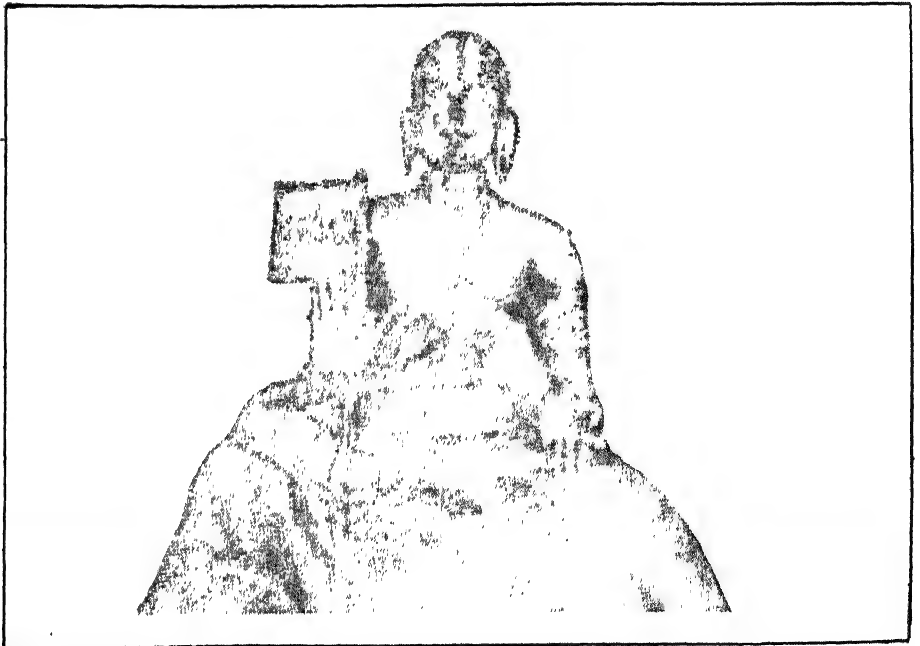
గీతా చరమశ్లోకము యిట్టి స్వార్థ రహిత సేవాభావములను ప్రబోధించుచున్నది గాన చరమశ్లోకమని ప్రసిద్ధి గాంచినది. చరమశ్లోకభావము సామ్యవాదమును, సమతా రాజ్యమును పెంపొందించుటకు యెట్టి శక్తిని గలిగియున్నదో గమనింపుడు.

భగవద్గీత పురాణకాలమున వ్యాసమహర్షిచే రచియింపబడినను, శ్రీరామానుజుని కాలము వరకును చరమశ్లోకము గుప్తముగానుండెను. గీతాచరమ విషయం బెయ్యది అను సమస్య భక్తులను, ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానులను చాలకాలము వేధించుచునే యుండెను.

శ్రీమద్రామానుజునకు షుమారు 150 సంవత్సరములకు పూర్వము జీవించిన ఆది శంకరాచార్యులవారు ప్రథమముగా గీతా భాష్యమును రచించినవారై యీ క్రిందిది గీతా చరమ శ్లోకముగా నిర్ణయించిరి.

మత్కర్మకృన్మత్పరమో
మద్భక్తస్సంగవర్జితః,
నిర్వైర స్సర్వభూతేషు
య స్స మామేతి పాండవ.

"కేవలము నా నిమిత్తమే కర్మలు చేయువాడును, నేనే పరమ దైవముగా గలవాడును, నాకు భక్తుడును, సంగవర్జితుడును, సకల భూతముల యందును వైరములేని వాడును అయి యెవ్వడుండునో వాడు నన్ను పొందును," అని తాత్పర్యము.

గీతా పదునొకండవ అధ్యాయములోని కడపటి శ్లోకమయిన యిది చరమ శ్లోక మయితే, యిక గీతలోని తక్కిన యేడు అధ్యాయముల (12-18) యొక్క ప్రయోజనం బెయ్యది అనెడు సమస్య మరలా జిజ్ఞాసులను వేధించుచూ వచ్చినది.

కడకు శ్రీమద్రామానుజాచార్యులవారు (1017-1137 (క్రీ. శ.) తన గీతాభాష్యమున "సర్వధర్మాన్—") అను శ్లోకమును (18-66) చరమశ్లోకముగా నిర్ణయించిరి. శరణాగతి, స్వార్థరాహిత్య సేవాభావము అను ప్రబోధించు తన విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతమును సమర్థించుచున్నదీ చరమశ్లోకము. మరియు యీ శ్లోకముతోనే గీతాచార్యుడు ప్రబోధించు జ్ఞానము సమాప్తికి వస్తుంది. శంకరాచార్యులు, రామానుజాచార్యులు, మధ్వాచార్యులు అను త్రిమతాచార్యులు వేర్వేరుగా భగవద్గీతకు భాష్యములు వ్రాసినను, భాష్యకార్లు అను తిరునామము శ్రీరామానుజాచార్యులవారికే అబ్బినది.

రహస్యముగా పెట్టబడిన తిరుమంత్ర జ్ఞానమే చరమ శ్లోక భావము. ఒక విధముగా చెప్పాలంటే గీతాచరమ శ్లోక క్లుప్త రూపము తిరుమంత్ర మవుతుంది. తిరుమంత్రముయొక్క విస్తరణ చరమశ్లోక మవుతుంది. అందువలన కొందరు భక్తులు అ (ష్టా) క్షరీ మంత్రమునే గాక గీతాచరమ శ్లోకము ను గూడా తిరుమంత్రమంటారు. ఇది నిజముగా సమర్థనీయమే.

రహస్యముగా పెట్టబడిన యీ జ్ఞానమును శ్రీరామానుజుడు, యామునాచార్యులు తన మరణమునకు పూర్వము ఆజ్ఞాపించిన ప్రకారము, యామునాచార్యుని శిష్యరత్నమగు తిరుక్కోట్టియూర్ నంబి (గోష్ఠీపూర్ణుడు) నుండి పొందెను. గురువు యీ విషయమును రహస్యముగా నుంచమని రామానుజుని ఆజ్ఞాపించినను, రామానుజుడు తిరుక్కోట్టియూర్‌లోని విష్ణు దేవాలయ శిఖరము నధిరోహించి, తిరుమంత్ర జ్ఞానమును, అనగా అష్టాక్షరీమంత్రమును, గీతా చరమశ్లోకమును యెల్లవారికి అన్ని వర్ణముల వారికి, వెల్లడించెను. సర్వులు మోక్షభావము ననుభవింప వలయునని దయాసముద్రుడు రామానుజుడు ఉద్దేశించినాడు. అందువలననేగదా శ్రీరామానుజుని భక్తులు యిట్లు ప్రశంసించిరి:-

ఏకైక పూరుష సురక్షిత వంశరీత్యా
గుప్తా ప్రపత్తి పదవీవురుపైః పురాణైః
రామాను జస్తు పరయా
దయయా దయాళుః
సీమామిమా మతియయౌ
జగతాం హితాయ.

ఇట్టి దయార్ద్ర హృదయుడును, ఉదార స్వభావుడును అయిన శ్రీ రామానుజుడు మైసూరు రాష్ట్రమున తిరునారాయణ పురమున (మేల్‌కోట) పంచములనబడు వారికెల్లరకును దేవాలయ ప్రవేశమును కలుగ జేసిన వారైరి. మీదు మిక్కిలి అన్యమతస్థురాలయిన సుల్తాన్ కుమార్తె బీబీని ఋషితుల్యగా భావించి ఆమెకు తిరునారాయణ పుర దేవాలయమున నివాసము నేర్పరచెను. ఆమెయే బీబీనాంచియార్, ఆమెను ఆండాళ్‌తో సమానముగా అభివర్ణించినాడు శ్రీరామానుజుడు. రామానుజుడిట్టి ఉదార స్వభావుడు! ఆచార్యులు పీఠాధిపతులు వాస్తవముగా ఆ యుదార ధర్మముల నేల పాటింపరు ?!

శ్రీరామానుజాచార్యుల కాలమున తిరుమలేశ విగ్రహము శైవ విగ్రహమా, వైష్ణవ విగ్రహమా అను పోరాటమురాగా, శ్రీరామానుజుడు అప్పుడు నారాయణవనము రాజు అధ్యక్షించిన సభలో వైష్ణవుల తరపున వాదించి, శైవుల నాయకుడును భక్తుడును అయిన శివజ్ఞాన పెరుమాళ్‌ను తన వాదముచే ఒప్పించి, తిరుమలేశ దేవాలయము వైష్ణవాలయమని నిర్ణయించి, అమలు పరుపబడినట్లు గావించెను.

అట్టి తరి శ్రీరామానుజుడు తిరుమలేశ విగ్రహమునకు శంఖచక్రముల సమకూర్చి ఊర్ధ్వపుండ్ర ధారణకలుగ జేయుటయే గాక, తిరుమలేశ, విగ్రహమునకు ఉన్న రెండు హస్తములుగాక, మరి రెండు హస్తములను కలుగజేసి తిరుమలేశుని చతుర్భుజునిగా జేసెను.

ఈ నూత్నముగా యేర్పాటు చేయబడిన హస్తములు ఉపాయ అభయ హస్తము లంటారు.

ఉపాయ హస్తము తన పాదమును సూచించుచూ, చరమ శ్లోకము యొక్క మొదటి పాదార్థమును తెల్పుచున్నది. అభయ హస్తము చరమ శ్లోకము యొక్క రెండవ పాదార్థమును తెలుపుచున్నది, ఉపాయ అభయములతో గూడినది చరమ శ్లోకము, ఉపాయ అభయహస్తములతో గూడినది తిరుమలేశ విగ్రహము, అందువలన శ్రీనివాసుడు వేంకటేశ్వరుడయినాడు. వేం=పాపమును, కట=నాశనముచేయు, ఈశ్వరుడు=స్వామి.

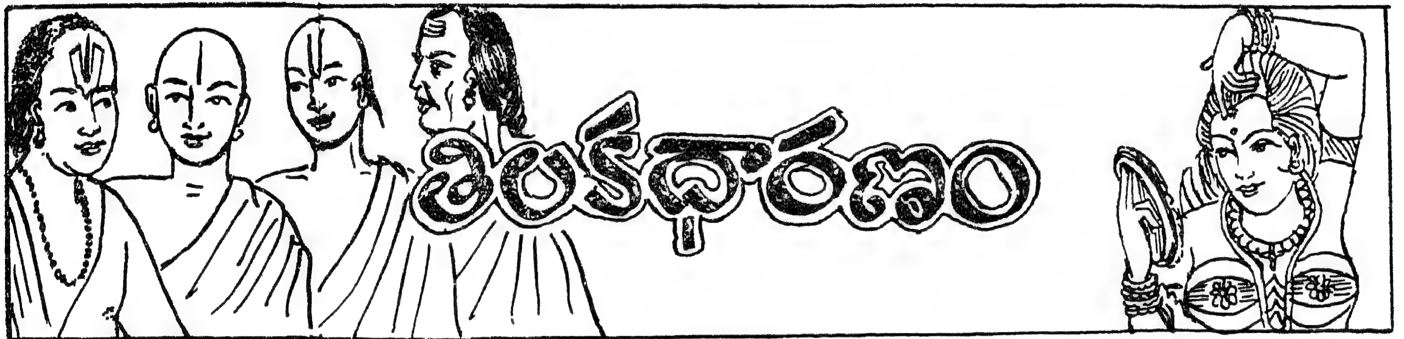
అరిదువలన శ్రీవేంకటేశ్వరుడు గీతా చరమ శ్లోకార్థ ప్రదాతయైనాడు. శ్రీవేంకటేశ్వర విగ్రహ దర్శనమనగా ఒకసారి గీతా చరమ శ్లోక భావమును స్ఫురణకు దెచ్చుకొనుటయగును. శ్రీ వేంకటేశ్వర విగ్రహ ప్రాశస్త్య మిట్టిదని భక్తులు గమనింతురు గాక! ఈ స్వామి విగ్రహము యిట్టి సత్యమునకు సాంకేతికముగా నున్నది.

శ్రీకృష్ణుడు గీతా ప్రదాత అయితే, శ్రీరామానుజుడు గీతా చరమ శ్లోక ప్రదాత; శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి దివ్య విగ్రహరాజము గీతా చరమ శ్లోకార్థ ప్రదాత అవుతుంది. భావము అక్షరముల ద్వారా ప్రదర్శింపబడ్డట్లు, భావము శిల్పము ద్వారా ప్రదర్శింపబడినది తిరుమలేశ విగ్రహమున. తిరుమలేశ అర్చావతార ప్రయోజనము గీతా చరమ శ్లోకార్థమును చేతనులకు ప్రచారముచేయుట అగును. తిరుమలేశ గర్భగుడియందు స్వామి విగ్రహముపైన గోడపై గీతాచరమ శ్లోకమును సువర్ణ రత్నములతో లిఖింపింప జేయుడము భావ్యముగదా!

గీతా చరమ శ్లోకము యిట్టి విశిష్ట విజ్ఞానమును ఒసంగుచున్నది.

గీతా చరమ శ్లోకార్థ ప్రదాత శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి. *

— శ్రీ టి. రాఘవయ్య

కస్తూరీతిలకం లలాటఫలకే,- అనే శ్లోకాన్ని సాధారణంగా మనలో విననివారుండరు. హిందూమతానికి శిఖాయజ్ఞోపవీతతిలకాలుముఖ్యచిహ్నాలు. వానిలో యజ్ఞోపవీతం కొన్ని వర్ణాలకు మాత్రమే పరిమితం. సన్యాసులు వీరశైవులుగూడా దాన్ని త్యజించినా తిలకాన్నిమాత్రం విడువలేదు. అది అన్ని మతాలకు స్త్రీ, పురుష వివక్షతలేకుండా సమానంగా ఆదరణీయు మయి నేటికీ నిలిచింది.

తిలకానికిగల పరమప్రయోజనం మత వ్యక్తీకరణం. వైదికులు భస్మంతో ఓ ఊర్ధ్వపుండ్రం దానిపై అడ్డంగా మూడు తిర్యక్పుండ్రాలు వానిపై కుంకుమ బొట్టు ధరిస్తారు. శైవులు కేవలం తిర్యక్పుండ్రాలు, వైష్ణవులూర్ధ్వపుండ్రాలు మాత్రమే పెడతారు. ఊర్ధ్వపుండ్రాలలో మాధ్వులు రెండు రేఖలు మాత్రమే ధరిస్తే తెంగల వైష్ణవులు తాము ధరించే మూడు రేఖలక్రింద మరో పాదరేఖ పెడతారు. పంచాననులు చందనంతో చంద్రరేఖలు, వైశ్యులు ఓ గంధం చుక్క, దానిపై కుంకుమ ధరిస్తారు. ఈ విధంగా మనతిలకంలో జాతిని, మతాన్ని అనుసరించి భిన్నభిన్న రీతు లున్నాయి.

నేడు మనం కులమతరహితసమాజంలో ఉన్నాం గాబట్టి మతచిహ్నాల ప్రయోజనమేదో మనకు తెలియదుగాని సమాజంలో కొందరు వ్యక్తుల విషయంలో వారి హోదా లెరిగి గౌరవించటం అవసరం. అందుకు వారికి కొన్ని గుర్తులవసరం.

నేటి చట్టంలాయర్లకు నల్లకోటు, పోలీసు వారికి ఖాకీడ్రస్సు విధించింది. అంతేగాక ఆ శాఖలో వారి వారి కేడరు ననుసరించి బాహుపురులు, నక్షత్రధారణం ఏర్పాటు చేసింది. ఆ గుర్తులవల్ల వారెక్కడికి వెళ్ళినా ఎదుటివారు, వారి నెరిగి తగిన రీతిగా మర్యాద లిచ్చే అవకాశం ఉంది.

మనం ధరించే తిలకం, ఇంకా ఇతర మతచిహ్నాలైన యజ్ఞోపవీతం, లింగధారణం, తులసీ, రుద్రాక్షమాలలు, మొదలైనవి సంఘంలో ఒకనాడీ ప్రయోజనాన్ని నెరవేర్చాయి.

అంతేగాక వానికి కేవలమీ లౌకిక ప్రయోజనమే గాదు ఉన్నతమైన ఆధ్యాత్మిక సంకేతం గూడ ఉంది. శైవులు తిర్యక్పుండ్రాలే ఎందుకు ధరించాలి? వైష్ణవులూర్ధ్వపుండ్రాలే ఎందుకు పెట్టాలి? అనే విషయంపై ఆయా మతగ్రంథాల్లో అర్థపూర్ణమైన చర్చ లున్నాయి. ప్రస్తుతం నేను వాని జోలికి పోక తిలకానికి స్థానవర్ణాలుమాత్రం చెబుతాను.

మన దేహం అనేక తత్త్వాల సమాహారం. దీనిలో జ్ఞానేంద్రియాలకు, కర్మేంద్రియాలకు ఇంకా ఇతరమైన అంగాలకు ఒక్కొక్క అధిదేవతున్నాడు. వానిలో లలాటానికి అధిదేవత బ్రహ్మ. నేడు మనలోని శైవ వైష్ణవ మతా లన్నిటికీ శ్రుతులే ప్రమాణాలు. అవి బ్రహ్మ ముఖాలనుండి వెలువడినవి గాబట్టి తచ్చిహ్నాలైన తిలక ధారణకు బ్రహ్మస్థానమైననుదురు ప్రధానకేంద్ర మయింది.

నుదుటనేగాక ఇంకా కపాలం, కంఠం, హృదయం, ఉదరం, బాహుప్రకోష్ఠప్రదేశాలు, కటిపైగల పృష్ఠభాగం అనే ప్రదేశాలలో గూడ మన మతచిహ్నాలు ధరించవలసి ఉంది. వీనిలో ఎక్కడ ధరించకున్నా నుదుట మాత్రం తప్పదు.

రంగునుబట్టి సాకారుడైన బ్రహ్మ ఎఱుపు అందువల్ల అతని స్థానంలో ధరించే మతచిహ్నాలైన తిలకంలో ఎఱుపు రంగుకు ప్రాధాన్యము లభించింది. దీనికి మరో రహస్యం గూడా ఉంది. మన హృదయకోశంలో నివసించే జీవుడు జ్యోతి స్వరూపుడు. అతనిని మంత్రపుష్పం—

"నీవారశూకవత్తన్వీ పీతాభాస్వత్యణూపమా, తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః" —— అని వర్ణించింది.

ఈ జీవుడు జాగ్రదవస్థలో భ్రూమధ్యమందలి ఆగ్నేయ చక్రంలోను, స్వప్నావస్థలో కంఠస్థానంలోని విశుద్ధంలోను, సుషుప్తిలో హృదయంలోని అనాహతంలోను సంచరిస్తుంటాడని సాంఖ్యం చెబుతుంది కాబట్టి, మనం భ్రూమధ్యంపై ధరించే తిలకం ఈ జీవునికి చిహ్నంగా భావించబడుతుంది. ఆ కారణంగానే తమ పిల్లలు నిద్రిస్తున్నపుడు జీవుడపుడక్కడ లేడు కాబట్టి వారికి తిలకం పెట్టరు. ఈ ఆధ్యాత్మిక రహస్యం వారికి తెలియక పోవచ్చుగాని మూఢనమ్మకం పేర, లేదా ఆచారంపేర ఈ రహస్యం వారిలో గూడుకట్టుకుని నిలిచింది. భర్తృహీనలు జాగ్రదవస్థలో ఉన్నా వారి యింద్రియాలకది జాగ్రదవస్థకాదు కాబట్టి తిలకం వారికి నిషేధించబడింది.

ఈ జీవుడు జ్యోతిస్స్వరూపుడుగాబట్టి అతని చిహ్నంగా మనం ధరించే తిలకం తప్పక ఎఱుపురంగులోనే ఉండవలసిఉంది.

ఈ నాడు ఫ్యాషనులు ముదిరి తిలకాలకు గూడ మ్యాచింగుకలర్సు వాడుతున్నారు గాని పూర్వం ఎవరైనా కుంకుమయే వాడే వారు. వారు మేలిమిపసుపుకొమ్ములు సల్లించి వానిపై రెండుమూడు తడవలు నిమ్మ పులుసు పిండి ఎండించిపెట్టుకుని అవసరమైనపు దది రోటిలోనో ఖల్వంలోనో వేసి నూరుకునేవారు. దానితో మేలిమి కుంకుమ తయారవుతుంది. అపు డందులో కాసింత వెలిగారం పలుకు గూడవేస్తే దానికి రంగు మరీ యెక్కి తళతళలాడుతుంది.

ఇక కలవారైతే దీనికి బదులు కుంకుమ పూవు, గోరోచనం, కస్తూరి, కర్పూరం, పన్నీటిలో నానవేసి రంగరించి చందనంలో కలుపుకుని గాని లేదా విడిగాగాని ధరించే వారు. పెద్దనగారి సరస్వతి సిందూర తిలకాన్ని ధరించింది.

ప్రాచీనులు తిలకంగా వాడే ఈ వస్తువులాయుర్వేదంప్రకారం ఉత్తమమైన ఓషధీ ద్రవ్యాలు.

నుదురు మనశరీరంలో ఓ ఆయువు పట్టు. మనకు విపరీతంగా జ్వరం వచ్చినపుడు. దోషజ్వరంలో ప్రలాపన ఏర్పడినపుడు డాక్టర్లు నుదుటిపై తడిగుడ్డను వేస్తారు. కాబట్టి దిన దినం మనం తిలకం పేర నుదుటిపై ధరించే విభూతి చందనాదులు, కాశ్మీరగోరోచనాదులు నుదుటిపై పట్టీవేసిన ఔషధద్రవ్యాలుగా మన ఆరోగ్యరక్షకై పనిచేస్తుంటాయనటానికి సందేహం లేదు.

తిలకంగా మనం లలాటానికి ధరించే చందనం మన మేధస్సును వేడినుండి రక్షిస్తుంది. శరీరతత్త్వాన్ననుసరించి అందులో కాశ్మీరాదులు కావలసినవారు చేర్చుకోవచ్చు. ఇది పూర్వుల పద్ధతి. ఈ తిలకధారణలో మరో ధర్మసూక్ష్మం గూడా ఉంది. సాధారణంగా పెద్ద పెద్దవిందులలో పంక్తిభోజనాల వేళ అతిథులకు చందనాన్ని ఎదకు, దండ చేతులకు, వీపుకు పూయటం కద్దు. దేవతార్చనలోని చందనమంత్రం—

"శ్రీఖండం చందనోన్మిశ్రం
కర్పూరేణ సుసంయుతం
విలేపనం సురశ్రేష్ఠం....॥"

అని చెబుతుంది. శ్రీఖండమంటే మారేడు చెక్క. సానపై మొదట మారేడుగంధం తీసి ఆపైని చందనకాష్ఠం నూరాలి. దానిలో కర్పూరం కలపాలి. అది విలేపనానికి శ్రేష్ఠమయిందని పై మంత్రతాత్పర్యం. ఇందులో చెప్పబడిన శ్రీఖండచందనాదులు గరహర ద్రవ్యాలు. 'గరం' అంటే పెట్టుడు మందు.

పెద్దపెద్దపంక్తిభోజనాల సమయంలో వంటవారి అశ్రద్ధవల్లనో, లేక నిర్వాహకులలోపం వల్లనో ఒక్కొక్కప్పు డాహారంలో దోషాలు సంక్రమించే అవకాశముంది. గరప్రయోగాలుగూడ భోజనవేళనే జరుగుతుంటాయి కాబట్టి భోజనసమయంలోని ఈ చందనచర్చ వారికి ప్రాథమిక రోగనిరోధక క్రియగా పనిచేసి సుఖంగా ఆహారం జీర్ణం కావటానికి దోహదం చేస్తుంది.

మనం తిలకం లలాటమధ్యభాగంలో ధరించవలసి ఉంది. అక్కడమనకపాలాస్థి అస్థిగా గాక ఘనీభవించిన మజ్జవలె మృదువుగా ఉంది. మరణోత్తరక్షణంలో అస్థిప్రాయంగా మారుతుందట. డాక్టర్లు చెబుతుంటారు కాబట్టి వారి సిద్ధాంతం ప్రకారం తిలకస్థానం మన శరీరంలో ఓ ముఖ్యమైన ఆయువుపట్టు. అందువల్ల ఆ స్థానంలో ఓషధీప్రాయమైన తిలకాన్ని విధించటం ప్రాచీనులు మనశరీరతత్త్వమెరిగి చేసిన నిర్ణయాలలో ఒకటి అని అనవలసిఉంది.

— శ్రీ కె. లింగమూర్తి

రమాపరిణయం లోకరామణీయకత

శ్రీ ఏ. వి. రమణప్రసాద్

శ్రీ వేంకటాచలపతి దివ్యపదయుగళికి సమర్పణము గావింపబడిన ద్విపద కావ్యము శ్రీరమాపరిణయము. ఇది భక్త కవయిత్రి తరిగొండ వేంకమాంబచే భాసుర భక్తితో రచింపబడినది.

ఈ రచన ఆత్మజ్ఞానముకంటె ఔచిత్యమున కాటపట్టు. భక్తితత్త్వమునకంటె భావనాబల మునకు తావలము. కమలాక్షు వినుతించు కావ్యసరణికంటె కమనీయ కవితా రస నిష్యందమునకు కాణాచి. పరతత్త్వపరత కంటె చతురత, సరసత సంతరించుకొనిన శ్రవణపేయ సమాహారము.

ఆది యెట్లో శ్రీరమాపరిణయ కావ్యకథా కథనముద్వారా చవిచూచుటయే ప్రస్తుత వ్యాసోద్దేశము.

పాలసముద్రంలో పాపరాయని పడకపై పవ్వళించిన పరంధాముడు యోగనిద్రలో మునిగి యుండగా హరబ్రహ్మాది సురలేతెంచి ముకుళితహస్తులై ముందర నిలచి అకలంక భక్తితో "ఓ దేవదేవా! మమ్మేలు కోవా, నిద్రనుండి మేలుకోవా!" అని ప్రార్థించారు. తదుపరి 'ఓ పరమాత్మా! నీ దివ్యపాదపద్మాలను చూచిపోవడానికే వచ్చాం' అని సెలవిచ్చారు. తరువాత చివరగా 'సర్వజ్ఞుడవు, సర్వశక్తియుక్తుడవు, నిర్వాణమయుడవు, నిర్వికారుడవు అయిన నీయొక్క పాదద్వయాన్నే యెంచుకొని, నిన్ను ఆత్మపతిగా తలంచుకొని, నీ పాణిగ్రహణం కోసం సిగ్గుతో తలవంచుకొని యున్నదయ్యా జలరాశిపట్టి. ఆ రమామణిని చెట్టపట్టవయ్యా. ఇది చెప్పడానికే మేము వచ్చాం' అని అసలు విషయం బయటపెట్టారు అమరవరులు. నవ్వాడు నందకిశోరుడు. 'గరళకంధరా! పద్మగర్భా! నేను భూలోకంలో శేషాచలంపైన వేంకటేశ్వరు డనే పేరుతో విఖ్యాతి బొందెదను. అలమేలుమంగ యనే అభిధానంతో ఇందిర నాకు భార్య కాగలదు. వరాహస్వామి అనుమతితో నేను వేంకటాద్రిపై విలసిల్లెదను. మీరు పెళ్ళిపెద్దలు కండు' అని నారాయణుడు వివరించాడు.

వారు సంతోషంతో సాగరుని సమీపించడం, సంగతి తెలిసికొన్న సముద్రుడు మనమున నుప్పొంగి మాకన్యను మధుసూదనున కిచ్చెదనని మాటఇవ్వడం, తటుకున పెండ్లికి తరలిరమ్మని తరిగొండహరి శంకరబ్రహ్మాదులను సపత్నీ సపరివారంగా ఆహ్వానించడం, విష్వక్సేనాది పరివారంతో అచ్యుతుడు కల్యాణానికి కదలి వెళ్ళడం చకచకా జరిగిపోయాయి.

ఘనశుభవాద్యములు వినిపించాయి. మంగళద్రవ్యాలతో హరి విరించి సురేశ్వరాదులు పద్మాక్షువెంట వచ్చారని తెలిసింది సాగరునికి. తనవైపుకూడా మంగళ తూర్యములను మ్రోయింపజేశాడు. శోభన ద్రవ్యములుగొని పరివారవితతితో ఎదురేగాడు రత్నాకరుడు. బ్రహ్మరుద్రాదులతో బంధుజనంతో హరిని ఆత్మపురంలోనికి ఆహ్వానించాడు. వేడుకగాలిపే విడిదిలోనికి తోడుకొనిపోయాడు. పచ్చతోరణాలతో, ముత్యాలముగ్గుతో, వింతచిత్తరువుతో, శృంగారమయంగా నగరాన్ని అలంకరించారు. కల్యాణవేదిక కళకళలాడుతోంది. ముత్యాలగద్దెపై బంగారు పీటలను వేశారు. మంగళద్రవ్యా లుంచారు. వరరత్నభూష

ఫోటో: జూలకంటి బాలసుబ్రహ్మణ్యం, తిరుపతి.

ణాలంకృతులై వట్టుచీరలు కట్టుకొన్న ముత్తయిదువలు వస్తున్నారు. సలలితంగా వాద్య ఘోషలు వినిపిస్తున్నాయి. ముకుందుడు ముత్యాలగొడుగు నడుమ నడుస్తున్నాడు. గంగ, గౌతమి, యమున, నర్మద, మణికర్ణిక తుంగభద్ర మొదలగు వనధి భార్యలు అనురాగమున శోభనాక్షతలు గొని వరవైభవముతో వరుని వెనుక వస్తున్నారు. కమనీయ భక్తితో ఆ కమలలోచనుని సముచితక్రమముతో పూజించారు. వరపూజ ముగిసింది.

వెంగమాంబ రాయలసీమ సీమంతిని. ఈ కావ్యంలో ఈమె గావించిన తరిగొండ హరి వరపూజ రాయలసీమ ప్రాంతపు పెండ్లిండ్లలో అనూచానంగా వస్తున్న ఆచారాన్ని ప్రతిబింబింపజేస్తుంది. తక్కిన ఆంధ్ర ప్రాంతపు పెండ్లిండ్లలో నేడిట్టి వరపూజ కానరాదు.

నెత్తమ్మికంటికి కాబోయే అత్తలును. కడలికామినులును అయిన గంగా యమున సరస్వతులు లోకమాతలను పెండ్లి పేరంటానికి పిలిచే తీరులో ఎంత సొరు!

“రయమున మామందిరమున కో గిరిజ!
ప్రియ మొప్ప రావమ్మ పేరంటమునకు
రామాలలామ భారతి! నీవు వేగ
ప్రేమతో రావమ్మ పేరంటమునకు
....
మునివధూమణులార! ముచ్చటమీర
వెనుపొంద రారమ్మ పేరంటమునకు
....

చూశారా సహజత్వం. మొత్తానికి వెంగమాంబ పేరంటా లనిపించుకుంది.

సాగరుడు, సోముడు, ఉచితక్రమంగా పెండ్లి యేర్పాట్లన్నీ చూస్తున్నారు. విశ్వేశ జలజాసనాదులు సభికులు కాగా, పార్వతీ భారతీ ప్రముఖ తరుణులు పెండ్లిముత్తైదువలు కాగా కశ్యపుడు వివాహ కృత్యములు నెరపుచున్నాడు.

హరి కాశీయాత్రకు ఏగుసమయం ఆసన్నమయింది. కమలనేత్రుడు కాశీ యాత్రకు కదలుచున్నాడు. అది చూచాడు సముద్రుడు. చూచి 'వాసిగా' వచ్చాడు అంటుంది వెంగమాంబ. కంగారుపడలేదు. పరుగెత్తలేదు. ఈ కాశీయాత్ర అందరికీ తెలిసిన విషయమే. మామూలే. అందుకనే తాపీగా హరిదగ్గరకు వచ్చి–

'కపటనాటక! నీవు కాశి కేగెదవె
యిపుడు నా సుతను నీ కిచ్చెద'

ననుచు తన మందిరమునకు తోడ్కొని పోయినాడు.

“ఏదో శాస్త్రసమ్మతంగా నీవు కాశీ యాత్రకు వెళ్ళుతున్నట్లు వెళ్ళడము, మధ్యలో నే నడ్డుపడి వెళ్ళకయ్యా? నా కుమార్తెనిచ్చి నీకు పెళ్ళిచేస్తాను అని చెప్పడమూ- ఇదంతా పెండ్లితంతు మాత్రమే కానీ నిజంగా నీవు కల్యాణం మానేసి కాశీకి వెళ్ళుతావటయ్యా! నీవు పంకజాసనుని, ఫాలనయనుని, పాకశాసనుని ప్రార్థించి-

'క్షీరవారిధి జేరి శ్రీరమాసతిని
నే రీతి నైన నా కిమ్మని యడిగి
నిరుపమ లగ్నంబు నిర్ణయించుకొని

సరగున రం'—డని ఆజ్ఞాపించి వారిని నా వద్దకు పంపించడం నే నెరుగనా? నాకు తెలుసులేవయ్యా! నా చక్కని చుక్కపై నీకు మక్కువ యెక్కువని —” అనే అంతరార్థం సముద్రుడు పల్కిన 'కపటనాటక' అనే సంబోధనలో కన్పిస్తుంది. కపటనాటక అనే ఆరు అల్పాక్షరాల్లో అనల్పార్థాన్ని వెంగమాంబ ఇమిడ్చిందని భావించడం ఇక్కడ అతిశయోక్తి కానేరదు. అందుకు సాక్షి 'కపటనాటక! నీవు కాశి కేగె దవె'—అనే పదరచనే.

అనుపమ దివ్యవైభవముతో కన్యావరణము జరిగింది. సాగరుడు మురిసిపోయినాడు. భక్తితో పంకజాక్షునకు మనము రంజిల్లగా మధుపర్క మిచ్చాడు. నవ్య భూషణములు, నవ్యవస్త్రములు, దివ్యగంధములు, దివ్యమాల్యములు ప్రమదముతో సమర్పించాడు. కమలాక్షునకు కన్యాదానం చేశాడు. హరి రమా కరగ్రహణం గావించాడు. మంగళదేవత మెడలో మంగళసూత్రం కట్టేడు. తలంబ్రాలు పోసినాడు. పాణిగ్రహణంచేసినా, మాంగల్యధారణ గావించినా ఊరుకుంది గానీ, తలంబ్రాలు పోస్తుంటే చూస్తూ పూరుకోలేదు ఉదధిపట్టి. హరిశిరసుపై తానూ తలంబ్రాలు పోసింది. ఆ విధంగా రమణీయంగా రమా పరిణయం జరిగింది.

ఈ కావ్యంలో ఇంతవరకూ జరిగిన స్వామి కల్యాణపు వేడుకలు ఒక యెత్తు. ఇకపై బువ్వముబంతితో ప్రారంభమయ్యే చతుర సంభాషణలు, ఛలోక్తులు. ముచ్చట్లు ఒక యెత్తు. వెంగమాంబ వర్ణించిన బువ్వముబంతి ఆమె రమ్యకవితా రచనా చమత్కృతులకు ఒజ్జబంతి.

గంగ, గౌతమి, యమున మొదలగు జలరాశి ముఖ్యకామినులు వేడుకతో వధూవరులకు పైడి పళ్ళెరముల నుంచి బహువిధ భక్ష్యములు, పక్వశాకములు, దివ్యాన్నములు, వింతవచ్చుళ్ళు, నెయ్యి, పాలు, పెరుగు, తేనె ఊరుగాయలు మొదలగు నవన్నియు ప్రియముగా తెచ్చి వరుసగా వడ్డించినారు. సువర్ణకలశంతో నిర్మలోదకాన్ని ఉంచినారు. నీలకంఠుడు నీరజోదరుని గాంచి “ఓ జలజాక్షా! నీవు కలుముల చెలిని గైకొన్న కతన నీకు అసమాన సౌఖ్యంబు లబ్బినవయ్యా, కాబట్టి కడుపు నిండా తినవయ్యా!

'మీనరూపము దాల్చి మెండుగా జలము
పానంబు జేసినప్పటివలె గాదు
ఈ నిర్మలాన్నంబు నిచ్చట నీవు
పూని ఆకలిదీర భుజియించ వోయి....

(సశేషము)

ధర్మరక్షణ కార్యక్రమాలు

శ్రీ ఆదిమహాలక్ష్మీదేవి విగ్రహప్రతిష్ఠ

వరంగల్ నగరసమీపంలో 'శాయంపేట హవేలి' గ్రామంలో ప్రాచీనమైన శ్రీపాంచాలరాయస్వామి (శ్రీకృష్ణ) దేవాలయంలో గత మే 7 వ తేదీన శ్రీ కందుకూరి శివానందమూర్తి (రిటైర్డు పోలీస్ ఆఫీసరు) శ్రీ ఆదిమహాలక్ష్మీదేవి విగ్రహమును ప్రతిష్ఠించారు. ప్రతిష్ఠాకార్యక్రమం చాలవైభవంగా జరిగింది. ఈ దేవాలయాన్ని ఉద్ధరించవలెననే ఆకాంక్షతో, చాలారోజులుగా శ్రీ ఆచార్య బిరుదరాజు రామరాజుగారు ఇచట అనేక ధార్మికకార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తున్నారు. తి.తి.దే. మాజీ కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ రాజగోపాలరాజుగారు ఈ దేవాలయాన్ని సందర్శించారు.

పొందువ్వ హరిజనవాడ

పశ్చిమగోదావరి జిల్లాశాఖ హిందూధర్మరక్షణ సంస్థవారి ఆధ్వర్యంలో ఈ జూలై 4 పొందువ్వ హరిజనవాడలో ధర్మరక్షణ కార్యక్రమాలు నిర్వహింపబడ్డాయి. ఈ కార్యక్రమాలకు తి. తి. దే. ధర్మకర్తల మండలి అధ్యక్షులు శ్రీ వి. కె. డి. వి. సత్యనారాయణరాజుగారు అధ్యక్షతవహించారు. పంచాయితీ సర్పంచ్ శ్రీ దాగారపుతాతయ్య స్వాగతంపలికారు. శ్రీ సూరపురాజు తదితరులు ప్రసంగించారు. తి. తి. దేవస్థాన ప్రచురణలు, శ్రీ కంచికామకోటివారిచే ఇవ్వబడిన లాకెట్లు, మున్నగునవి అధ్యక్షులు హరిజనబాల బాలికలకు పంచిపెట్టారు. హిందూధర్మరక్షణసంస్థ చేస్తున్న కార్యక్రమాలనుగూర్చి ప్రశంసించారు. తదుపరి శ్రీ ముత్యాల వేంకటేశ్వర్లు భాగవతార్ గారిచే శ్రీనివాసకల్యాణము హరికథా కాలక్షేపము జరిగింది. జిల్లా ఆర్గనైజరు శ్రీ సి.హెచ్. వి. సూర్యనారాయణరాజు ధన్యవాదాలతో సభ జయప్రదంగాముగిసింది.

అలాగే జూన్ 20, జంగారెడ్డి గూడెంలోను, కన్నాపురం శ్రీ దుర్గాభవానీ, రసలింగేశ్వర దేవస్థానము నందు జిల్లా ఆర్గనైజరు శ్రీ సి. హెచ్. వి. సూర్యనారాయణరాజు అధ్వర్యంలో ధార్మికకార్యక్రమాలు నిర్వహింపబడ్డాయి. అలాగే గిరిజనసేవాసమితి రామన్నగూడెంలోకూడ ధార్మిక కార్యక్రమాలు ఏర్పాటుచెయ్యడం జరిగింది.

చుండూరులో

హిందూధర్మరక్షణసంస్థ గుంటూరుజిల్లా శాఖ అధ్వర్యంలో జూన్ 23 న పెదగాదెలవర్రు, చినగాదెలవర్రు, వైకుంఠపురం మున్నగు గ్రామాల్లో సామూహిక పాదయాత్రచేస్తూ భజనకార్యక్రమాలు నిర్వహింప బడ్డాయి.

వరంగల్లులో

హిందూధర్మరక్షణసంస్థ వరంగల్లు జిల్లాలో ఈ నెలలో 6 ధార్మిక ఉపన్యాసములు, 4 భజనలు, 2 హరికథలు నిర్వహించారు. ముఖ్యంగా హరిజనవాడలో ప్రతియింటికి ఓంకారము (స్టిక్కరు) అతికించి సనాతన ధర్మంపట్ల వారికి ఆసక్తి కల్గించే ఆధ్యాత్మిక ఉపన్యాసాలు, భజనలు నిర్వహించడములో ఎక్కువ కృషి జరుగుతోంది. ఈ కార్యక్రమాలన్ని జిల్లా ఆర్గనైజరు శ్రీ వై. సూర్యచంద్రారెడ్డిగారి అధ్వర్యములో ఆసక్తికరంగా జరిగాయి.

భక్తిరంజని

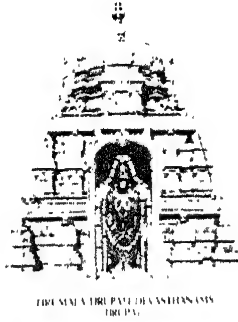
"సంగీతజ్ఞానము భక్తివినా సన్మార్గము గలదే మనసా" అని నాదబ్రహ్మ త్యాగరాజస్వామివారు అన్నట్లుగా సంగీతజ్ఞానం, భక్తి సమపాళ్ళలోమేళవించుకొన్న మధుర గాయని కుమారి అన్నాప్రగడ రామసాయి కుమారి తి.తి. దేవస్థానం హిందూధర్మరక్షణ సంస్థవారి అధ్వర్యంలో తిరుపతి అన్నమాచార్య కళామందిరంలో గత జూన్ 20 తేదీ బుధవారం నిర్వహింపబడిన సంగీత సభలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి, శ్రీరామ, శ్రీకృష్ణ, కనకదుర్గ, ఆంజనేయస్వామి వార్లపై 15 భక్తిగీతాలను పాడి శ్రోతలను పరవశింప చేశారు. దాదాపు గంటన్నరకిపైగా సాగిన ఈ కార్యక్రమంలో ప్రక్కవాద్యాల్లో వయోలిన్‌పై శ్రీ నారాయణస్వామి, తబలపై శ్రీ పార్థసారధి సహకరించారు.

విజయవాడకు చెందిన ఈమె,విజయవాడ ప్రభుత్వ సంగీత కళాశాల నుండి సర్టిఫికెట్ కోర్సులో ప్రావీణ్యము గడించి అతిపిన్న వయసులోనే పలుప్రాంతాల్లో ఈ విధమైన కార్యక్రమాల్లో పాల్గొనివున్నారు. హిందూ ధర్మరక్షణసంస్థ పక్షాన చిత్తూరుజిల్లాలో 84 జూన్ 17 వతేదిన బొమ్మరాజపురం, 18 వ తేదీన వెదుళ్ళచెర్వు, 19 వ తేదీన ఎలమండ్యం, 21 వ తేదీన పెరుమాళ్ళపల్లిలో ఈ కార్యక్రమాలను దిగ్విజయంగా నిర్వహించి శ్రోతలమన్ననలను పొందారు.

'శ్రీ అన్నమాచార్య చరిత్ర' సంగీత నృత్యరూపకం

ప్రసిద్ధ వాగ్గేయకారుడు, శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి భక్తుడు, చిన్నతనంలోనే అలమేలుమంగను ప్రత్యక్షంచేసుకొని,అలమేలుమంగ వేంకటేశ్వరస్వామిపై వేలాది పద రచనలు చేసిన శ్రీ తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులవారి చరిత్రను వారు రచించిన వివిధ కీర్తనలను చేర్చి జూన్ 2 వ తేదీన త్యాగరాయగాన సభలో భద్ర ఆర్ట్స్, మల్కాజిగిరివారు తమ తృతీయ వార్షికోత్సవం సందర్భంగా కుమారి బి. వి. నిరంజని బృందంచే సంగీత నృత్య రూపకంగా ప్రదర్శించారు. ఈ రూపకానికి నృత్యరూప కల్పన శ్రీమతి బి. సోమేశ్వరి, సంగీత రూపకల్పన శ్రీమతి బి. సోమేశ్వరి, శ్రీ ఎ. ఎం. ఆంథోని నిర్వహించారు. కీర్తనల గానం శ్రీమతి బి.సోమేశ్వరి, శ్రీ వై. శేషయ్య నిర్వహించగా మొత్తం రూపకం నిర్మాణ నిర్వహణను శ్రీ బి. వి. స్వామి నిర్వహించారు.

స్వర్ణోత్సవ సంచిక

[తి. తి. దే. ప్రచురణ: పుటలు: 496+32: వెల: 25-00. ప్రాప్తిస్థానము: వెల్‌ఫేర్ ఆఫీసరు. దేవస్థాన ప్రచురణలు. తి. తి. దేవస్థానములు. తిరుపతి-517501]

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానము పరిపాలనా యంత్రాంగ స్వర్ణోత్సవ సందర్భంగా ప్రత్యేక సంచికను ప్రచురించడం జరిగింది. తిరుపతిలో అత్యంత వైభవంగా జరిగిన ఈ స్వర్ణోత్సవం వేడుకల్లో మొదటి రోజున (84, ఏప్రిల్ 22) ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నందమూరి తారక రామారావుగారి ధర్మపత్ని శ్రీమతి బసవ తారకమ్మ ఈ సంచికను ఆవిష్కరించారు.

సుమారు 500 పుటలుగల ఈ సంచికలో ప్రతిపుట చుట్టు రంగురంగుల ఆకర్షణీయమైన అంచులుండటం విశేషం. ఇందులో చోటు చేసుకున్న శ్రీవారు,అలమేలుమంగ, వజ్రకవచధారి, ముత్యాలకవచధారి, త్రిమతాచార్యులు, అన్నమాచార్యులు మున్నగు పదహారు వర్ణచిత్రాలున్నాయి. ఇందులో ఏ ఒక్క వ్యాపారప్రకటనలేకుండా ప్రకటించబడిన సంచిక ఇది.

ఈ సంచికలో 1933-83ల మధ్య గల 50 సంవత్సరాల కాలంలో దేవస్థాన పరిపాలనలో జరిగిన అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు, ఇతర విభాగములు, దేవస్థాన చరిత్రలో, భక్తులసేవలో ప్రఖ్యాతి గడించిన మహనీయులు, యాత్రికుల సౌకర్యాలకు సంబంధించిన సమాచారమే కాకుండా, సనాతన ధర్మము, మన ప్రాచీన సంస్కృతికి సంబంధించిన అనేక వివరాలు పొందుపరచడం జరిగింది.

ఈ సంచికలో తెలుగు, ఆంగ్ల, తమిళ, కన్నడ, హిందీ విభాగాలుగా చూపబడిన వ్యాసాలన్నీ ఆయా భాషా సాహిత్యాల్లో నిష్ణాతులైన కవిపండితుల చేత రచింపబడ్డాయి.

ప్రత్యేంగా తెలుగు విభాగంలో 62 వ్యాసాలున్నాయి. వాటిని వేదాలు, ఆగమాలు, ఉపనిషత్తులు, పురాణాలు, శైవ, వైష్ణవ, మధ్వ సంప్రదాయము, అన్నమాచార్యులు, తరిగొండ వెంగమాంబలకు సంబంధించిన పరిశోధనవ్యాసములు, సంగీత, నృత్య, శిల్ప, శాస్త్రాలకు సంబంధించిన విశేషాలు "ప్రగతిపథంలో సప్తగిరి" అను వ్యాసం, 'తిరుమల' వర్ణనకు సంబంధించిన అనేక విషయములు- అన్నీ శిష్ట వ్యవహారిక భాషలోనే ఉన్నాయి.

ఇక తమిళవిభాగంలో 22, కన్నడ విభాగంలో 10, ఆంగ్లవిభాగంలో 15, హిందీ విభాగంలో 12 వ్యాసాలున్నాయి.ఇవి భక్తకోటికి కొంగుబంగారమై దర్శనమిస్తున్న తిరుమల కోనేటిరాయని ఆర్తరక్షకత్వమును సర్వదాతృత్వమును, పురుషోత్తమత్వమును, విశ్వాత్మకత్వమును, అఖండ పరిపూర్ణత్వమును, ఆద్యంత రహితత్వమును, ఆపదుద్ధారకత్వమును వేయి విధముల చాటుతున్నవి. ఈ సంచికపై అట్టమీదివర్ణచిత్రం నీలిరంగుతో బంగారు ఆనంద నిలయంలోని ఘన వేంకటేశుని త్రివర్ణచిత్రం" ఈ విషయాన్నే చాటుతున్నది. *

విదేశాలలోని హిందూదేవాలయ సహాయ పథకం

మాతృభూమికి దూరంగా వివిధదేశాల్లో ఉంటున్న భారతీయులలో జన్మభూమి సంస్కృతిని పరిరక్షించుకోవాలన్న తపన చాలా బలీయమౌతున్నది. అనేక సంస్థలు ఆయా దేశాలలో హిందూ దేవాలయ నిర్మాణానికి పూనుకుంటున్నాయి. ఆర్ష ధర్మ ప్రబోధము, శ్రీనివాసప్రభా ప్రసారం ముఖ్యకార్యక్రమంగా తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం అమెరికాలోని పిట్స్‌బర్గ్‌లో శ్రీ వేంకటేశ్వర ఆలయ నిర్మాణానికి వస్తు రూపేణ, సిబ్బంది రూపంగా కూడా యథాశక్తి తోడ్పడింది. తదాది వివిధదేశాలలోని ఆధ్యాత్మికతా జిజ్ఞాసువులు, భారతీయ ధర్మాభిరతులు తమతమ దేశాలలో హిందూ దేవాలయాల నిర్మాణానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సహాయానికి ఎదురు చూడటమే గాక, ఆయా ఆలయాల నిర్మాణంలో ఇతోధిక భాగస్వామ్యం వహించి విదేశాలలో భారతీయ ధర్మప్రబోధానికి తోడ్పడ వలసిందిగా వత్తిడి చేయటం జరుగుతున్నది. భారతీయ ధర్మ ప్రబోధం, పరిరక్షణ ప్రధాన కర్తవ్యంగా గల దేవస్థానం విదేశాలలోని హిందూ దేవాలయ నిర్మాణ సహాయానికి ఒక ప్రణాళికను సిద్ధంచేసింది.

ఈ పథకం ప్రకారం దేవస్థానం ఒక షెడ్యూల్డ్ బ్యాంకులో ఒక కోటి రూపాయల నిధి ఏర్పాటు చేస్తుంది. అవసరాన్ననుసరించి దీనిని పెంచటం జరుగుతుంది. ప్రపంచంలో ఏ దేశంలోనిదైనా, రిజిష్టరైన హిందూదేవాలయ సంస్థ లేదా వ్యక్తులు సంస్థగా రూపొందితే ఈ విరాళాన్ని 15 లక్షల రూపాయలకు మించకుండా పొందవచ్చు. అయితే ఈ విరాళం ధన రూపంలోగాక కట్టడాలు, విగ్రహాలు, సిబ్బంది సరఫరా, అర్చకుల ఏర్పాటు మొదలైన వాటి రూపంలో ఉంటుంది.

ఈ పథకంలో సహాయం పొందదలచిన సంస్థలు తమ స్థితిగతులు, స్థలసేకరణ పత్రాలు, నమూనాలు. వ్యయం అంచనాలు ఆంధ్రప్రదేశ్ దేవాదాయ శాఖ కమీషనర్ ద్వారా, ఆ శాఖ స్థపతిచేత తనిఖీ చేయించుకోవలసి వుంటుంది.

సహాయం పొందిన సంస్థలు ఆలయ నిర్మాణాదులు పూర్తయిన తరువాత వడ్డీ లేని వాయిదాలలో తిరిగి చెల్లించవచ్చు. లేదా వైద్య పరికరాల సరఫరాలాంటి వస్తు రూపంలో కూడా తిరిగి చెల్లించవచ్చు.

ఇచ్చిన సహాయం సక్రమ వినియోగ విషయంలో కార్యనిర్వహణాధికారిగాని మరి ఏ ఇతర ఉద్యోగినైనాకాని పంపి తనిఖీ చేయించే హక్కు దేవస్థానానికి ఉంది.

సహాయం సద్వినియోగం కాని పక్షంలో సహాయంపొందిన సంస్థనుండి 15% సాలీనా అపరాధపు వడ్డీతో సహా అసలు సొమ్మును తిరిగి చెల్లించవలసిందిగా అడిగే హక్కు దేవస్థానానికి ఉంది.

వార్తాలహరి

నెల్లూరులో స్వర్ణోత్సవాలు

దేవస్థాన పరిపాలనా యంత్రాంగ స్వర్ణోత్సవాలు రాష్ట్రవ్యాప్తంగా జరిగే పథకం క్రింద జూన్ 1, 2 తేదీలలో నెల్లూరులోని దేవస్థాన కల్యాణమండప ప్రాంగణంలో జరిగాయి. మామూలు ప్రకారం ఈ రెండు రోజుల కార్యక్రమాలు ఉదయం గీతాపారాయణంతో ప్రారంభమైనాయి.

మొదటిరోజు కార్యక్రమానికి జిల్లా జాయింట్ కలెక్టరు శ్రీ ఐ. వై. ఆర్. కృష్ణారావు (ఐ.ఏ.ఎస్.), ముఖ్యఅతిథిగా పాల్గొన్నారు. అన్నమాచార్య సంకీర్తన కార్యక్రమం జరిగింది. హిందూధర్మ రక్షణసంస్థ సహాయాధికారి శ్రీ ఇ. కరుణాకరన్‌గారి నిర్వహణలో 'గోవిందామృతం' అనే వ్యాఖ్యానపూర్వక గేయరూపక ప్రదర్శన జరిగింది. కార్యక్రమం శ్రీ వంగల పట్టాభి భాగవతార్‌గారి కథాకాలక్షేపంతో ముగిసింది.

2-6-84 నాటి కార్యక్రమాలకు జిల్లా పోలీసు సూపరింటెండెంటు శ్రీ కె. కృష్ణమూర్తి (ఐ. పి. ఎస్.), ముఖ్యఅతిథిగా పాల్గొన్నారు. శ్రీ మల్లాది చంద్రశేఖర శాస్త్రి, శ్రీ ముదివర్తి కొండమాచార్యులు, శ్రీ ప్రసన్నానందస్వామి (ఉదయగిరి) వారి ధార్మిక ప్రసంగాలు జరిగాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు కళాకారులు కచ్చేరి అనంతరం శ్రీమతి దుర్గాంబ భాగవతారిణి హరికథతో కార్యక్రమాలు సమాప్తమైనాయి.

(చిత్రాలు: 2 వ కవరుపేజీలో)

ఆభరణాల వేలం

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి, ఇతర దేవాలయాలలో భక్తులువేసిన బంగారు ఆభరణాలను చాలాకాలం తర్వాత ఇటీవల వేలం వేశారు. ఐదురోజులపాటు జరిగిన ఈ వేలంలో, కంఠాభరణాలు (నెక్లెస్‌లు), వడ్డాణాలు తదితర విలువైన ఆభరణాలు వేలం వేయటం జరిగింది. సుమారు 250 మంది పోటీదారులు దేశంలో వివిధ ప్రదేశాల నుండి వచ్చి పాల్గొన్నారు. ఈ వేలం ద్వారా దేవస్థానానికి రు. 1.03 కోట్లు వచ్చింది.

దేవస్థాన కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి, ఆర్థిక సలహాదారు శ్రీ కృష్ణస్వామి, ఉపకార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఆర్. వాసుదేవనాయుడు మాత్రమేగాక ధర్మకర్తలమండలి అధ్యక్షులు శ్రీ సత్యనారాయణరాజు, సభ్యులు శ్రీ పి.యాదగిరి, నరసింగ్‌నాయక్, శ్రీమతి నన్నపనేని రాజకుమారి, శ్రీ పి. వేంకటేశ్వర్లు, దేవాదాయ కమీషనర్ శ్రీ కె. మురళీధర్ కూడా ఈ సందర్భంలో హాజరయ్యారు.

(చిత్రాలు: 3 వ కవరుపేజీలో)

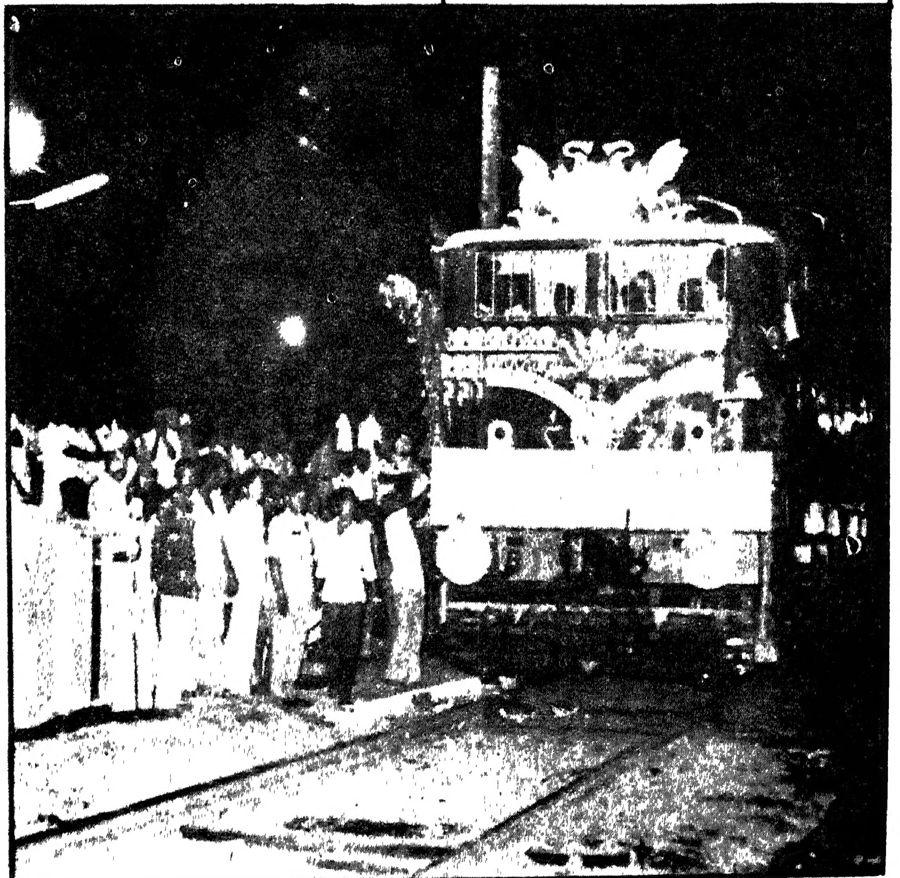
దేవస్థాన సంక్షేమ సంస్కృతీ పథకాలు

ఉద్యోగుల సంక్షేమ ప్రణాళికలలో భాగంగా వారికి మీకు సొంతఇల్లు అనే ఈ పథకం క్రింద 350 ఇళ్లు నిర్మించేందుకు

రైలు విద్యుద్దీకరణ

తిరుపతి తిరుమల యాత్రికుల సౌకర్యార్థమై రైల్వేమార్గ విద్యుద్దీకరణలో దక్షిణ మధ్య రైల్వేవారు ప్రత్యేకశ్రద్ధ కనబరుస్తూ, ఇందులో భాగంగా ఈ నెల గూడూరు-రేణిగుంట మధ్యగల 83 కిలోమీటర్ల దూరం విద్యుద్దీకరణ పూర్తి చేశారు. జూన్ 29 ఉదయం 5 గంటలకు దక్షిణమధ్య రైల్వే జనరల్ మేనేజరు శ్రీ సి. ఎం. మల్లిక్ రేణిగుంట స్టేషన్‌లో నం. 5, తిరుపతి-సికింద్రాబాదు కృష్ణా ఎక్స్‌ప్రెస్ విద్యుత్తురైలుకు ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

* ఈ బండి రాకపోకల వేళలను సవరించ గోరుతున్నాం.

రెండు కోట్ల ముప్పై వేల రూపాయలు దేవస్థాన కార్యనిర్వాహకమండలి 13-6-84 మంజూరు చేస్తూ తీర్మానించినట్లు ధర్మకర్తలమండలి అధ్యక్షులు శ్రీ సత్యనారాయణరాజు పత్రికా విలేఖరులతో చెప్పారు. తిరుపతికి సమీపంలోని అవిలాల దగ్గర 25 ఎకరాల విస్తీర్ణంలో ఈ నిర్మాణం జరుగుతుందని, ధర్మకర్తలమండలి కూడా ఈ విషయంలో తగు నిర్ణయం తీసుకొంటుందని ఆయన అన్నారు.

పద్మావతీ మహిళా విశ్వవిద్యాలయ భవనాదులకుగాను 32 లక్షల రూపాయల విలువగల 131 ఎకరాల భూమిని కేటాయించటం జరిగిందని, ఇందుకు బదులుగా అంతే భూమి నిచ్చేందుకు ప్రభుత్వం అంగీకరించిందనీ ఆయన అన్నారు.

కపిలతీర్థం వద్ద అర్చకుల నిర్వహణలో ఉన్న శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయాన్ని పునరుద్ధరించాలని, శ్రీనివాసమంగాపురములో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి ఆలయం దక్షిణ దిశలో కోనేరు నిర్మించాలని, అక్కడ జూలై నెలలో సాక్షాత్కార వైభవోత్సవం సందర్భంగా మూడు రోజులు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి ఉత్సవ విగ్రహం ఊరేగింపు జరపాలని, తిరుపతి శ్రీ గోవిందరాజస్వామి ఆలయంలోని శ్రీనివాసుని దేవేరులతో ప్రతి మాసం శ్రవణనక్షత్రం పాటు ఊరేగించాలనీ కూడా శ్రీ సత్యనారాయణరాజు వివరించారు.

పోలీసుశాఖ తిరుమలలో నెలకొల్పదలచుకొనే అత్యధిక ఫ్రీక్వెన్సీ రిపీటర్ స్టేషనుకుగాను తిరుమలలో మైక్రోవేవ్ స్టేషన్‌వద్ద 1100 చ. గజాల స్థలాన్ని కేటాయించినట్లు రాష్ట్రంలోని 50 ప్రదేశాలలో 25 లక్షల రూపాయల విలువచేసే ప్రార్థనా మందిరాలను తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం నిర్మింప నిర్ణయించినట్లు ధర్మకర్తల మండలి అధ్యక్షులు పేర్కొన్నారు.

జ్ఞాన మహాయజ్ఞ కేంద్రం

1984 వినాయకచవితి పర్వదినం నాటికి "వినాయకవ్రతకల్పం" లక్ష ప్రతులను వితరణ చేయాలని పై సంస్థవారు సంకల్పించడం జరిగింది. అందుకుగాను దాతల నుండి విరాళములు స్వీకరింపబడుచున్నవి. వివరములకు శ్రీపురాణపండ రాధాకృష్ణ మూర్తి, జ్ఞానమహాయజ్ఞకేంద్రం, రాజమండ్రి-4 వారిని సంప్రదించండి.

(4 వ పేజీ తరువాయి)

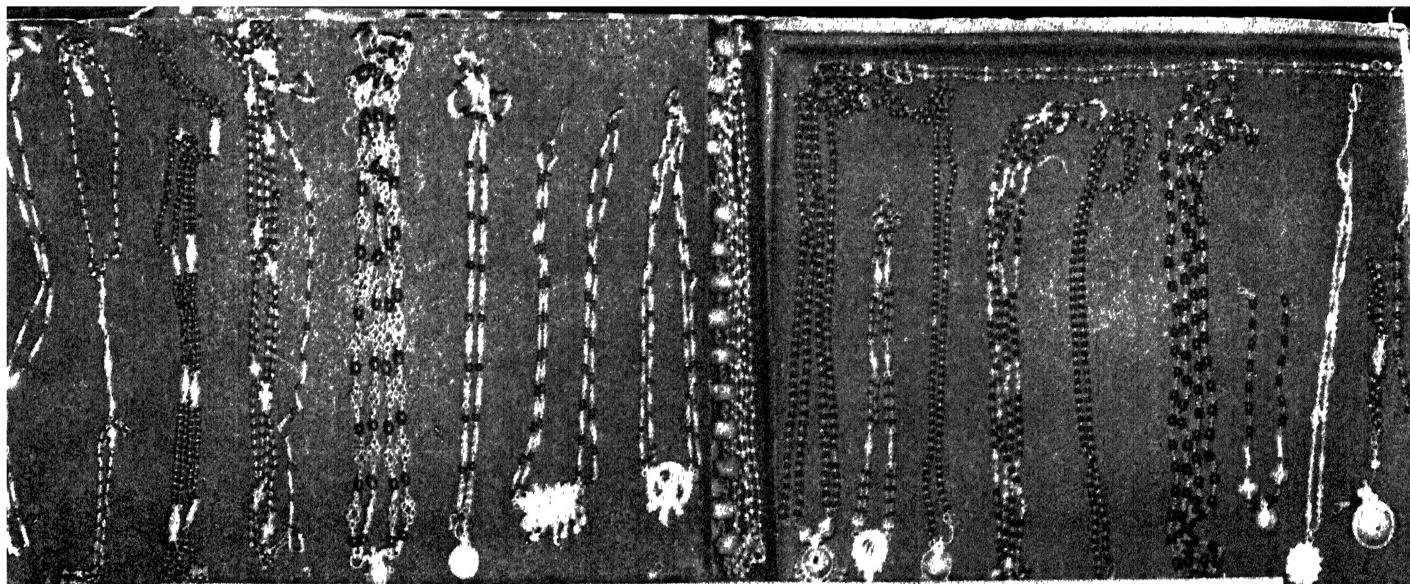
దాన్ని అరాచకానికి అడ్డుగోడగా నిలిపారు. కలం పట్టిన చెయ్యి కత్తిని కూడా పట్టగలదని నిరూపించారు. అందుకే ఈనాటికీ కూడా వారు చిరస్మరణీయులు కాగా వారి సంబద్ధ ప్రదేశాలు అటు హిమాచలం మండి ఇటు కన్యాకుమారి వరకు, అమృతసరం నుండి కాళీఘాట్ వరకు వర్ణ వర్గ భేదాలు లేకుండా వందనీయాలయ్యాయి.

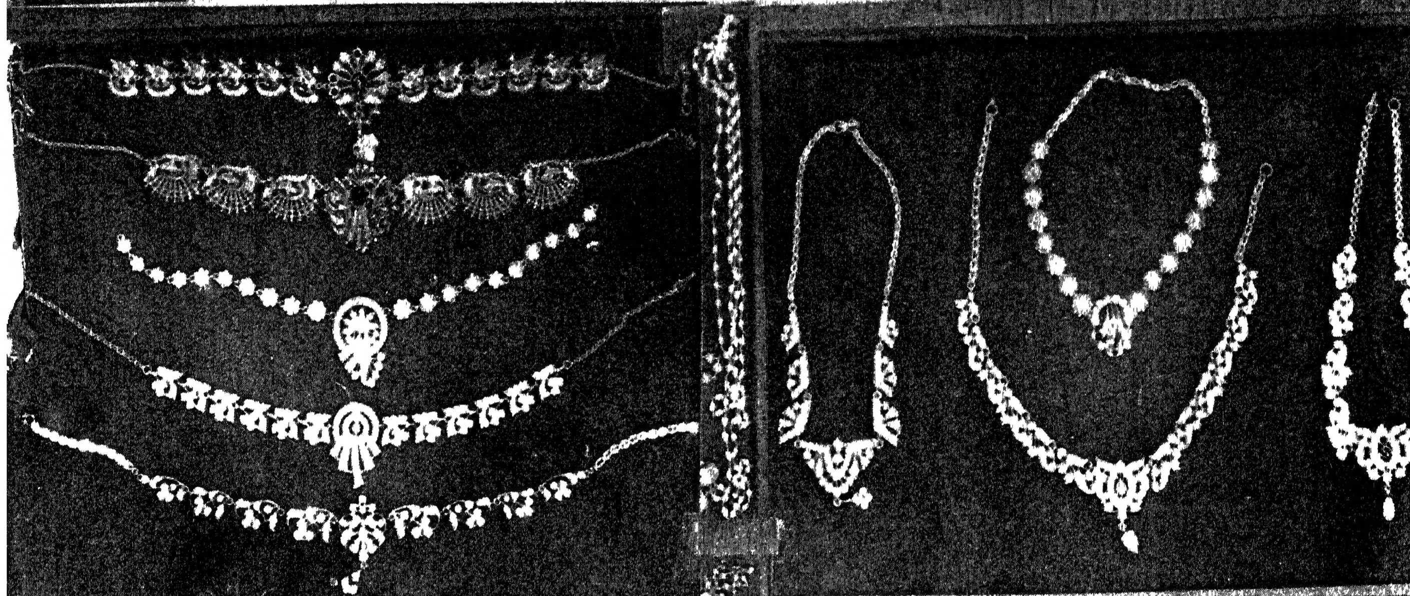
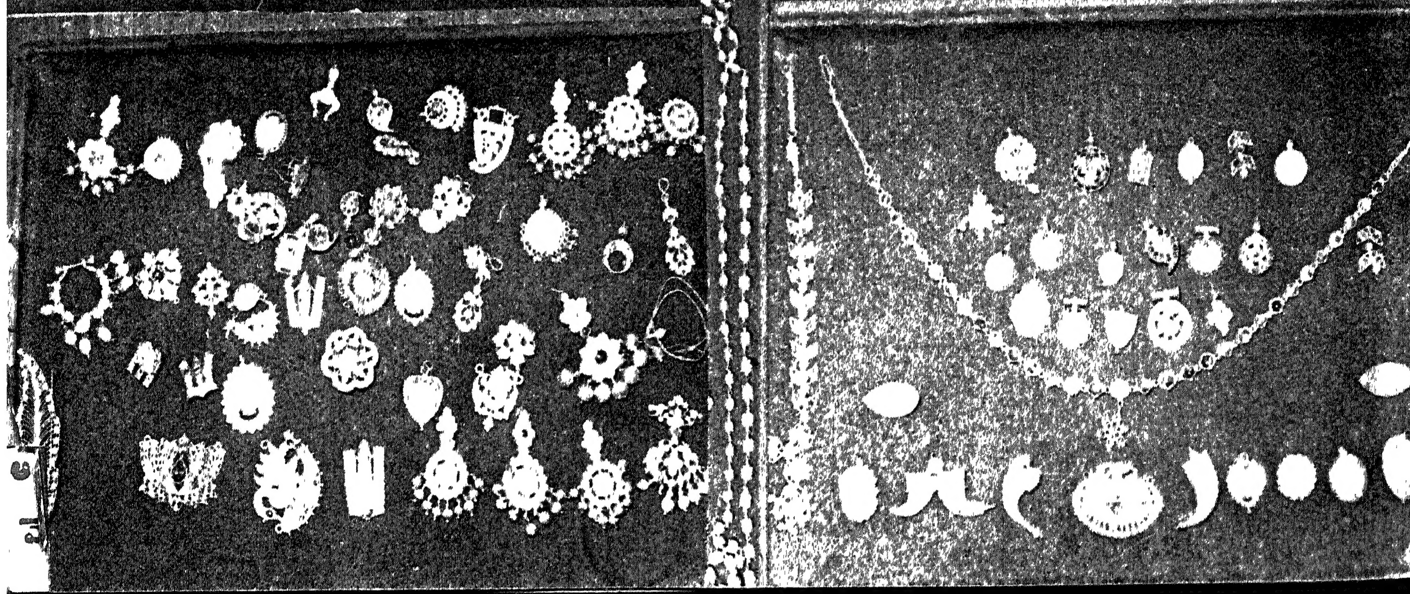
కాని ఈనాడు గురువుకు కానికాలం వచ్చింది. సమాజంలో అన్నివర్ణాలలోనూ ఆరాటం చోటు చేసుకుంది. అశక్త దుర్జనత్వం, ఆంతరంగిక విద్వేషాలు ఆరాధనీయాలౌతున్నాయి. ఆరాధనాలయాలు అరాచక నిలయాలై ప్రళయాన్ని సృష్టిస్తున్నై. అహంకారాత్మకులైన బోద్ధలు బోధారులౌతున్నారు. ప్రభువులకు విజ్ఞానం మీదకన్న విభూతిమీదనే ఆసక్తి. మనకు నచ్చితే మనీషిని కాకపగటు మనిషినే గురువంటున్నాం. బరువనిపిస్తే దించేసుకుంటున్నాం: ఇలా గ్రహణం పట్టి గురువు లఘువౌతున్నాడు లోకకల్యాణకాంక్షులైన గురుపుంగవుల అమృతమయ భావనావీచికలను మనం ఎంతవరకు అందుకోగలిగాం? సమాజం ఎటు పోతూంది? ఏమిటో! మంచి మాటలు మనస్సులోనే ఇంకిపోతున్నవి.

బోద్ధారో మత్సరగ్రస్తాః
ప్రభవః స్మయదూషితాః,
అబోధోపహతాశ్చాన్యే
జీర్ణమంగే సుభాషితమ్.

—(భర్తృహరి)

Edited and Published on behalf of the T. T. Devasthanams by K. Subba Rao, M.A., and Printed at T.T.D. Press, by M. Vijayakumar Reddy, L.P.T., Manager, T.T.D. Press, Tirupati.

Regd. No. H/TRP/13

సంవత్సర చందా: 12–00.

